

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄

Ε Κ Θ Ε Σ Η

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΔΟΜΩΝ
ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ

ΑΘΗΝΑ 2025

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΔΟΜΩΝ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ**

**ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΗΤΑ Μ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ
ΑΘΗΝΑ 2025**

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Β΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΔΟΜΩΝ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ**

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ	1
II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	5
III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ	7
V. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	11
1. «Εκπαιδευτικές δομές και δομές επαγγελματικής κατάρτισης στα Σωφρονιστικά Καταστήματα»	13
Εισηγήτρια: Ευτυχία (Έφη) Αχτσιόγλου, Μέλος της Επιτροπής	
2. «Δομές εκπαίδευσης και κατάρτισης στα σωφρονιστικά καταστήματα: θεσμικό πλαίσιο και προοπτικές»	21
Εισηγητής: Τάσος Οικονομόπουλος, Μέλος της Επιτροπής	
3. «Ψυχική υγεία και αντιμετώπιση των εξαρτημένων ατόμων στα σωφρονιστικά καταστήματα»	29
Εισηγητές: Γεώργιος Σταμάτης και Έλενα Ακρίτα, Μέλη της Επιτροπής	
4. «Επεξεργασία και εξέταση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, με διατάξεις για τον θεσμό της ηλεκτρονικής επιτήρησης υπόδικων, κατάδικων και κρατουμένων σε άδεια και ρυθμίσεις άλλων θεμάτων αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής»	37
Εισηγητής: Ευστάθιος Κωνσταντινίδης, Πρόεδρος της Επιτροπής	
5. «Κρατούμενοι με αναπηρία και συνθήκες διαβίωσής τους στα σωφρονιστικά καταστήματα και τα καταστήματα κράτησης της χώρας»	59
Εισηγήτρια: Μαρία Κομνηνάκα, Μέλος της Επιτροπής	
6. «Εξελίξεις επί θεμάτων σωφρονιστικής πολιτικής και δράσεις αντιμετώπισής τους».	67
Εισηγητής: Γεώργιος Μουλκιώτης, Μέλος της Επιτροπής	
7. «Συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και θέματα ασφαλείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Συνθήκες εργασίας εξωτερικών φρουρών και θέματα ασφαλείας Σωφρονιστικών Καταστημάτων»	73
Εισηγήτρια: Ευαγγελία Λιακούλη, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής	
8. «Συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και θέματα ασφαλείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους»	79
Εισηγήτρια: Γεωργία (Τζώρτζια) Κεφαλά, Μέλος της Επιτροπής	
9. «Συνθήκες εργασίας εξωτερικών φρουρών και θέματα ασφαλείας Σωφρονιστικών Καταστημάτων»	87
Εισηγήτρια: Γεωργία (Τζώρτζια) Κεφαλά, Μέλος της Επιτροπής	
10.«Επίσκεψη στο Ειδικό Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Κασσαβέτειας»	95
Εισηγητής: Θεόφιλος Ξανθόπουλος, Β΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής	
VI. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	101

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, Κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Για κάθε πολιτεία το σωφρονιστικό της σύστημα αποτελεί τον καθρέφτη της.

Αντανακλά την ποιότητα των θεσμικών της πυλώνων, τις επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, το επίπεδο οργάνωσης και λειτουργίας του κάθε κράτους. Αποτελεί δείκτη κοινωνικής δικαιοσύνης και συνοχής, κρίσιμων όρων για την ειρηνική συμβίωση, την ανάπτυξη και την πρόοδο κάθε κοινωνίας. Αντικατοπτρίζει, ακόμα, το περί δικαίου αίσθημα των πολιτών, την αντίληψή τους για το αγαθό της ασφάλειας, το αξιακό μέτρο τους για την προστασία των εννόμων αγαθών και των φορέων τους, αλλά και για την τιμώρηση των εγκλημάτων και την επανένταξη των δραστών τους. Αποτελεί, ασφαλώς, και κριτήριο του βαθμού οργάνωσης των υποδομών και των υπηρεσιών κάθε κράτους, καθώς και των συνθηκών κράτησης υπόπτων και καταδίκων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η ποιότητα του σωφρονιστικού συστήματος δεν συναρτάται μόνο με τους πόρους, ανθρώπινους και υλικούς, που διατίθενται σε αυτό, αλλά και με τον σεβασμό που η κάθε πολιτεία επιφυλάσσει στην ανθρώπινη αξία. Αποτελεί, τελικά, δείκτη δημοκρατίας.

Πού βρίσκεται, όμως, αυτός ο δείκτης στη χώρα μας; Αναψηλαφώντας τον μισό αιώνα περίπου, από τη Μεταπολίτευση, η οποία έβαλε σε τροχιά εμπλουτισμού και ωρίμανσης τους δημοκρατικούς μας θεσμούς, η Ελληνική Δημοκρατία διαθέτει εδραιωμένο πολίτευμα, προοδευτικό Σύνταγμα, και είναι ενταγμένη στην ευρωπαϊκή οικογένεια, στοιχεία που ωθούν στη σταθερή αναβάθμιση των θεσμικών λειτουργιών του κράτους, σε όλους τους τομείς, ασφαλώς και στο δικαιοσύνη μας σύστημα, κεφάλαιο του οποίου αποτελεί και το σωφρονιστικό. Ένα σωφρονιστικό σύστημα, το οποίο δεν συνιστά μία αυτόνομη διοικητική δομή, αλλά έναν οργανισμό που επηρεάζεται έντονα από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και αλληλοεπιδρά με άλλες κρατικές λειτουργίες, ιδίως με την αστυνομία, τη δικαιοσύνη κ.ο.κ.

Ο υπερπληθυσμός των κρατουμένων, η υποστελέχωση, η παλαιότητα των κτιριακών εγκαταστάσεων, οι ελλείψεις σε εξοπλισμούς, τα κενά στο θεσμικό πλαίσιο, οι συχνές μεταβολές στην ποινική αντιμετώπιση, αλλά και τα ταμπό της ελληνικής κοινωνίας, αποτελούν κάποιες από τις βασικές αδυναμίες του συστήματος αυτού, που θα μπορούσε να διαχωριστεί σε τρία γενικά επίπεδα: το πρώτο που αφορά στον εγκλεισμό και στις συνθήκες έκτισης, το δεύτερο στον σωφρονισμό και το τρίτο στην επανένταξη.

Όμως, όπως ένα σύστημα υγείας δεν ξεκινάει από την εισαγωγή σε ένα νοσηλευτικό ίδρυμα, έτσι και στο σωφρονιστικό δεν ξεκινάει από τον εγκλεισμό ενός δράστη στο κατάστημα κράτησης. Αν δεν αντιμετωπιστούν τα αίτια που οδηγούν έναν άνθρωπο σε μια τέτοια συμπεριφορά και δεν αποτραπεί αυτός από την τέλεση και νέων πράξεων, είναι εξαιρετικά δύσκολο έως αδύνατο να αναβαθμιστεί το επίπεδο της λειτουργίας του. Και όσο αυτό δεν επιτυγχάνεται, τόσο οι συνθήκες έκτισης επιβαρύνονται και ίσως, να οδηγούμαστε σε καταστάσεις που υπολείπονται από αυτό που η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ως ελάχιστο επίπεδο συμμόρφωσης για τα κράτη-μέλη της.

Βεβαίως, μπορεί στον πυρήνα αυτής της διαδικασίας να βρίσκεται ο θύτης, που υφίσταται όμως ως συνέπεια των πράξεών του τον περιορισμό της ελευθερίας του, ωστόσο, μία ευνομούμενη πολιτεία, δεν μπορεί να παραβλέπει και τη δικαίωση του θύματος ή της οικογενείας του, στοιχείο της οποίας αποτελεί και η επιβολή και η έκτιση μιας εύλογης ποινής. Δεν μπορεί, επίσης, να παραβλέπει και τον κίνδυνο για την τέλεση και άλλων εγκλημάτων, ιδίως από δράστες ειδικότερων πράξεων και μάλιστα, κατά το στάδιο της έκτισης αυτών, περίοδο κατά την οποία δεν έχουν εκπληρωθεί οι στόχοι της ποινής και συνεπώς, ευλόγως αναμένεται από το κράτος η αυξημένη επιτήρηση εκείνου που την εκτίει. Το κράτος δικαίου, λοιπόν, οφείλει να εγγυάται ακόμη και τα δικαιώματα ενός πολυεγκληματία. Οφείλει, όμως, να προστατεύει και τον νομοταγή συμπολίτη μας.

Στην κατεύθυνση αυτή, λοιπόν, οι θεσμικές και λειτουργικές βελτιώσεις για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών, τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης για τους κρατούμενους, τη διαμόρφωση κατάλληλου περιβάλλοντος για τους εργαζόμενους, την εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την επανένταξη των αποφυλακισθέντων, σε συμμόρφωση με τις επιταγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, αποτελούν στόχο για την πολιτεία και αντικείμενο ευθύνης της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων, σύμφωνα με το άρθρο 43Α παρ. 1 περ. θ' του

Κανονισμού της Βουλής, που αναθέτει στα μέλη της τη μελέτη, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της κατάστασης του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας, καθώς και την κατάθεση προτάσεων για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων στα σωφρονιστικά καταστήματα και στις άλλες δομές κράτησης, τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου και εν γένει τη χάραξη στρατηγικής σε θέματα σωφρονιστικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτών των καθηκόντων εμπίπτει και η προβλεπόμενη από το άρθρο 43Α παρ. 6 (ΚτΒ) σύνταξη της παρούσας Έκθεσης, η οποία αναφέρεται στις θεματικές που απασχόλησαν τις εργασίες της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της Β΄ Συνόδου της Κ΄ Περιόδου.

II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατά τη Β΄ τακτική Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων συνεστήθη με την υπ' αριθμ. 13203/9185, από 3 Δεκεμβρίου 2024, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, η οποία ακολούθως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. πρωτ. 3800/2698/24.03.2025 απόφαση του Προέδρου της Βουλής και η τελικώς διαμορφωθείσα σύνθεση της εν λόγω Επιτροπής ήταν η εξής:¹

Αθανασίου Χαράλαμπος, Δημοσχάκης Αναστάσιος (Τάσος), Καββαδάς Αθανάσιος, Κελέτσης Σταύρος, Κωνσταντινίδης Ευστάθιος, Μακρή Ζωή (Ζέττα), Μαρκόπουλος Δημήτριος, Μπαρτζώκας Αναστάσιος, Ράπτη Ζωή, Σκόνδρα Ασημίνα, Σταμάτης Γεώργιος, Χαρακόπουλος Μάξιμος, Καζάνη Αικατερίνη, Λιακούλη Ευαγγελία, Μουλκιώτης Γεώργιος, Ακρίτα Έλενα, Κόκκαλης Βασίλειος, Ξανθόπουλος Θεόφιλος, Κανέλλη Γαρυφαλλιά (Λιάνα), Κομνηνάκα Μαρία, Γραμμένος Βασίλειος, Αχτσιόγλου Ευτυχία (Έφη), Οικονομόπουλος Τάσος και Κεφαλά Γεωργία (Τζώρτζια).

Για την εκλογή των μελών του Προεδρείου της εφαρμόστηκε το άρθρο 34 ΚτΒ, σε συνδυασμό με το άρθρο 43Α παρ. 4 ΚτΒ, που ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι δύο Αντιπρόεδροι και ένας Γραμματέας εκλέγονται από τα μέλη της Επιτροπής, από την πρώτη, δεύτερη και τρίτη κατά σειρά σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, αντιστοίχως.

Η Επιτροπή συγκροτήθηκε σε Σώμα, κατά τις διαδικασίες του Κανονισμού της Βουλής, την 5^η Δεκεμβρίου 2024, με την εκλογή των μελών του Προεδρείου της. Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, ο Βουλευτής, κ. Κωνσταντινίδης Ευστάθιος. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε η Βουλευτής, κυρία Λιακούλη Ευαγγελία και του Β΄ Αντιπροέδρου ο Βουλευτής, κ. Ξανθόπουλος Θεόφιλος. Για το αξίωμα του Γραμματέα δεν υπεβλήθη πρόταση υποψηφιότητας.

¹ Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 15 παρ. 1, 2 και 5 του Κανονισμού της Βουλής, από τη 12η Ιουνίου 2025 δεν υφίσταται πλέον η Κοινοβουλευτική Ομάδα «Σπαρτιάτες» (βλ. σχετική ανακοίνωση, στις 12 Ιουνίου 2025, κατά τη ΡΛΕ΄ Συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής και το υπ' αριθμ. πρωτ. 6671/4650/12.06.2025 έγγραφο της Διεύθυνσης Υποστήριξης Βουλευτών).

Επίσης, παρέμειναν κενές δύο θέσεις μελών της Επιτροπής λόγω υπουργοποίησης δύο Βουλευτών από την Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», που έλαβε χώρα στις 30/6/2025 και οι εν λόγω θέσεις δεν πληρώθηκαν μέχρι τη λήξη της Β΄ Συνόδου.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής (άρθρο 43Α, παρ. 2, περ. θ΄) αντικείμενο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων είναι «η μελέτη, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της κατάστασης του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας, καθώς και η κατάθεση προτάσεων για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων στα σωφρονιστικά καταστήματα και στις άλλες δομές κράτησης, ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου και εν γένει η χάραξη στρατηγικής σε θέματα σωφρονιστικής πολιτικής».

III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων, πραγματοποίησε συνολικά δεκαπέντε (15) συνεδριάσεις (συμπεριλαμβανομένης εκείνης της εκλογής των μελών του Προεδρείου της) κατά τη Β' Σύνοδο της Κ' Περιόδου.

Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της Επιτροπής εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της και υποβολή προτάσεων, Υφυπουργοί, Γενικοί Γραμματείς Υπουργείων και εκπρόσωποι συλλόγων και φορέων. Στις δύο (2) τελευταίες συνεδριάσεις της Β' Συνόδου, η Επιτροπή συζήτησε για τη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης, τον ορισμό Εισηγητών κατά θέματα και τελικώς την έγκριση αυτής.

Ειδικότερα:

- Συνεδρίαση της 28^{ης} Νοεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Οι εκπαιδευτικές δομές στο Ειδικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Αυλώνα – Δικαιώματα των κρατουμένων, υποχρεώσεις της Πολιτείας

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Αναστασία Πέππα, Διευθύντρια των Εκπαιδευτικών Μονάδων του Ειδικού Σωφρονιστικού Καταστήματος Νέων Αυλώνα (ΕΣΚΝΑ) και Πέτρος Δαμιανός, πρώην Διευθυντής των Εκπαιδευτικών Μονάδων του ΕΣΚΝΑ.

- Συνεδρίαση της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εκλογή Προεδρείου

- Συνεδρίαση της 16^{ης} Ιανουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Προγραμματισμός των εργασιών της Επιτροπής

- Συνεδρίαση της 28^{ης} Ιανουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Δομές εκπαίδευσης και κατάρτισης στα σωφρονιστικά καταστήματα: θεσμικό πλαίσιο και προοπτικές

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Γεώργιος Μάλλιος, Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας και Πιέρα Λευθεριώτου, Προϊσταμένη του Τμήματος Εκπαιδευτικής Υποστήριξης Ειδικών Πληθυσμιακών Ομάδων της Διεύθυνσης Δια Βίου Μάθησης.

- Συνεδρίαση της 25^{ης} Φεβρουαρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ψυχική υγεία και αντιμετώπιση των εξαρτημένων ατόμων στα σωφρονιστικά καταστήματα

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Δημήτριος Βαρτζόπουλος, Υφυπουργός Υγείας, Αθανάσιος Θεοχάρης, Εθνικός Συντονιστής για την Αντιμετώπιση των Εξαρτήσεων, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Οργανισμού Πρόληψης & Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων (Ε.Ο.Π.Α.Ε.) και Γεώργιος Αλεβιζόπουλος, Καθηγητής Δικανικής Ψυχιατρικής – Κλινικής Ψυχοφαρμακολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).

- Συνεδριάσεις της 12^{ης}, 14^{ης}, 17^{ης} και 19^{ης} Φεβρουαρίου 2025²

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Επεξεργασία και εξέταση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη «Αναδιοργάνωση της δομής της Ελληνικής Αστυνομίας και αναβάθμιση της εκπαίδευσης του ένστολου προσωπικού της – Εκσυγχρονισμός του θεσμού της ηλεκτρονικής επιτήρησης υπόδικων, κατάδικων και κρατούμενων σε άδεια – Ρύθμιση θεμάτων κρατούμενων σε σωφρονιστικά καταστήματα και άλλες διατάξεις».

² Κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης.

- Συνεδρίαση της 30^{ης} Απριλίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Κρατούμενοι με αναπηρία και συνθήκες διαβίωσής τους στα σωφρονιστικά καταστήματα και τα καταστήματα κράτησης της χώρας

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο κ. Βασίλειος Κούτσιανος, Γενικός Γραμματέας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ).

- Συνεδρίαση της 7^{ης} Μαΐου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εξελίξεις επί θεμάτων σωφρονιστικής πολιτικής και δράσεις αντιμετώπισής τους

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ιωάννης Λαμπρόπουλος, Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη, Αρίστος Περρής, Γενικός Γραμματέας Αντεγκληματικής Πολιτικής και Ιωάννης Λαμπράκης, Διευθυντής Προσωπικού της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής.

- Συνεδρίαση της 25^{ης} Ιουνίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και θέματα ασφαλείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Κωνσταντίνος Βαρσάμης, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδας (ΟΣΥΕ) και Πολύκαρπος Μπίλιος, Γενικός Γραμματέας της ΟΣΥΕ.

- Συνεδρίαση της 17^{ης} Ιουλίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συνθήκες εργασίας εξωτερικών φρουρών και θέματα ασφαλείας Σωφρονιστικών Καταστημάτων.

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Βασίλειος Κεφάλας, Πρόεδρος, Γεώργιος Μαλανδράκης, Γενικός Γραμματέας, Γεώργιος Βαλάρης, Αντιπρόεδρος και Ιωάννης Συκιωτάκης, Ταμίας, της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Υπαλλήλων Εξωτερικής Φρούρησης (Π.Ο.Υ.Ε.Φ.).

- Συνεδρίαση της 24^{ης} Ιουλίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) για τη Β΄ Σύνοδο και ορισμός εισηγητών κατά θέματα.

- Συνεδρίαση της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 2025

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση επί των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) και έγκριση αυτής.

V. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. «Εκπαιδευτικές δομές και δομές επαγγελματικής κατάρτισης στα Σωφρονιστικά Καταστήματα»

Εισηγήτρια: Ευτυχία (Έφη) Αχτσιόγλου, Μέλος της Επιτροπής

I. Η εκπαίδευση των κρατουμένων δικαίωμα και εργαλείο επανένταξης

Η ποινή στέρησης της ελευθερίας ενός ατόμου επ' ουδενί δεν συνεπάγεται τη στέρηση των δικαιωμάτων του στην εκπαίδευση, σε αξιοπρεπείς όρους και συνθήκες διαβίωσης, στην υγεία και στην κατά περίπτωση απαιτούμενη φροντίδα, στον πλήρη σεβασμό της υπόστασης και της προσωπικότητάς του.

Οι πολιτικές και οι πρακτικές εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων των κρατουμένων, είναι δικαίωμα και ταυτόχρονα εργαλείο επανένταξής τους.

Η κατάσταση στα σωφρονιστικά καταστήματα και οι συζητήσεις στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος αναδεικνύουν την ανάγκη σχεδιασμού μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την εκπαίδευση στις φυλακές, η οποία θα εστιάζει σε πολιτικές έγκαιρης παρέμβασης και επανένταξης.

Ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση πρέπει να διασφαλίζεται για όλους και ιδιαίτερα για τις ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των νεαρών ατόμων, των γυναικών και των κρατουμένων με γνωσιακές ή μαθησιακές δυσκολίες.

Προκειμένου δε να ανταποκρίνεται η εκπαιδευτική πολιτική και πρακτική στις διεθνείς προδιαγραφές, προϋπόθεση είναι να διασφαλίζονται τα απαραίτητα εκείνα μέσα (υποδομές, προσωπικό, κίνητρα) για την ενδυνάμωση του δικαιώματος εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατουμένων.

Ως μέρος της συνολικής δημόσιας εκπαιδευτικής πολιτικής, η εκπαίδευση των κρατουμένων πρέπει να σχεδιάζεται και να υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του πληθυσμού (βάσει ηλικίας, φύλου, εθνικότητας, εγγραμματισμού, κ.ο.κ.), διασφαλίζοντας συγχρόνως την ανεμπόδιστη πρόσβαση αλλά και τη διάρκεια συμμετοχής των ενδιαφερομένων στα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

II. Κρατική υποχρέωση η παροχή πρόσβασης στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων

Τα παραπάνω διατυπώνονται σαφώς και στα συμπεράσματα και τις συστάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη -με βάση το έργο και τη δράση της Αρχής ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης- που περιλαμβάνονται στην τελευταία (11/02/2025) “Ειδική Έκθεση 2022-2023 του Συνηγόρου του Πολίτη ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης”.

Μεταξύ άλλων επισημαίνεται ότι:

- Η εκπαίδευση στα σωφρονιστικά συστήματα αποτελεί δικαίωμα των κρατούμενων, ιδίως των κρατούμενων που δεν έχουν συμπληρώσει την ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και απαραίτητο εργαλείο για την επανένταξή τους στην κοινωνία.
- Το κράτος θα πρέπει να παρέχει στους κρατούμενους πρόσβαση στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων και πιστοποιημένη επαγγελματική κατάρτιση, συνδεδεμένη με την αγορά εργασίας.
- Υπάρχει ανάγκη για μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για την εκπαίδευση στις φυλακές.
- Οι κρατούμενοι θα πρέπει να ενημερώνονται σωστά για τη σημασία της παρακολούθησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων και θα πρέπει να παρέχονται κίνητρα για την προώθηση της συμμετοχής τους σε αυτά.
- Η λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων απαιτεί κατάλληλες συνθήκες στις σωφρονιστικές εγκαταστάσεις, υποδομές, υλικούς και ανθρώπινους πόρους, διοικητική υποστήριξη και προσωπικό φύλαξης. Αυτό περιλαμβάνει ενέργειες από πολλές αρμόδιες αρχές. Το Υπουργείο Παιδείας Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, θα πρέπει να έχει τον βασικό ρόλο στον σχεδιασμό και στην παροχή εκπαιδευτών και δασκάλων.
- Οι αρχές θα πρέπει να προωθούν και να διασφαλίζουν την αδιάλειπτη παρακολούθηση μαθημάτων και να παρέχουν όλες τις απαραίτητες υποδομές και ψηφιακές τεχνολογίες για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
- Πρέπει να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλους τους κρατούμενους, ιδίως τους νέους κρατούμενους και άλλες ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων, των γυναικών και των κρατούμενων με γνωστικές ή μαθησιακές δυσκολίες. Οι διοικητικές παραλείψεις, οι

καθυστερήσεις ή οι πολυπλοκότητες δεν μπορούν να δικαιολογήσουν καμία ανισότητα.

- Τα εργαστήρια είναι σημαντικά για την ανάπτυξη της προσωπικότητας και την ευημερία των κρατουμένων, αλλά δεν θα πρέπει να υποκαθιστούν την εκπαίδευση ή την πιστοποιημένη επαγγελματική κατάρτιση.
- Τα προσβάσιμα δεδομένα για τον αριθμό των κρατουμένων, την ηλικία, το φύλο, την εθνικότητα, τη γλώσσα που μιλούν και το επίπεδο εγγραμματισμού, μπορούν να βοηθήσουν στην αποσαφήνιση των αναγκών για τον σωστό σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στην προώθηση του δημόσιου διαλόγου επί του θέματος και στη διευκόλυνση της παρακολούθησης από τις αρμόδιες αρχές.

III. Ενημέρωση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Σωφρονιστικού Συστήματος

Στις δύο συνεδριάσεις της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Σωφρονιστικού Συστήματος για τα εξής θέματα:

- «Οι εκπαιδευτικές δομές στο Ειδικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Αυλώνα - Δικαιώματα των κρατουμένων, υποχρεώσεις της Πολιτείας (28/11/2024)» και
- «Δομές εκπαίδευσης και κατάρτισης στα σωφρονιστικά καταστήματα: Θεσμικό πλαίσιο και προοπτικές (28/01/2025)»,

παρουσιάστηκαν στοιχεία τα οποία επιβεβαιώνουν την ελλιπή, προβληματική και ανεπαρκή κάλυψη του δικαιώματος όλων των κρατουμένων στην απρόσκοπτη πρόσβαση στην εκπαίδευση κάθε βαθμίδας.

Σύμφωνα με όσα οι προσκεκλημένοι της Επιτροπής παρουσίασαν:

- σε 9 Σωφρονιστικά Καταστήματα δεν υπάρχει καμία εκπαιδευτική δομή,
- σε 14 Σωφρονιστικά Καταστήματα υπάρχει μόνο μία εκπαιδευτική δομή,
- σε 10 Σωφρονιστικά Καταστήματα υπάρχουν δύο εκπαιδευτικές δομές,
- σε 3 Σωφρονιστικά Καταστήματα υπάρχουν 3 εκπαιδευτικές δομές.

Ως δομές αναφέρονται συνολικά τα δημοτικά, γυμνάσια ή παραρτήματα γυμνασίων, ένα μόλις λύκειο, σχολεία δεύτερης ευκαιρίας και σχολές επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ έχει υπογραφεί υπουργική απόφαση για την ίδρυση ενός ΕΠΑΛ.

Στα 3 από τα 27 Σωφρονιστικά Καταστήματα όπου υπάρχει έστω και μία εκπαιδευτική δομή δεν είχαν τοποθετηθεί Διευθυντές Δομών, κατά την ενημέρωση της Επιτροπής, άρα συμπεραίνουμε ότι σε αυτά τα καταστήματα οι δομές τουλάχιστον υπολειπορούσαν αν δεν λειτουργούσαν και καθόλου.

Αυτή είναι συνοπτικά η εικόνα για τα 36 Σωφρονιστικά Καταστήματα όπως παρουσιάστηκε στην Επιτροπή.

Το δε ποσοστό των κρατουμένων που παρακολουθούν οποιαδήποτε εκπαιδευτική δομή οποιασδήποτε βαθμίδας, με εξαίρεση το Ειδικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Αυλώνα που κινείται άνω του 80%-85%, είναι ιδιαίτερα χαμηλό στα άλλα Σωφρονιστικά Καταστήματα, στην καλύτερη περίπτωση μεταξύ 10%-20%, ανάλογα με τις διακυμάνσεις του πλήθους των κρατουμένων και εφόσον τα στοιχεία των αρμόδιων υπηρεσιών είναι ακριβή και αξιόπιστα.

Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνει ότι απέχουμε πάρα πολύ από την ικανοποίηση της ανάγκης για λειτουργία όλων των βαθμίδων εκπαιδευτικών δομών σε όλες τις φυλακές. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη μικρή δυναμική των περιορισμένων εκπαιδευτικών δομών που λειτουργούν σε Σωφρονιστικά Καταστήματα, έχει ως αποτέλεσμα να μην καλύπτονται ουσιαστικά και απόλυτα όλα τα αιτήματα των κρατουμένων για ένταξη σε κάποια εκπαιδευτική βαθμίδα, ώστε να την παρακολουθήσουν και να συνεχίσουν στην επόμενη ή να συμμετάσχουν στις εξετάσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Και εδώ δεν χωράει καμία διαδικασία επιλογής ή διαλογής αιτημάτων, αλλά απαιτείται η καθολική αποδοχή τους.

Αυτή την ανάγκη επισήμανε στην Επιτροπή μας ο κ. Πέτρος Δαμιανός, πρώην Διευθυντής των Εκπαιδευτικών Μονάδων του Ειδικού Σωφρονιστικού Καταστήματος Νέων Αυλώνα, ο οποίος έχει επιτελέσει τεράστιο έργο που αποτελεί οδηγό για το πώς θα έπρεπε να δημιουργηθούν και να λειτουργήσουν όλες οι εκπαιδευτικές δομές στο σύνολο των Σωφρονιστικών Καταστημάτων.

Γιατί η εκπαίδευση είναι δικαίωμα του κρατούμενου και υποχρέωση της Πολιτείας είναι να παρέχει αυτό το δικαίωμα σε όποιον κρατούμενο το επιθυμεί. Η ποινή στέρησης της ελευθερίας, δεν σημαίνει και στέρηση του δικαιώματος των

κρατουμένων στην εκπαίδευση, του δικαιώματος στην αξιοπρεπή διαβίωση, στην υγεία και στον σεβασμό της προσωπικότητάς τους.

Επισημαίνεται πως το 2018 ψηφίστηκε η πρόβλεψη ότι σε όλες τις φυλακές ιδρύονται όλες οι βαθμίδες της εκπαίδευσης. Ο νόμος 4521/2018 στο άρθρο 31 ανέφερε ότι: “Σε κάθε κατάσταση κράτησης και στο ίδρυμα αγωγής ανηλίκων αρρένων Βόλου ιδρύονται σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης”.

Όμως το 2020 αυτό άλλαξε επί το δυσμενέστερο, καθώς προβλέφθηκε ότι σε όλες τις φυλακές μπορεί να ιδρύονται όλες οι βαθμίδες εκπαίδευσης. Ο νόμος 4763/2020 στο άρθρο 74 ανέφερε ότι: “Σε κάθε Κατάστημα Κράτησης και στο Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου μπορεί να ιδρύονται σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης”.

Αυτό είναι μία σημαντική υποχώρηση από το δικαίωμα όλων των κρατουμένων να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Αποτέλεσμα αυτού είναι σήμερα, πέρα από το Ειδικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Αυλώνα, να μην υπάρχουν σε καμία άλλη φυλακή όλες οι εκπαιδευτικές βαθμίδες. Έτσι δεν καλύπτονται σε κάθε φυλακή όλες οι ανάγκες.

IV. Προβλήματα χώρων, έλλειψης προσωπικού, ενημέρωσης κρατουμένων, καταγραφής αναγκών

Οι βασικοί ανασταλτικοί παράγοντες για την πλήρη κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών στα Σωφρονιστικά Καταστήματα είναι κωδικοποιημένα, σύμφωνα με τα δεδομένα που προκύπτουν από την ενημέρωση της Επιτροπής, οι εξής:

- έλλειψη χώρων, μέσων και υποδομών για τη στέγαση και την εκπλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας,
- έλλειψη επαρκούς εκπαιδευτικού προσωπικού και προσωπικού φύλαξης,
- απουσία ενημέρωσης των κρατουμένων για τις δυνατότητες και τα κίνητρα της εκπαίδευσης στα σωφρονιστικά καταστήματα,
- διοικητικά προβλήματα και απροθυμία επίλυσής τους,
- απουσία καταγραφής των εκπαιδευτικών αναγκών εντός κάθε σωφρονιστικού καταστήματος και του εκπαιδευτικού προφίλ κάθε κρατουμένου.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής, στην ενότητα “Προγράμματα Εκπαίδευσης Κρατουμένων”, αναφέρει μόνο “Σύντομα Διαθέσιμο”. Δηλαδή, κανένα διαθέσιμο στοιχείο. Γεγονός που δεν επιτρέπει κανέναν ουσιαστικό έλεγχο με βάση τα πραγματικά δεδομένα.

V. Αναγκαία μέτρα και πολιτικές για την ουσιαστική βελτίωση της εκπαίδευσης στις φυλακές

Για να υπάρξει ουσιαστική βελτίωση της εκπαίδευσης σε όλα τα σωφρονιστικά καταστήματα και να καλυφθούν όλες οι ανάγκες, για να γίνει σεβαστό και να ικανοποιηθεί το δικαίωμα κάθε κρατουμένου στην εκπαίδευση απαιτούνται:

- επαρκής κρατική χρηματοδότηση,
- κάλυψη όλων των αναγκών σε εκπαιδευτικό προσωπικό και προσωπικό φύλαξης,
- εξασφάλιση και διάθεση όλων των απαιτούμενων χώρων για τη στέγαση της εκπαιδευτικής διαδικασίας εντός των φυλακών, είτε με διαρρύθμιση και κατανομή υπαρχόντων χώρων, είτε με κατασκευή νέων,
- κάλυψη των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών κάθε ομάδας κρατουμένων (ανηλίκων, νέων, Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες, γυναικών, ενηλίκων, ηλικιωμένων, αλλοδαπών, κρατουμένων με γνωστικές ή μαθησιακές δυσκολίες),
- ειδική μέριμνα για την εκμάθηση ελληνικών και τη μετάφραση για αλλοδαπούς κρατουμένους,
- δημιουργία και ουσιαστική λειτουργία εκπαιδευτικών δομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης σε όλα τα σωφρονιστικά καταστήματα, ώστε όλα τα αιτήματα κρατουμένων για συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία να γίνονται δεκτά και κανένα να μην απορρίπτεται,
- ειδική στήριξη στους κρατούμενους μαθητές που επιθυμούν να συμμετάσχουν στις πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση,
- παρακολούθηση και στήριξη της εκπαιδευτικής πορείας/συνέχειας και της επαγγελματικής αποκατάστασης των κρατουμένων μετά την αποφυλάκιση,

- μέριμνα για τη συνέχιση της συμμετοχής κάθε κρατουμένου στην εκπαιδευτική διαδικασία σε περιπτώσεις μεταγωγών.

VI. Συμπερασματικά

Συμπερασματικά, το σωφρονιστικό σύστημα στην Ελλάδα παρουσιάζει τεράστιες ελλείψεις και αδυναμία στο να ικανοποιήσει ένα ανθρώπινο δικαίωμα των κρατουμένων, αυτό της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων, το οποίο είναι ταυτόχρονα και καθοριστικό εργαλείο για την επανένταξή τους.

Τα θετικά παραδείγματα που δεν λείπουν -π.χ. Ειδικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Αυλώνα- βασίζονται σχεδόν αποκλειστικά σε ατομικές προσπάθειες εκπαιδευτικών.

Απαιτούνται άμεσα μέτρα από την Πολιτεία, όπως αυτά που προαναφέρθηκαν, και πρωτίστως απαιτείται η πολιτική βούληση για να υλοποιηθούν τα μέτρα αυτά, βούληση που είναι μάλλον αμφίβολο ότι διαθέτει η σημερινή κυβέρνηση μετά από 6 χρόνια θητείας.

2. «Δομές εκπαίδευσης και κατάρτισης στα σωφρονιστικά καταστήματα: θεσμικό πλαίσιο και προοπτικές»

Εισηγητής: Τάσος Οικονομόπουλος, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Η έννοια του σωφρονισμού συνδέεται εγγενώς με την έννοια της αποκατάστασης μιας διαταραγμένης σχέσης ενός μέλους της κοινωνίας με την κοινωνία και ειδικότερα ενός κρατούμενου ή φυλακισμένου. Η θεώρηση του σωφρονισμού ως τιμωρητικού ή ακόμα χειρότερα ως εκδικητικού εργαλείου της κοινωνίας, έναντι των παραβατών, δεν αποτελεί μόνο μια παρωχημένη αντίληψη και νοοτροπία, αλλά και μια αντιπαραγωγική σύλληψη που δεν βοηθά σε καμιά περίπτωση την κοινωνία να προοδεύσει, να εξελιχθεί και να αναπτυχθεί, αλλά δημιουργεί περιθωριοποιήσεις. Όλες οι μονάδες μιας κοινωνίας έχουν αξία και όλα τα πρόσωπα είναι αξιόλογα με τα δικά τους μοναδικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Η παραβατικότητα δεν αποτελεί έμφυτο στοιχείο της ανθρώπινης φύσης όπως από την αρχαιότητα έχει γίνει αποδεκτό, αλλά «λύση ανάγκης» και κακό εθισμό, που μπορεί να ξεπεραστεί.

Ο άνθρωπος είναι φύσει κοινωνικό όν κατά τον Αριστοτέλη και δεν υπάρχει διαχρονικά καμία διαφωνία σε αυτή τη βασική σύλληψη. Αντιθέτως, η χριστιανική ηθική υπερέβη ακόμη και αυτή τη σύλληψη, θέτοντας ως στόχο, για όσους μπορούν να τον εκπληρώσουν, ακόμη και τη συγχώρηση των εχθρών, υπονοώντας ότι στην πραγματικότητα δεν μπορεί να υφίσταται εχθρότητα ως φυσική κατάσταση μεταξύ των ανθρώπων. Δηλαδή, η εχθρότητα αποτελεί προϊόν αδικιών και κακών ρυθμίσεων των κοινωνικών σχέσεων. Εναπόκειται επομένως στην κάθε κοινωνία, να βρει τρόπους ώστε αυτές οι αδικίες να ελαχιστοποιηθούν ώστε μακροπρόθεσμα να εξλειφθούν.

Το Σωφρονιστικό σύστημα αποτελεί σε μια κοινωνία την τελευταία ίσως θεσμική ευκαιρία επανένταξης στην κοινωνία των προσώπων εκείνων, που για τον ένα ή τον άλλο λόγο βρέθηκαν σε εχθρική σχέση με τους κοινωνικούς θεσμούς ως παραβάτες. Καμία επανένταξη όμως δεν μπορεί να γίνει, αν δεν διαπιστωθεί το **αίτιο** της παραβατικότητας και αν δεν εξαλειφθεί. Όπως αποδεικνύουν και οι στατιστικές, οι παραβάτες συνήθως έχουν ως κοινό στοιχείο την έλλειψη ευκαιριών και υφίστανται κοινωνικές διακρίσεις εις βάρος τους, που τους θέτουν σε θέση άμυνας ή και «αμυντικής» επίθεσης προς την κοινωνία. Και αυτό, δεν

προέρχεται από λόγους επιβίωσης, πάντα, υπάρχουν και αυτές οι περιπτώσεις, αλλά κυρίως από την επιρροή του περιβάλλοντος στο οποίο κινούνται και ζουν.

Η σωφρονιστική διαδικασία περιλαμβάνει δύο κύριες πτυχές: την επιβολή της **ποινήs** η οποία έχει ως σκοπό, αφενός, να διαφυλάξει την κοινωνία από τη διάπραξη όμοιων πράξεων από το συγκεκριμένο άτομο, αφετέρου, να εμπεδώσει ο καταδικασθείς την ιδέα ότι αποτελεί **μέλος** μια κοινωνίας η οποία για να μπορέσει να υπάρξει πρέπει να τηρούνται κάποιοι θεμελιώδεις **κανόνες** αλληλοσεβασμού μεταξύ των μελών της που έχουν αποτυπωθεί με

επίσημο τρόπο στους νόμους. Η μέριμνα του κράτους πρέπει να εκδηλωθεί ποικιλοτρόπως, ώστε, είτε να προλάβει, είτε να αποκαταστήσει την εμφάνιση τέτοιων κοινωνικών σχέσεων.

II. Περιγραφή των όψεων του ζητήματος και των εμπλεκόμενων παραγόντων

Γενικά

Η εκπαίδευση των κρατουμένων δεν αποτελούσε μέριμνα για το Κράτος πριν το 19ο αιώνα. Τότε σημειώθηκε μια μεταβολή αντιλήψεων στην κοινωνία, ίσως και λόγω του διαφωτισμού, ώστε ο κρατούμενος να μην θεωρείται απόβλητος ή ον χωρίς δικαιώματα, αφού δεν είχε χάσει όλα τα δικαιώματά του, αλλά μόνο την ελευθερία του. Η μέριμνα αυτή αυξήθηκε παράλληλα με την δημοκρατικοποίηση των καθεστώτων, ώστε σήμερα να μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί και έναν δείκτη του πολιτισμού μας, γιατί αποτελεί στοιχείο της μέριμνας περί των αδυνάτων.

Η εκπαίδευση των κρατουμένων απασχόλησε και απασχολεί, από το 19ο αι. και μετά, εκτός από το κράτος και τους λοιπούς εμπλεκόμενους παράγοντες που είναι οι **κρατούμενοι**, η **επιστημονική κοινότητα**, το **προσωπικό** των φυλακών, οι **εκπαιδευτικοί** και η **κοινωνία**. Για κάθε έναν παράγοντα υπάρχει και μια ειδική όψη, η οποία αναδεικνύει και τα στοιχεία που είναι τα σημαντικότερα για τον συγκεκριμένο παράγοντα. Από την πλευρά των κρατουμένων, εκείνα που προέχουν είναι ο σεβασμός των **δικαιωμάτων** τους και των αρχών της **ισότητας** και της **αναλογικότητας** μεταξύ τους. Από την πλευρά του κράτους προέχει η **συνολική** θεώρηση και επίλυση του προβλήματος διαχρονικά με πληρότητα, ενώ

η επιστημονική κοινότητα μπορεί να υποδείξει μέσω καταλλήλων ερευνών^{3,4} τους κατάλληλους **τρόπους** εφαρμογής αυτής της ειδικής εκπαιδευτικής πολιτικής που θα κληθούν να **εφαρμόσουν** οι εκπαιδευτικοί και το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης. Η κοινωνία τέλος θα πρέπει να ευαισθητοποιηθεί⁵, να ενημερωθεί⁶ και να απορρίψει **στερεότυπα** που δυσχεραίνουν την επανένταξη των κρατουμένων. Συνεπώς η νομοθεσία θα πρέπει να **συντονίσει** και να **ενοποιήσει** τη λειτουργία του κράτους, των εκπαιδευτικών και του προσωπικού, λαμβανομένων και των ειδικών συνθηκών του σωφρονιστικού συστήματος, ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για τους κρατουμένους και την κοινωνία.

III. Το θεσμικό πλαίσιο

Γενικά

Η σχετική νομοθεσία περιλαμβάνει τόσο διατάξεις συνταγματικές ή και υπερεθνικές, όπως οι διεθνείς συμβάσεις, αλλά και διατάξεις εφαρμοστικές όπως οι υπουργικές αποφάσεις και εσωτερικοί κανονισμοί. Συγκεκριμένα:

1. Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου άρθρο 26
2. ΕΣΔΑ άρθρο 2
3. Διεθνής Σύμβαση Δικαιωμάτων του Παιδιού άρθρο 28
4. Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης άρθρα 9 και 10
5. Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα άρθρο 12
6. Ελληνικό Σύνταγμα άρθρο 16 και οι νόμοι: ν. 2776/1999 Σωφρονιστικός Κώδικας, ν. 4521/2018, ν. 4763/2020, ν. 4985/2022

³ *Η εκπαίδευση των κρατουμένων στα ελληνικά καταστήματα κράτησης*, Διπλ. Εργασία ΕΚΠΑ, Δασκαλοπούλου Ελένη, Αθήνα, Μάρτιος 2021.

⁴ *Η εκπαίδευση των κρατουμένων στην Ελλάδα. Το παράδειγμα λειτουργίας των ΣΔΕ Φυλακών και το συλλ ηγεσίας αυτών των σχολείων*, Διπλ. Εργασία, Παν/μιο Θεσσαλίας, Αντωνιάδου Θεοδοσία, Βόλος 2014.

⁵ Ετήσια Ειδική Έκθεση 2022-2023, Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης, OPCAT, Συνήγορος του Πολίτη.

⁶ *Οδηγός για τους εκπαιδευτές των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας*, Κ. Δημητρούλη-Ε. Ρηγούτσου, Αθήνα 2017.

7. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας Γενικών Καταστημάτων Κράτησης τύπου Α και Β (Υ.Α. Δικαιοσύνης 58819/2003) σε ό,τι αφορά τους ενήλικες κρατούμενους

8. Εσωτερικός Κανονισμός Νέων (Υ.Α. Δ/σης 62367/2005)

Αρχικά λειτούργησαν Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ν.2776/1999), συνεχίστηκε το 2018 με το άρθρο 31 του νόμου 4521 που εκεί προέβλεπε την ίδρυση δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα σωφρονιστικά καταστήματα και συνεχίστηκε με το νόμο 4763/2020 αλλά έγινε δυνητική η ίδρυση. Ο νόμος 4985/2022 έθεσε τις προϋποθέσεις, θετικές και αρνητικές, για να βοηθηθούν οι σπουδαστές να μπορέσουν να σπουδάσουν καλύτερα. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η ίδρυση αρκετών δομών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, λιγότερων Γυμνασίων και ελαχίστων Λυκείων.

Θετικά στοιχεία

Θετικά στοιχεία της νομοθεσίας αποτελούν η πρόβλεψη ύπαρξης Συμβούλου Εκπαίδευσης στις φυλακές, η υποχρεωτική Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση για όλους τους κρατούμενους, ισότιμοι τίτλοι σπουδών με τους εκτός φυλακής (χωρίς αναφορά προέλευσης), μείωση ποινών εκπαιδευομένων, μη διακοπή εκπαίδευσης λόγω μεταγωγής, συνεργασία με φορείς όπως η ΔΥΠΑ για συνέχιση της εκπαίδευσης μετά την αποφυλάκιση.

Αδυναμίες

Οι κυριότερες αδυναμίες της νομοθεσίας είναι:

1. η ελλιπής πρόβλεψη για ισότιμη κατανομή των δομών εκπαίδευσης μεταξύ των καταστημάτων (λείπει η μέριμνα για Λύκεια και δεν υπάρχουν παντού εκπαιδευτικές δομές έστω και μία),
2. η επαγγελματική εκπαίδευση υπάρχει από το 2024 και μόνο στον Κορυδαλλό,
3. η ελλιπής πρόβλεψη για τα απαιτούμενα κονδύλια που ενίοτε καθυστερεί την υλοποίηση,
4. η έλλειψη πρόβλεψης διαδικασιών για την υποστελέχωση των εκπαιδευτικών δομών,
5. η μη παρακολούθηση και η μη σταθερή πρόοδος της υλοποίησης των δομών,
6. η έλλειψη προετοιμασίας του προσωπικού και των χώρων για τη λειτουργία των εκπαιδευτικών δομών.

IV. Η παρούσα κατάσταση μέσα από την ανάλυση στατιστικών δεδομένων

Κατά την παρούσα στιγμή (2025) σύμφωνα με τις ενημερώσεις που έλαβε η Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων, στις 28-11-2024 και στις 28-1-2025 από αρμόδιους πολιτειακούς παράγοντες έχει υλοποιηθεί μερικώς το ανωτέρω νομοθετικό πρόγραμμα. Σε 36 σωφρονιστικά καταστήματα που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στη χώρα, έχουμε 11.527 κρατουμένους, με στοιχεία Ιανουαρίου του 2025, δηλαδή κατά μέσο όρο 320 κρατούμενοι ανά κατάστημα, αν και δεν έχουν την ίδια χωρητικότητα και προϋποθέσεις. Σε 27 από αυτά υπάρχει τουλάχιστον μία δομή εκπαίδευσης, **κάλυψη 75%**, ενώ σε 21 καταστήματα έχουμε Δημοτικό Σχολείο με 576 μαθητές και σε 6 καταστήματα έχουμε γυμνάσια ή παραρτήματα γυμνασίων με 1.060 μαθητές. Δηλαδή μένουν **ακάλυπτα εντελώς 25%** των καταστημάτων **χωρίς καμιά δομή**.

Υπάρχει **μόνο ένα λύκειο** με 220 μαθητές και σε 12 καταστήματα υπάρχουν σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, τα οποία έχουν 770 εκπαιδευόμενος.

Σε τρία καταστήματα υπάρχουν Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης, είναι τα πρώην Ι.Ε.Κ., με 145 καταρτισμένους και πλέον το 2024 ιδρύθηκε στην Κεντρική Αποθήκη Υλικού Φυλακών Κορυδαλλού, μία Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης και είναι μεταγυμνασιακού επιπέδου.

Δηλαδή υπάρχουν 44 εκπαιδευτικές δομές, με περίπου 2.770 εκπαιδευόμενους, καταρτισμένους ή μαθητές, δηλαδή περίπου ένα ποσοστό της τάξης του 24% της δύναμης των Καταστημάτων.

Αναλυτικότερα, σε 14 σωφρονιστικά καταστήματα, υπάρχει μία εκπαιδευτική δομή, σε 10 σωφρονιστικά καταστήματα δύο εκπαιδευτικές δομές και σε 3 σωφρονιστικά καταστήματα 3 δομές. Επαγγελματική εκπαίδευση υπάρχει μόνο στον Κορυδαλλό από το 2024.

Σε αυτά τα 27 καταστήματα στα οποία έχουμε εκπαιδευτικές δομές, έχουν τοποθετηθεί κατόπιν επιλογής - κατόπιν προκήρυξης είκοσι τέσσερις (24) διευθυντές δομών. Στα καταστήματα κράτησης, προβλέπεται Διευθυντής Δομών, ο οποίος είναι ταυτόχρονα και διευθυντής της κάθε δομής εκπαίδευσης, έχει και τον ρόλο του διευθυντή δημοτικού, γυμνασίου - λυκείου ή όποια δομή υπάρχει που έχουμε στο κάθε σωφρονιστικό κατάστημα.

Από την ανωτέρω κατανομή παρατηρούμε μια **ανομοιομορφία** και πολυδιάσπαση των δομών, οι οποίες δεν καλύπτουν ούτε τις **βασικές ανάγκες** σε όλα τα Καταστήματα. Επίσης είναι αναμενόμενη μια **ετερογένεια** των κρατουμένων.

V. Προτάσεις θεσμικής ολοκλήρωσης

Οι νομοθετικές προβλέψεις αυτή τη στιγμή απέχουν από το να αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο διατάξεων εναρμονισμένων ώστε να συνεχίζεται ομαλά η ένταξη του πρώην κρατουμένου και μετά την αποφυλάκιση. Χρειάζεται **κωδικοποίηση** και **ενοποίηση**. Επίσης **εξομοίωση** των όρων κράτησης μεταξύ Καταστημάτων αλλά και των **δυνατοτήτων** εκπαίδευσης.

Η θεσμική ολοκλήρωση πρέπει να προβλέπει σε κάθε κατάσταση τουλάχιστον ένα ΣΔΕ ή δημοτικό σχολείο σε **πρώτη** φάση. **Επόμενη** φάση είναι η σοβαρή ενίσχυση της ίδρυσης επαγγελματικών δομών οι οποίες θα λύσουν πολλά προβλήματα και η εξομοίωση όλων των καταστημάτων σε ανάλογες παροχές και δυνατότητες. **Τρίτη** φάση πρέπει να είναι η ενοποίηση της εντός φυλακής εκπαίδευσης με την εκτός φυλακής, ώστε, να μπορούν να λάβουν πτυχία όσοι έχουν ήδη καταβάλει προσπάθειες από την περίοδο κράτησής τους και να ξέρουν ότι αυτές θα αξιοποιηθούν. Ταυτόχρονα αυτό μπορεί να συνδυαστεί με ενίσχυση για επαγγελματική αποκατάσταση αυτών των ατόμων. Επειδή αναμένεται να αυξηθούν οι μεταναστευτικές ροές πάσης φύσεως και επειδή μεγάλο μέρος των κρατουμένων είναι αλλοδαποί είναι άκρως απαραίτητη η οριζόντια λειτουργία Δημοτικών Σχολείων σε όλα τα καταστήματα.

Πρέπει επίσης να καλυφθούν τα νομοθετικά κενά (επειδή ο θεσμός είναι νέος) των αναπληρώσεων των διευθυντών των εκπαιδευτικών δομών, καθώς πρόκειται για ιδιαίτερες δομές που δεν είναι ακριβώς αντίστοιχες με τις εκτός φυλακών. Μπορεί να περιλαμβάνονται δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο, ΣΔΕ ή και επαγγελματικές σχολές, ΙΕΚ κλπ., οπότε δεν έχουν εφαρμογή οι υφιστάμενες διατάξεις που είναι διαφορετικές ανά είδος και βαθμίδα σχολείου.

Αναγκαία επίσης είναι και η εκπαίδευση του προσωπικού και η πρόβλεψη των χωροταξικών μεταβολών που απαιτούνται. Από την ήδη κεκτημένη εμπειρία σε διάφορα σχολεία π.χ. Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα κλπ. μπορούν να αντληθούν χρήσιμες πρακτικές και εμπειρίες.

Δύο ζητήματα ακόμη που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι η μέριμνα για τους **ΑμεΑ κρατούμενους και εξαρτημένους** και οι **συνέργειες με άλλα προγράμματα**, όπως αγροτικής εκπαίδευσης, καλλιτεχνικής ή πολιτισμικής φύσης (πχ θεατρικά, μουσικά, εικαστικά, αγροτικής κλπ.). Αφενός, το πρώτο πρέπει και μπορεί να λυθεί οριζόντια με την αύξηση της στελέχωσης του ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού. Αφετέρου, οι συνέργειες επίσης πρέπει να υποστηριχθούν όπως και το έργο εθελοντών, καθώς και εκεί έχει αποδειχθεί ότι τα αποτελέσματα είναι εξαιρετικά θετικά. Η υποτροπή είναι πιο πιθανή σε φτωχούς πρώην κρατούμενους, που δεν έχουν προσόντα αναζήτησης εργασίας και αφορά νέους περί τα 30 έτη. Επίσης, σε περίοδο κρίσης υποτροπιάζουν ταχύτατα στον 1ο χρόνο, ενώ αλλιώς, μεταξύ 1ου και 3ου έτους από την αποφυλάκιση, συμβαίνει το στατιστικό άλμα της υποτροπής. Αυτό είναι το διάστημα που δεν έχουν πλέον εργασία, ούτε βοήθεια από το Κράτος ή από ταμείο ανεργίας κλπ. Οπότε η υποτροπή είναι ισχυρά εξαρτώμενη και από την οικονομική κατάσταση, όπως και από την εκπαίδευση. Με την εκπαίδευση και την απόκτηση προσόντων σε ένα ή δυο έτη μπορεί να αποκτήσει πτυχίο τεχνικής ή άλλης σχολής και να αυξήσει τις πιθανότητες εύρεσης μόνιμης εργασίας. Η μείωση της υποτροπής φτάνει με την τεχνική εκπαίδευση σε ποσοστό περίπου 50% ενώ σε 9% σε απόκτηση βασικών γνώσεων (Δημοτικού)⁷.

VI. Συμπεράσματα-προοπτικές

Οι έως τώρα προσπάθειες στην Ελλάδα έχουν αποδώσει, τουλάχιστον από το Κατάστημα Κράτησης Αυλώνα, πάνω από 3000 μαθητές στην κοινωνία μέσα από 350 προαιρετικά προγράμματα, εκ των οποίων 37 είναι πλέον πτυχιούχοι σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι παγκόσμιες στατιστικές και η παγκόσμια εμπειρία καταδεικνύουν πως η εκπαίδευση κατά την κράτηση αποτελεί σημαντικό παράγοντα επανένταξης, με μόνο θετικά αποτελέσματα. Συνεπώς και στην Ελλάδα η Πολιτεία οφείλει να ενισχύσει όλες τις μορφές εκπαίδευσης εντός των Σωφρονιστικών Καταστημάτων, όπως και τα κίνητρα για την αξιοποίησή της από τους κρατούμενους. Κυρίως όμως, να καλύψει τα νομοθετικά και χρηματοδοτικά κενά που αφορούν την υποστελέχωση προσωπικού γενικά, αλλά και εκπαιδευτικού προσωπικού ειδικότερα, μέσω ευέλικτων μορφών εργασίας, αξιοποιώντας

⁷ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 3.

ταυτόχρονα και την τεχνολογία πληροφορικής μέσω ηλεκτρονικών ή και υβριδικών τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης, ώστε να μειωθεί το κόστος στο ελάχιστο. Παράλληλα, σύμφωνα και με τις διεθνείς πρακτικές και αντιλήψεις, η επανένταξη πρέπει να συνεχίζεται ομαλά με τη μέριμνα για τον αποφυλακισθέντα.

Η σταθερή τήρηση των ανωτέρω αρχών και η ενημέρωση του κοινού μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέσο εξάλειψής της, μέχρι και πλήρους εξαφάνισής της υποτροπής για καταδικασθέντες σε έκτιση μικρών και μεσαίων ποινών μέχρι δεκαετίας. Η εκπαίδευση βέβαια, μπορεί να αποβεί επωφελής ακόμη και για τους εκτίοντες μεγάλες ποινές ή και ισόβια, καθώς η κάθε επαφή με την παιδεία και τη μάθηση προκαλεί εσωτερικές ανακατατάξεις και ψυχολογικές αλλαγές σε κάθε άνθρωπο.

Η επιτυχής πορεία των προγραμμάτων εκπαίδευσης, μπορεί όχι μόνο να αποσυμφορήσει τις φυλακές μακροπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, περιορίζοντας όλο και πιο πολύ τις υποτροπές στην παρανομία, αλλά και να ανυψώσει το μορφωτικό επίπεδο μιας μερίδας της κοινωνίας που ενδεχομένως, υπό άλλες συνθήκες, να μην ήταν αυτό εφικτό.

3. «Ψυχική υγεία και αντιμετώπιση των εξαρτημένων ατόμων στα σωφρονιστικά καταστήματα»

Εισηγητές: Γεώργιος Σταμάτης και Έλενα Ακρίτα, Μέλη της Επιτροπής

Συνεδρίαση της 25^{ης} Φεβρουαρίου 2025 με θέμα ημερησίας διάταξης: «Ψυχική υγεία και αντιμετώπιση των εξαρτημένων ατόμων στα σωφρονιστικά καταστήματα»

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Δημήτριος Βαρτζόπουλος, Υφυπουργός Υγείας, Αθανάσιος Θεοχάρης, Εθνικός Συντονιστής για την Αντιμετώπιση των Εξαρτήσεων, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Οργανισμού Πρόληψης και Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων (Ε.Ο.Π.Α.Ε.) και Γεώργιος Αλεβιζόπουλος, Καθηγητής Δικανικής Ψυχιατρικής – Κλινικής Ψυχοφαρμακολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).

Κατά την έναρξη της εισήγησής του, ο κ. Αθανάσιος Θεοχάρης, **[Εθνικός Συντονιστής για την Αντιμετώπιση Εξαρτήσεων, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Οργανισμού Πρόληψης και Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων (Ε.Ο.Π.Α.Ε.)]**, τόνισε ότι η αντιμετώπιση των εξαρτήσεων των κρατούμενων αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα στη θεραπεία και εδράζεται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης. Στο πλαίσιο αυτό έχουν αναπτυχθεί στα σωφρονιστικά καταστήματα υπηρεσίες που παρέχουν υποστήριξη στους ουσιοεξαρτημένους κρατούμενους. Ειδικότερα, ο Εθνικός Οργανισμός Πρόληψης και Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων λειτουργεί σήμερα δύο μονάδες θεραπείας με φαρμακευτική υποκατάσταση, με μεθαδόνη, στις φυλακές του Κορυδαλλού και στις φυλακές του Αγίου Στεφάνου στην Πάτρα. Παράλληλα, σε 23 σωφρονιστικά καταστήματα λειτουργούν στεγνά θεραπευτικά προγράμματα, που παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη και συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της ψυχικής υγείας των θεραπευομένων. Επίσης, λειτουργούν τέσσερις θεραπευτικές κοινότητες, που ουσιαστικά αποτελούν τη δεύτερη φάση της θεραπείας απεξάρτησης.

Επιπλέον, επισήμανε ότι υπάρχουν τα Κέντρα Υποδοχής και Επανένταξης Αποφυλακισμένων, με στόχο την υποστήριξη των συμπολιτών μας που έχουν εκτίσει την ποινή τους, σε όλες τους τις ανάγκες, θεραπείας, εκπαίδευσης, κατάρτισης, επανένταξης στην κοινωνία. Παράλληλα, λειτουργούν έξη

θεραπευτικά προγράμματα, με στόχο την υποστήριξη των αποφυλακισμένων.

Συνέχισε λέγοντας, ότι συνολικά, το 2024 ο αριθμός των κρατουμένων είναι πάνω από 10.000 και το 18% περίπου βρίσκεται εκεί για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Στόχος είναι να καλυφθούν οι ανάγκες όλων αυτών των ατόμων με δυνατότητα διαθέσιμων θεραπευτικών επιλογών. Με την έναρξη του νέου φορέα για την πρόληψη και αντιμετώπιση των εξαρτήσεων, αναπτύσσεται ένα πιο ολοκληρωμένο φάσμα υπηρεσιών, από τη μείωση της βλάβης στη θεραπεία, την υποκατάσταση, το «στεγνό πρόγραμμα», αλλά και την κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων.

Επιπλέον, υπογράμμισε τη στόχευση του οργανισμού να υπάρχει πλήρης διαλειτουργικότητα όλων των υπηρεσιών, όλων των θεραπευτικών επιλογών και να περιοριστεί η απόσυρση από τη θεραπευτική διαδικασία, εστιάζοντας σε μια προσέγγιση που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και ιδίως στο δικαίωμα πρόσβασης των ασθενών στη θεραπεία. Σε αυτό το πλαίσιο, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη, την μείωση της βλάβης, την εκπαίδευση των σωφρονιστικών υπαλλήλων σε θέματα διαχείρισης και υποστήριξης των εξαρτημένων ατόμων. Επιπρόσθετα, έκανε ειδική αναφορά στη δρομολόγηση εκπαίδευσης από τον ΕΟΔΥ για τη χορήγηση της ναλοξόνης. Ο Υπουργός Υγείας υπέγραψε την πλήρη διεύρυνση της ναλοξόνης, ώστε να μπορεί ο καθένας να χορηγεί το εισπνεόμενο αυτό αντίδοτο για την αντιμετώπιση της υπερδοσολογίας.

Ο κ. Αθανάσιος Θεοχάρης ολοκλήρωσε την τοποθέτηση του, αναφερόμενος στην επικείμενη δημιουργία δύο συνδυαστικών δομών, με φαρμακευτική υποκατάσταση και θεραπεία σε στεγνό πρόγραμμα, στα σωφρονιστικά καταστήματα των Χανίων και της Δράμας.

Ακολούθως, ο κ. Αθανάσιος Αλεβιζόπουλος (**Καθηγητής Δικανικής Ψυχιατρικής – Κλινικής Ψυχοφαρμακολογίας του ΕΚΠΑ**) επανέλαβε μια παρουσίαση που έκανε και στην Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) μετά την ολοκλήρωση του νόμου της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης. Αναφερόμενος στα ποσοστά των κρατουμένων που χρειάζονται υπηρεσίες ψυχικής υγείας, επισήμανε ότι, ενώ στα ποσοστά στις φυλακές στην Κεντρική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική αγγίζουμε μέχρι και το 17%, στην Ελλάδα είναι μόλις το 4%. Σημαντική συμβολή στο χαμηλό αυτό ποσοστό κατέχουν τα δύο μεγάλα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία, δηλ. το Δαφνί και το Δρομοκαΐτειο. Παρουσίασε τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί και τις

παρεμβάσεις που έχουν επιτευχθεί, βάσει του νόμου 5129/2024. Ειδικότερα, από τις αρχές του τρέχοντος έτους, λειτουργεί πρόγραμμα τεσσάρων ψυχιατρικών κλινικών στο ψυχιατρικό Νοσοκομείο του Κορυδαλλού και έχουν προσληφθεί 5 ειδικευμένοι ψυχίατροι, ενώ τις επόμενες ημέρες θα προσληφθούν άλλοι τρεις, ώστε να λειτουργεί και σύστημα ενδιάμεσης φροντίδας, δηλαδή παρακολούθησης των κρατουμένων που βγαίνουν από το νοσοκομείο. Περαιτέρω, τόνισε ότι μέχρι το τέλος του έτους, ίσως και νωρίτερα, θα λειτουργούν κοινοτικές δομές χαμηλής ασφάλειας σε αυτό το πλαίσιο, ενώ η εκπαίδευση του προσωπικού του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου έχει ολοκληρωθεί από το 2024. Οι εκπαιδευτικές διαδικασίες στους σωφρονιστικούς υπαλλήλους έχουν ήδη ξεκινήσει και το πρόγραμμα αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Οκτώβριο. Επίσης, ανέφερε ότι έχει ξεκινήσει η ανάπτυξη ενός συστήματος ηλεκτρονικού φακέλου, ώστε να παρακολουθείται η ψυχική υγεία των ασθενών και να είναι διαθέσιμη αυτή η πληροφορία σε όποιο σωφρονιστικό κατάστημα μεταφερθεί ο κρατούμενος.

Επιπλέον, υπογράμμισε ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό, ότι πλέον όλοι οι ειδικευόμενοι στην ψυχιατρική θα κάνουν ένα τμήμα της εκπαίδευσής τους και στις φυλακές. Έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην κάλυψη των αναγκών των εφήβων και των νεαρών κρατουμένων, δεδομένου ότι, στις ηλικίες 15–25, παρατηρούνται υψηλά ποσοστά ψυχικής νόσου και παραβατικότητας. Περαιτέρω, αναφέρθηκε στη συνεργασία με αρχιτέκτονες από το εξωτερικό, για τη δημιουργία πιο ανθρώπινων σωφρονιστικών καταστημάτων και των ψυχιατρικών τους δομών, ενώ σημείωσε ότι η πρόοδος που έχει επιτευχθεί αναγνωρίζεται και από την CPT, η οποία φέτος για πρώτη φορά δεν είχε παρατηρήσεις για τον Κορυδαλλό.

Τέλος, ενημέρωσε για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα που πήρε η χώρα μας, με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης σε συνθήκες εικονικής πραγματικότητας, με αντικείμενο την πρόβλεψη της εφηβικής βίας, ενώ παράλληλα έδωσε έμφαση στη δημιουργία προγράμματος ψυχοκινητικής αποκατάστασης, με στόχο, την πρόληψη της νευροεκφύλισης στους κρατούμενους τρίτης ηλικίας.

Ο Υφυπουργός Υγείας, κ. Δημήτριος Βαρτζόπουλος, τόνισε ότι για πρώτη φορά δημιουργείται στη χώρα μας ψυχιατρικό κατάστημα για τις γυναίκες εντός των φυλακών Κορυδαλλού, το οποίο θα είναι έτοιμο μέχρι τις αρχές του 2026. Συνέχισε λέγοντας ότι, η επόμενη στόχευση είναι να υπάρξει κάτι αντίστοιχο για τους εφήβους στις φυλακές ανηλίκων. Επισήμανε ότι η Κυβέρνηση προχωρά στη δημιουργία σύγχρονων ψυχιατρικών μονάδων εντός των φυλακών, οι οποίες διαρθρώνονται σε κλινικές, σύμφωνα με το πρότυπο των πολυδύναμων

νοσηλευτικών μονάδων.

Επιπρόσθετα, ο κ. Υφυπουργός ανέδειξε το πρόβλημα με τα ψυχιατρικά περιστατικά στις περιφερειακές σωφρονιστικές δομές, το οποίο θα αμβλυθεί με την παρουσία των ειδικευμένων ιατρών. Κομβικό ρόλο στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος θα διαδραματίσει και ένα σύστημα τηλε-ψυχιατρικής που σχεδιάζεται με στόχο, την εκτίμηση ψυχιατρικών περιστατικών σε περιφερειακά σωφρονιστικά καταστήματα. Κατέληξε, αποτυπώνοντας το όραμα της Κυβέρνησης, ώστε να δημιουργηθεί ένα εξειδικευμένο σύστημα για ψυχικά ασθενείς κρατούμενους, με μόνιμη παρουσία ειδικευμένων γιατρών και ολιστική φροντίδα.

Στη συνέχεια, Βουλευτές, εκπρόσωποι των Κομμάτων, που ήταν παρόντες στην Επιτροπή, διαπίστωσαν ότι, η αντιμετώπιση της εξάρτησης σε κρατούμενα άτομα αντιμετωπίζει σημαντικά εμπόδια και δυσκολίες:

- Η ένταξη ενός εξαρτημένου ατόμου σε θεραπευτικό πρόγραμμα αποτελεί σύνθετη και απαιτητική διαδικασία, καθώς η εξάρτηση είναι πολυπαραγοντικό κοινωνικό φαινόμενο που απαιτεί ολιστική προσέγγιση.
- Η αρχή της ίσης πρόσβασης στη θεραπεία, μένει κενό γράμμα, λόγω του υπερπληθυσμού, των ελλείψεων και της υποστελέχωσης.
- Η σοβαρή υποστελέχωση των προγραμμάτων απεξάρτησης, σε συνδυασμό με τις ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης, οδηγεί σε πλήρη απουσία ουσιαστικής στήριξης προς τους εξαρτημένους κρατούμενους.
- Οι συνθήκες κράτησης των νέων στο Σωφρονιστικό Κατάστημα Κασσαβέτιας, με την παντελή έλλειψη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, παιδοψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών δημιουργεί ένα κενό βασικής ψυχικής υγειονομικής φροντίδας. Οι συνθήκες αυτές, σε συνδυασμό με τον υπερπληθυσμό και τα περιστατικά απομόνωσης ανηλίκων χωρίς καμία ψυχιατρική υποστήριξη, θυμίζουν περισσότερο τιμωρητική παρά σωφρονιστική αντιμετώπιση.
- Οι εργαζόμενοι καλούνται να αντεπεξέλθουν σε εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες, χωρίς αναγνώριση, επιδόματα επικίνδυνης εργασίας και χωρίς την αναγκαία επαγγελματική στήριξη.
- Η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού του ΕΟΠΑΕ, χωρίς σχέδιο πρόληψης και επανένταξης, οδηγεί σε αποσπασματικές παρεμβάσεις, αναποτελεσματική

κατανομή πόρων και αδυναμία κάλυψης των πραγματικών αναγκών των ωφελουμένων.

- Τα σοβαρά χρηματοδοτικά ελλείμματα και η επανεμφάνιση λιστών αναμονής προκαλούν σημαντικές καθυστερήσεις στην πρόσβαση στη θεραπεία και μειώνουν την αποτελεσματικότητα των παρεχομένων υπηρεσιών.
- Το υψηλό ποσοστό υποτροπής, με πάνω από 70% των εξαρτημένων να επιστρέφουν στη φυλακή μετά την αποφυλάκισή τους, αποδεικνύει ότι το σωφρονιστικό σύστημα δεν θεραπεύει, δεν αποκαθιστά και δεν επανεντάσσει.
- Η μη εφαρμογή ουσιαστικών μέτρων κοινωνικής επανένταξης για τους εξαρτημένους διατηρεί το στίγμα που συνοδεύει τους ανήλικους και νεαρούς κρατούμενους.
- Οι ανεπαρκείς συνθήκες ασφαλείας, η ανεξέλεγκτη διακίνηση ναρκωτικών εντός των φυλακών και η πιθανή εμπλοκή υπαλλήλων καθιστούν κάθε θεραπευτική προσπάθεια αναποτελεσματική.
- Η ακύρωση της ένταξης του Ψυχιατρικού Καταστήματος Κορυδαλλού στο ΕΣΥ και της διασύνδεσής του με το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Δαφνίου οδηγεί σε σοβαρή υποβάθμιση της λειτουργίας και των υπηρεσιών του.

Επιπλέον κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της Επιτροπής υποβλήθηκαν προς διερεύνηση σειρά κρίσιμων ερωτημάτων αναφορικά με :

- τη στελέχωση των θεραπευτικών προγραμμάτων, δεδομένης της αναντιστοιχίας ανάμεσα στον αριθμό των συμμετεχόντων και στον συνολικό αριθμό των εξαρτημένων κρατούμενων,
- τα ποσοστά επιτυχίας των προγραμμάτων απεξάρτησης,
- τους παράγοντες που περιορίζουν την αποτελεσματικότητά τους,
- την ύπαρξη και λειτουργία δομών μετασωφρονιστικής υποστήριξης,
- την αξιοποίηση του πορίσματος της Επιτροπής για τις δομές υποκατάστασης σε Κορυδαλλό και Πάτρα,
- τις δομές απεξάρτησης που αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια, σε ποιες φυλακές λειτουργούν και ποιο είναι το συνολικό σχέδιο για την ενίσχυσή τους,

- τον αριθμό των κρατουμένων που συμμετέχουν στην Κοινότητα «Προμηθέας» του ΚΕΘΕΑ στη φυλακή Διαβατών, καθώς και την προοπτική περαιτέρω ενίσχυσης της συγκεκριμένης δομής,

Συνολικά, οι Βουλευτές όλων των Κομμάτων παρέθεσαν τις παρακάτω προτάσεις:

- Τα προγράμματα απεξάρτησης στις φυλακές να αναπτύσσονται στη βάση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και του δικαιώματος στη θεραπεία, ανεξάρτητα από τις συνθήκες κράτησης.
- Άμεση προκήρυξη μόνιμων θέσεων για ψυχολόγους, ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς και συμβούλους απεξάρτησης, ώστε να διασφαλιστεί η στελέχωση των θεραπευτικών προγραμμάτων.
- Στήριξη και ουσιαστική ενίσχυση των θεραπευτικών προγραμμάτων που λειτουργούν εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων.
- Θεσμοθέτηση Θεραπευτικών Δικαστηρίων, κατά το διεθνές πρότυπο, ώστε να αντιμετωπίζεται η παραβατικότητα που συνδέεται με τις εξαρτήσεις με όρους απεξάρτησης και όχι τιμωρίας.
- Εκπόνηση και εφαρμογή Εθνικής Στρατηγικής για την πρόληψη, τη θεραπεία και την επανένταξη, με διακομματική συναίνεση και συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων.
- Επένδυση στην πρόληψη και την κοινωνική επανένταξη, με στόχο να σταματήσει η τιμωρητική και κατασταλτική λογική που αναπαράγει τον φαύλο κύκλο παραβατικότητας – φυλακής – υποτροπής.
- Ανάδειξη της σημασίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατουμένων ως ουσιαστικού εργαλείου σωφρονισμού, ενδυνάμωσης και κοινωνικής επανένταξης.

Ακολούθως, δόθηκε ο λόγος εκ νέου στους προσκεκλημένους ομιλητές, προκειμένου να απαντήσουν στα ερωτήματα και τις τοποθετήσεις των Βουλευτών.

Ο κ. Αθανάσιος Θεοχάρης, αναφορικά με το ζήτημα της στελέχωσης, ανέφερε ότι, πράγματι υπάρχουν ελλείψεις, αλλά έχει ξεκινήσει η διαδικασία ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού του νέου Οργανισμού. Ήδη έχει εγκριθεί η πρόσληψη 111 ατόμων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και εκκρεμούν άλλα 118 άτομα για την

κάλυψη οργανικών κενών των θέσεων του νέου φορέα. Σε ό,τι αφορά με την υποστήριξη των ανθρώπων που εργάζονται στο πεδίο των εξαρτήσεων, διευκρίνισε ότι θα λαμβάνουν ετήσια άδεια επιπλέον 12 ημερών. Έγινε ακόμη αναφορά και για τους Χώρους Εποπτευόμενης Χρήσης, όπου στον σταθερό ΧΕΧ στην Αθήνα, μέχρι στιγμής, έχουν καταγραφεί πάνω από 70.000 επισκέψεις, ενώ στον Κινητό ΧΕΧ στη Θεσσαλονίκη έχουν καταγραφεί πάνω από 3000 επισκέψεις.

Παράλληλα, υπογράμμισε ότι βασική προτεραιότητα αποτελεί η αντιμετώπιση του προβλήματος στις φυλακές της Κασσαβέτειας, όπου υπάρχουν ανήλικοι κρατούμενοι και είναι αναγκαία η στελέχωσή τους με ψυχολόγους, τονίζοντας επίσης το σημαντικό ρόλο των οικογενειών των ανηλίκων στην ενδυνάμωση των παιδιών.

Επιπρόσθετα, δίνοντας τα στοιχεία για το τμήμα Προμηθεύς των Δικαστικών Φυλακών της Θεσσαλονίκης ανέφερε ότι είναι 65 άτομα στην πρώτη φάση που βρίσκονται εντός του καταστήματος και 47 εκτός της πρώτης φάσης, ενώ 27 άτομα βρίσκονται στη θεραπευτική κοινότητα και 31 στο κέντρο υποδοχής.

Ο κ. Γεώργιος Αλεβιζόπουλος, αναφορικά με τη στελέχωση των σωφρονιστικών καταστημάτων, τόσο των νέων όσο και των ενηλίκων, με επαγγελματίες ψυχικής υγείας, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο νέο θεσμικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο, όλοι οι ειδικευόμενοι στην ψυχιατρική θα κάνουν τρεις μήνες κατ' ελάχιστον της ειδικότητάς τους σε φυλακές. Έτσι, θα δημιουργηθεί μια ομάδα νέων επιστημόνων, με την απαιτούμενη τεχνογνωσία για να στηρίξει την προσπάθεια για τη βελτίωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στα καταστήματα κράτησης. Η πρόβλεψη αυτή, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της νέας πλατφόρμας τηλεψυχιατρικής, θα περιορίσει δραστικά την πιθανότητα μετάβασης των κρατουμένων από τη φυλακή στο ψυχιατρείο των φυλακών, διότι οι περισσότερες περιπτώσεις θα αντιμετωπίζονται επί τόπου. Ταυτόχρονα, έχουν ξεκινήσει δύο μεταπτυχιακά προγράμματα δικανικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας, για ψυχολόγους και νοσηλευτές.

Αναφέρθηκε ο κ. Αλεβιζόπουλος επίσης στο πρόβλημα με τις φυλακές της Κασσαβέτειας και ενημέρωσε την Επιτροπή για τις προσπάθειες που γίνονται, ώστε να λειτουργήσει ένα ψυχιατρικό τμήμα αποκλειστικά για ανήλικους κρατούμενους.

Αναφορικά με τον χρόνο που χρειάζεται κάποιος για τη διαδικασία αποτοξίνωσης, αποσαφήνισε ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ασφάλεια και το μόνο που μπορούμε να ξέρουμε είναι για πόσο χρόνο παραμένουν εκτός χρήσης στα διάφορα προγράμματα οι ασθενείς. Παράλληλα, ξεκαθάρισε ότι τα υπόγεια κελιά της απομόνωσης καταργούνται και πλέον θα αξιοποιηθούν ως εργαστήρια και γραφεία, όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες.

Ο Υφυπουργός Υγείας κ. Δημήτριος Βαρτζόπουλος παίρνοντας τον λόγο, τόνισε ότι ο νέος Οργανισμός θα κριθεί πλέον από τα έργα του και τον πρώτο απολογισμό του. Συνέχισε υπογραμμίζοντας ότι, το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο του Κορυδαλλού είναι πλέον και στην πράξη ενταγμένο στο Εθνικό Σύστημα Υγείας ως εποπτευόμενη μονάδα του Δεύτερου Περιφερειακού Δικτύου Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και οι γιατροί του είναι υπάλληλοι του Ελληνικού Κέντρου Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών (ΕΚΕΨΥΕ), δηλαδή προσλαμβάνονται από έναν φορέα του Υπουργείου Υγείας.

Επιπλέον, ο Υφυπουργός, αναφορικά με την πρόταση που διατυπώθηκε για την εισαγωγή και στη χώρα μας της «θεραπευτικής δικαιοσύνης», ανέφερε ότι αυτό είναι ένα ζήτημα που αφορά τη λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος, καθώς και του ουσιαστικού και δίκονομικού Ποινικού Δικαίου και εφόσον υπάρξει συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης προς αυτήν κατεύθυνση, τόνισε ότι έχει ήδη ετοιμάσει πιλοτική εφαρμογή του συστήματος σε έναν νομό της χώρας.

4. «Επεξεργασία και εξέταση του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, με διατάξεις για τον θεσμό της ηλεκτρονικής επιτήρησης υπόδικων, κατάδικων και κρατουμένων σε άδεια και ρυθμίσεις άλλων θεμάτων αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής»

Εισηγητής: Ευστάθιος Κωνσταντινίδης, Πρόεδρος της Επιτροπής

Παράλληλα με τις άλλες δράσεις του έχοντος την ευθύνη για τη χάραξη και υλοποίηση της Σωφρονιστικής Πολιτικής στη χώρα, Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, τον Μάρτιο του 2025, μετά την ολοκλήρωση της προβλεπόμενης δημόσιας διαβούλευσης, κατατέθηκε στη ΒτΕ και εισήχθη προς επεξεργασία, σε κοινές συνεδριάσεις της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Σωφρονιστικού Συστήματος και Λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων σχέδιο νόμου με τίτλο: *«Αναδιοργάνωση της δομής της Ελληνικής Αστυνομίας και αναβάθμιση της εκπαίδευσης του ένστολου προσωπικού της – Εκσυγχρονισμός του θεσμού της ηλεκτρονικής επιτήρησης υπόδικων, κατάδικων και κρατούμενων σε άδεια – Ρύθμιση θεμάτων κρατούμενων σε σωφρονιστικά καταστήματα και άλλες διατάξεις»*.

Το σχέδιο, που αποτελεί μετά την ψήφισή του τον νόμο 5187/2025 (ΦΕΚ 48 Α΄/21.3.2025), περιλαμβάνει έξι Μέρη (Α΄ έως ΣΤ΄) και αποτελείται από διακόσια δεκαπέντε άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης.

Με τις ρυθμίσεις του, σύμφωνα και με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, επιχειρείται i) η αναδιάρθρωση της Ελληνικής Αστυνομίας, με τη διαμόρφωση μιας σύγχρονης, αποτελεσματικής και ευέλικτης διοικητικής δομής, με την εγκαθίδρυση κάθετης οργάνωσης που διασφαλίζει την ενιαία διοίκηση και τον αποτελεσματικό συντονισμό των υπηρεσιών, ii) η αναβάθμιση της Αστυνομικής Ακαδημίας σε αυτοτελές νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, και η ποιοτική αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στο ένστολο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς και iii) ο εκσυγχρονισμός και η προσαρμογή της νομοθεσίας στα νέα κοινωνικά και τεχνολογικά δεδομένα.

Ειδικότερα, δε, το Μέρος Δ΄ του νομοσχεδίου (άρθρα 169 έως 199), υπό τον τίτλο «Εκσυγχρονισμός του θεσμού της ηλεκτρονικής επιτήρησης υποδίκων, καταδίκων και κρατουμένων σε άδεια – Ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής», διαρθρώνεται σε πέντε Κεφάλαια (Α΄ έως Ε΄).

Το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 169 και 170) αναφέρεται στον σκοπό και στο αντικείμενο των ρυθμίσεων του Μέρους Δ΄.

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 171 έως 177) περιλαμβάνει τους βασικούς ορισμούς (άρθρο 171), ρυθμίζει την εφαρμογή του συστήματος ηλεκτρονικής επιτήρησης (άρθρο 172), καθώς και ζητήματα σχετικά με τις απαιτήσεις λειτουργίας και τη διαδικασία ενεργοποίησης, εγκατάστασης και απεγκατάστασης (άρθρα 173 και 174, αντίστοιχα), και ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων (άρθρο 175), τροποποιεί την παράγραφο 5 του άρθρου 105 ΠΚ σχετικά με την έκτιση της ποινής στην κατοικία (άρθρο 176), και επιφέρει αλλαγές στα άρθρα 283, 284 και 285 ΚΠΔ (άρθρο 177).

Με τις σχετικές διατάξεις επιχειρείται να εκσυγχρονιστεί ο θεσμός της ηλεκτρονικής επιτήρησης, που εφαρμόζεται στους υπόδικους, καταδίκους και κρατουμένους σε άδεια, ο οποίος εισήχθη με τον ν. 4205/2013 (Α΄ 242) και ξεκίνησε να εφαρμόζεται πιλοτικά στη χώρα μας με το π.δ. 62/2014 (Α΄ 105). Επιδιώκεται, έτσι, και η αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού των σωφρονιστικών καταστημάτων, η αναβάθμιση του επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων των κρατουμένων και των συνθηκών διαβίωσής τους και, συνεπώς, η συντομότερη κοινωνική τους επανένταξη. Ειδικότερα, στόχοι της προτεινόμενης ρύθμισης είναι: α) η δυνατότητα εφαρμογής της ηλεκτρονικής επιτήρησης σε ολόκληρη την επικράτεια, σε μόνιμη βάση και όχι πιλοτικά, τόσο σε υπόδικους όσο και σε κατάδικους και εν γένει κρατούμενους σε άδεια που πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις και β) η απαλλαγή των επιτηρούμενων προσώπων από το κόστος για την εφαρμογή του συστήματος ηλεκτρονικής επιτήρησης, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυσή της.

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 178 έως 184) τροποποιεί το άρθρο 19Α του Σωφρονιστικού Κώδικα σχετικά με τις προϋποθέσεις μεταγωγής στα ειδικά καταστήματα (άρθρο 178), προσθέτει νέα παράγραφο στο άρθρο 20 του Σωφρονιστικού Κώδικα σχετικά με τους χώρους διενέργειας δικονομικών πράξεων με τη χρήση τεχνολογικών μέσων εικόνας και ήχου (άρθρο 179), και

τροποποιεί το άρθρο 46 του Σωφρονιστικού Κώδικα σχετικά με τον προσδιορισμό του ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής (άρθρο 180), το άρθρο 56 του Σωφρονιστικού Κώδικα σχετικά με την εφαρμογή του κατ' οίκον περιορισμού και του εντοπισμού των κινήσεων με ηλεκτρονική επιτήρηση (άρθρο 181), το άρθρο 68 του Σωφρονιστικού Κώδικα για τα πειθαρχικά παραπτώματα (άρθρο 182), το άρθρο 74 του Σωφρονιστικού Κώδικα περί μεταγωγής κρατουμένων για λόγους υγείας (άρθρο 183), και το άρθρο 77 του Σωφρονιστικού Κώδικα για την εκτέλεση των μεταγωγών (άρθρο 184).

Με τις διατάξεις του κεφαλαίου αυτού γίνονται αναγκαίες τροποποιήσεις στον Σωφρονιστικό Κώδικα (ν. 2776/1999, Α' 291), επιλύοντας, έτσι, ζητήματα που αφορούν στην εύρυθμη λειτουργία των σωφρονιστικών καταστημάτων και στις εν γένει συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων, εντός αυτών. Σκοπός τους είναι η αποσυμφόρηση των Γενικών Σωφρονιστικών Καταστημάτων, η ορθολογική κατανομή των κρατουμένων, καθώς και η ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν στον πειθαρχικό έλεγχο, στην εργασία και στην εκπαίδευσή τους, με σκοπό την αποτελεσματική κοινωνική τους ενσωμάτωση.

Ειδικότερα, στόχοι του Κεφαλαίου Γ' είναι: α) η διεύρυνση της δυνατότητας μεταγωγής κρατουμένων στα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα και στην Κεντρική Αποθήκη Υλικού Σωφρονιστικών Καταστημάτων (Κ.Α.Υ.Σ.Κ.), χωρίς την πρόσθετη προϋπόθεση της χορήγησης και τήρησης των όρων τακτικής άδειας τουλάχιστον μία (1) φορά. Περαιτέρω, πληρώνονται οι υφιστάμενες κενές θέσεις των Αγροτικών Σωφρονιστικών Καταστημάτων και της Κ.Α.Υ.Σ.Κ και ενισχύονται ο θεσμός και ο ρόλος τους, β) η ενίσχυση του θεσμού και του ρόλου των Αγροτικών Σωφρονιστικών Καταστημάτων και της Κ.Α.Υ.Σ.Κ., και η αντιμετώπιση εξαιρετικών περιπτώσεων έλλειψης εργατικού δυναμικού, μεριμνώντας για την απρόσκοπτη παραγωγική λειτουργία τους, γ) η εξασφάλιση κατάλληλων χώρων, εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων, για τη διενέργεια εικονοτηλεδιασκέψεων, δ) η επιβράβευση των κρατουμένων, μέσω του ειδικότερου καθορισμού του ευεργετικού υπολογισμού της ποινής τους, με κριτήριο το επίπεδο δυσκολίας των παρεχόμενων από αυτούς εργασιών, καθώς και τη φοίτησή τους σε εκπαιδευτικές μονάδες ή τη συμμετοχή τους σε επιμορφωτικά προγράμματα, ε) ο αποτελεσματικότερος πειθαρχικός έλεγχος των κρατουμένων, στ) η εξοικονόμηση ανθρωπίνου δυναμικού και οικονομικών πόρων, μέσω της μείωσης των διενεργούμενων μεταγωγών για λόγους υγείας των κρατουμένων και ζ) η διευκόλυνση του υπηρεσιακού καθήκοντος των

σωφρονιστικών υπαλλήλων, με τη χορήγηση σε αυτούς ατομικού δελτίου υπηρεσιακής ταυτότητας, κατά την εκτέλεση των μεταγωγών.

Το Κεφάλαιο Δ΄ (άρθρα 185 έως 196) ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία των Υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (άρθρο 185) και ζητήματα σύστασης, αρμοδιοτήτων, στελέχωσης και λειτουργίας του Σώματος Επιθεώρησης και Ελέγχου των Σωφρονιστικών Καταστημάτων (άρθρο 186). Επίσης, τίθεται εξουσιοδοτική διάταξη, προκειμένου, με απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, να εκδίδεται Εσωτερικός Κανονισμός των Ιδρυμάτων Αγωγής Ανηλίκων, για να ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό «με την οργάνωση και την εν γένει λειτουργία τους» (άρθρο 187), ρυθμίζονται, εκ νέου, ζητήματα επιλογής προσωπικού για την πλήρωση των θέσεων των κλάδων ΔΕ Φύλαξης και ΔΕ προσωπικού «Τμήματος Εξωτερικής Φρούρησης» των Καταστημάτων Κράτησης (άρθρο 188), και προβλέπεται η ενίσχυση της υπηρεσίας των «Τμημάτων Εξωτερικής Φρούρησης» Καταστημάτων Κράτησης από την Ελληνική Αστυνομία για τη διενέργεια των μεταγωγών στην περιοχή τοπικής αρμοδιότητας των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, καθώς και της Διεύθυνσης Αστυνομίας Αχαΐας μέχρι την 31.12.2026 (άρθρο 189). Περαιτέρω, ορίζεται ότι πραγματοποιηθείσες δαπάνες της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, που αφορούν, αφενός, «νυχτερινή εργασία, εργασία εξαιρεσιμη προς συμπλήρωση του υποχρεωτικού εβδομαδιαίου ωραρίου, εργασία τις αργίες, εργασία πέραν της υποχρεωτικής και εργασία πέραν του πενθημέρου, των υπαλλήλων των σωφρονιστικών καταστημάτων, η οποία παρασχέθηκε κατά τα έτη 2022, 2023 και 2024», και, αφετέρου, παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών, θεωρούνται «νόμιμες και κανονικές, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης και δύνανται να αναληφθούν, να εκκαθαριστούν και να πληρωθούν σε βάρος των οικείων πιστώσεων της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής του οικονομικού έτους 2025», κατά τα ειδικότερον οριζόμενα (άρθρο 190). Ακολούθως, θεσπίζεται ο δημόσιος χαρακτήρας και το ακατάσχετο του ειδικού λογαριασμού με τίτλο «Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων», του οποίου η διαχείριση και η διοίκηση ασκείται από τη «Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής» (άρθρο 191), καθορίζεται συγκεκριμένη διαδικασία σχετικά με τις αποσπάσεις υπαλλήλων των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και του «Ιδρύματος Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου» προς τη «Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής», τις οργανικές

μονάδες της, καθώς και τις εποπτευόμενες από αυτή περιφερειακές υπηρεσίες και το Ν.Π.Ι.Δ. υπό την επωνυμία «ΕΠΑΝΟΔΟΣ», όπως και η διάρκεια και η παύση των εν λόγω αποσπάσεων (άρθρο 192), και ρυθμίζονται, εκ νέου, ζητήματα μετάταξης ή απόσπασης υπαλλήλων της «Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής», των οργανικών μονάδων της, των εποπτευόμενων από αυτή περιφερειακών υπηρεσιών, και του Ν.Π.Ι.Δ. υπό την επωνυμία «ΕΠΑΝΟΔΟΣ», εκτός του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα (άρθρο 193). Εν συνεχεία, ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν οχήματα της «Υπηρεσίας Εξωτερικής Φρούρησης Καταστημάτων Κράτησης» (άρθρο 194), ορίζεται το νομικό πλαίσιο που διέπει το πληροφοριακό σύστημα ψηφιακής διακυβέρνησης της «Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής», με τίτλο «Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Σωφρονιστικών Καταστημάτων» (Ο.Π.Σ. Σ.Κ.) (άρθρο 195), και ρυθμίζονται ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας του Ν.Π.Ι.Δ. υπό την επωνυμία «ΕΠΑΝΟΔΟΣ», και, ειδικότερα, εισάγεται εξουσιοδοτική διάταξη, προκειμένου, αφενός, με κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών να «καθορίζονται τα θέματα σχετικά με την οργάνωση, τη διάρθρωση, την πρόβλεψη και πλήρωση οργανικών θέσεων, τη στελέχωση, την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού, τους πόρους και τη λειτουργία του νομικού προσώπου, καθώς επίσης και θέματα σχετικά με την ίδρυση, την οργάνωση, τη λειτουργία και τη χρηματοδότηση των παραρτημάτων του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα "ΕΠΑΝΟΔΟΣ"», και αφετέρου, με απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, να «ρυθμίζεται η οργάνωση και λειτουργία των οργάνων διοίκησής του, όπως ιδίως η συγκρότηση, η οργάνωση και η λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου, οι αρμοδιότητες και η υπηρεσιακή κατάσταση του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου» (άρθρο 196).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' αντιμετωπίζονται μείζονος σημασίας θέματα της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής, ιδίως οργανωτικής, υπαλληλικής και οικονομικής φύσεως. Με τις νέες ρυθμίσεις επιχειρείται η επίλυση οργανωτικών ζητημάτων του Σώματος Επιθεώρησης και Ελέγχου Καταστημάτων Κράτησης και του Ιδρύματος Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου για τη βελτίωση του επιπέδου λειτουργίας τους, η διευκόλυνση της λειτουργίας των επιτροπών για τις προσλήψεις προσωπικού ΔΕ Φύλαξης και Εξωτερικής Φρούρησης, η διευθέτηση εκτάκτων δαπανών της Γενικής Γραμματείας

Αντεγκληματικής Πολιτικής και ο εξορθολογισμός του καθεστώτος των αποσπάσεων των υπαλλήλων των σωφρονιστικών καταστημάτων και του Ιδρύματος Ανηλίκων Αρρένων Βόλου. Τέλος, επιχειρείται η αναδιοργάνωση του σωφρονιστικού συστήματος με έμφαση στην ενίσχυση της Υπηρεσίας Εξωτερικής Φρούρησης Καταστημάτων Κράτησης και τη βελτίωση της λειτουργίας του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου «ΕΠΑΝΟΔΟΣ».

Με το Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 197 έως 199) τίθενται εξουσιοδοτικές διατάξεις για την εφαρμογή των προτεινόμενων διατάξεων του Μέρους Δ' του νομοσχεδίου (άρθρο 197), σχετικά με α) το νομικό πλαίσιο που διέπει τις άδειες άνευ αποδοχών των αστυνομικών, ειδικών φρουρών και συνοριακών φυλάκων για εργασία σε θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή διεθνή οργανισμό, β) την ενίσχυση της Υπηρεσίας Εξωτερικής Φρούρησης Καταστημάτων Κράτησης από τις Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας για τη διενέργεια των μεταγωγών στην περιοχή αρμοδιότητας των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης και της Διεύθυνσης Αστυνομίας Αχαΐας, και γ) τις εκκρεμείς διαδικασίες μετάταξης ή απόσπασης των υπαλλήλων της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής, των οργανικών μονάδων που υπάγονται σε αυτή και του Ν.Π.Ι.Δ. υπό την επωνυμία «ΕΠΑΝΟΔΟΣ», που διενεργούνται κατά παρέκκλιση των κύκλων κινητικότητας του Ενιαίου Συστήματος Κινητικότητας (ΕΣΚ) του ν. 4440/2016 (άρθρο 198), και οι καταργούμενες διατάξεις που αφορούν ρυθμίσεις του Μέρους Δ' του νομοσχεδίου (άρθρο 199).

Με τις αναφερόμενες ρυθμίσεις του Μέρους Δ' επιχειρείται η ορθή εφαρμογή του θεσμού της ηλεκτρονικής επιτήρησης που εφαρμόζεται πιλοτικά σε περιορισμένο αριθμό ατόμων, αποκλειστικά σε Αττική και Θεσσαλονίκη, ενώ το κόστος λειτουργίας δυσχεραίνει την ευρύτερη εφαρμογή του θεσμού. Τα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα παραμένουν υποστελεχωμένα, ενώ τα Γενικά είναι υπερπλήρη, δημιουργώντας λειτουργικά προβλήματα. Η απουσία ειδικών ρυθμίσεων για τη μείωση ποινής ανάλογα με την εργασία οδηγεί σε άνιση μεταχείριση κρατουμένων και απροθυμία για απαιτητικές εργασίες. Συχνές μεταγωγές για λόγους υγείας επιβαρύνουν το προσωπικό και τον προϋπολογισμό, ενώ η υπαγωγή του Σώματος Επιθεώρησης στη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής προκαλεί δυσχέρειες. Η έλλειψη σύγχρονου κανονισμού για τα Ιδρύματα Αγωγής, οι ανεξόφλητες οφειλές, το μη ακατάσχετο ειδικού λογαριασμού και οι ασαφείς ρυθμίσεις περί αποσπάσεων επιβαρύνουν το σωφρονιστικό σύστημα και τους εργαζόμενους και προκαλούν

λειτουργικές δυσχέρειες ιδιαίτερα στον τομέα της εξωτερικής φρούρησης και της επανένταξης των κρατουμένων.

Οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι των σχετικών διατάξεων είναι:

- Η άμεση εφαρμογή της ηλεκτρονικής επιτήρησης σε ολόκληρη την επικράτεια, σε μόνιμη βάση και όχι πιλοτικά, επεκτείνοντας τη χρήση της, τόσο σε υπόδικους, όσο και σε κατάδικους και γενικότερα κρατούμενους σε άδεια, εφόσον πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις και η απαλλαγή των επιτηρούμενων από το κόστος εφαρμογής του συστήματος.
- Η μείωση του υπερπληθυσμού των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και του αριθμού των εκτελούμενων μεταγωγών.
- Η διευθέτηση άμεσων οργανωτικών και λειτουργικών ζητημάτων της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής και των εποπτευόμενων υπηρεσιών της, συμπεριλαμβανομένων και των ζητημάτων που αφορούν τους υπαλλήλους τους.

Αντίστοιχα, οι μακροπρόθεσμοι στόχοι αναφέρονται:

- Στην αναβάθμιση του επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων των κρατουμένων και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους, καθώς και στην ενίσχυση της κοινωνικής τους επανένταξης μέσω της βελτίωσης των συνθηκών κατά την περίοδο της ηλεκτρονικής τους επιτήρησης.
- Στην απρόσκοπτη και αποτελεσματική λειτουργία των Υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής και στην εξοικονόμηση ανθρώπινων και οικονομικών πόρων.

Κατά την επεξεργασία του σχεδίου νόμου, οι εκπρόσωποι των φορέων που προσκλήθηκαν, τοποθετήθηκαν ως ακολούθως επί των άρθρων του Μέρους Δ΄ που πραγματεύεται ζητήματα της Σωφρονιστικής Πολιτικής:

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ (Πρόεδρος του Δ.Σ. του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου «ΕΠΑΝΟΔΟΣ»): *«Καλημέρα. Είναι χαρά και τιμή μου που βρισκόμαστε μαζί σας. Καταρχάς, θα θέλαμε να δηλώσουμε, ότι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση αναφορικά με την κοινωνική επανένταξη των ανθρώπων που έχουν φυλακιστεί. Ο φορέας μας έχει εστιάσει τις παρατηρήσεις του σε δύο άρθρα, στο άρθρο 180, με τίτλο επαναπροσδιορισμός του ενεργητικού υπολογισμού ημερών ποινής καταδίκων και υποδίκων λόγω εργασίας ή απασχόληση σε προγράμματα ή σπουδές,*

τροποποίηση της παραγράφου 1 και τη κατάργηση της παραγράφου 2 του άρθρου 46 του Σωφρονιστικού Κώδικα. Η εργασία και η απασχόληση των κρατουμένων κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα για την ομαλή κοινωνική επανένταξή τους, όχι μόνο γιατί συμβάλλει στην κάλυψη των βασικών τους αναγκών, αλλά και στην απόκτηση δεξιοτήτων, που θα τους βοηθήσουν κατά την αποφυλάκισή τους. Επιπλέον, η εργασία προσφέρει στους κρατούμενους μια αίσθηση αυτοεκτίμησης και ευθύνης, αποκτούν μια συνθήκη ομαλής κανονικότητας, μαθαίνουν το ωράριο, τη συνέπεια, την ομαδικότητα, ενώ παράλληλα γίνονται παραγωγικοί, υπεύθυνοι και εργατικοί, στοιχεία που μπορούν να τους βοηθήσουν στην κοινωνική τους επανένταξη. Από τα δεδομένα που τηρεί ο φορέας μας, φαίνεται, ότι οι αποφυλακισμένοι που εργάζονται κατά τη διάρκεια της κράτησής τους είναι επιφορτισμένοι με την καλύτερη πορεία κοινωνικής επανένταξης, κυρίως στον τομέα της εργασίας. Γι' αυτό ο φορέας μας αναπτύσσει δράσεις σε σωφρονιστικά καταστήματα, που ενισχύουν τόσο τις κοινωνικές δεξιότητες των κρατουμένων, όσο και τυπικά τους προσόντα, για την ευκολότερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, υλοποιεί προγράμματα κατάρτισης στα σωφρονιστικά καταστήματα, πραγματοποιεί ευρωπαϊκά προγράμματα με αντικείμενο την συμβουλευτική, ενώ παράλληλα χτίζει συνέργειες με αρμόδιους φορείς, όπως είναι τα Επιμελητήρια, η ΔΥΠΑ, για τη διευκόλυνση της επανένταξης των αποφυλακισμένων. Επιπλέον, πραγματοποιεί δράσεις εξωστρέφειας για την ενημέρωση της κοινής γνώμης. Ωστόσο, υπάρχουν αρκετές προκλήσεις και εμπόδια στην εργασιακή απασχόληση. Πολλές φορές οι συνθήκες εργασίας είναι δύσκολες, ενώ η κοινωνική προκατάληψη μπορεί να εμποδίσει την εύρεση εργασίας μετά την αποφυλάκιση. Επιπλέον, το ζήτημα του ποινικού μητρώου και πολλών θεσμικών κολλημάτων που αφορούν κυρίως τους αλλοδαπούς. Γι' αυτό τον λόγο θα ήταν ουσιαστικό να υπάρξουν προγράμματα συμβουλευτικής και καθοδήγησης, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν να προσαρμοστούν στην αγορά εργασίας και να ξεκινήσουν μια νέα ζωή με περισσότερες ευκαιρίες και βεβαίως, να αξιολογηθούν οι διατάξεις που αφορούν στο ποινικό μητρώο και στην νομοθεσία των αλλοδαπών. Τέλος, το σημαντικότερο όλων, θα ήταν οι δράσεις για την άρση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι το παρόν νομοσχέδιο κινείται στη σωστή κατεύθυνση ενισχύοντας τον ενεργητικό υπολογισμό των ημερών εργασίας, απασχόλησης, εκπαίδευσης των κρατουμένων που προβλέπεται στο άρθρο 180. Εστιάζουμε επίσης στο άρθρο 181. Εφαρμογή του κατ' οίκον περιορισμού, του εντοπισμού των κινήσεων με ηλεκτρονική επιτήρηση, τροποποίηση της παραγράφου 6 του

άρθρου 56 του Σωφρονιστικού Κώδικα. Η ηλεκτρονική επιτήρηση αποτελεί ένα σύγχρονο εργαλείο σωφρονιστικής πολιτικής, το οποίο μπορεί να συμβάλει στην ομαλή κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων δεδομένου ότι αυτός που βρίσκεται σε ηλεκτρονική επιτήρηση μπορεί να έχει κατά κάποιον τρόπο μια κανονικότητα στην καθημερινότητά του, να διατηρεί την εργασιακή του δραστηριότητα, να συνεχίσει τις σπουδές του και να παραμείνει κοντά στην οικογένειά του. Με αυτόν τον τρόπο η ηλεκτρονική επιτήρηση ενισχύει την κοινωνική επανένταξη και μειώνει τις πιθανότητες υποτροπής. Αναμφίβολα, για να επιτύχει η ηλεκτρονική επιτήρηση, ως εργαλείο κοινωνικής επανένταξης, πρέπει να συνοδεύεται υποστηρικτικά από προγράμματα συμβουλευτικής υποστήριξης, ψυχολογική και δικαστική υποστήριξη, τόσο του ίδιου του κρατούμενου όσο και των οικείων του. Σε αυτόν τον σκοπό, σημαντική είναι η συμβολή της κοινωνίας, η οποία θα πρέπει να είναι ενήμερη, προκειμένου να αποδέχεται και να υποστηρίζει κάθε προσπάθεια επανένταξης. Από την εμπειρία του φορέα μας προκύπτει ότι, όσοι έχουν «βραχιολάκι» έχουν μια ομαλή πορεία στην κοινωνική επανένταξη, ιδιαίτερα δε γυναίκες που ήταν ως μητέρες ή φροντίστριες, παραμένουν στην οικογένειά τους και στα παιδιά τους. Γι' αυτόν τον λόγο και με δεδομένο τη ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη, ο φορέας μας υποστηρίζει την ηλεκτρονική επιτήρηση.».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΡΣΑΜΗΣ (Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδος): «Καλημέρα σε όλους τους παρευρισκόμενους. Εκπροσωπώντας τους συναδέλφους των σωφρονιστικών καταστημάτων, θέλω να τονίσω και να πω ότι το νομοσχέδιο σε γενικές γραμμές είναι σε θετική κατεύθυνση σε ότι αφορά τα σωφρονιστικά καταστήματα. Ρυθμίζει θέματα τα οποία δημιουργούσαν προβλήματα στη λειτουργία των σωφρονιστικών καταστημάτων. Το άρθρο 178, ρυθμίζει τα θέματα των μεταγωγών στα αγροτικά καταστήματα. Απλοποιεί τις προϋποθέσεις σε αρκετά μεγαλύτερο βαθμό που χρειάζονται για να μεταχθεί ένας κρατούμενος στα αγροτικά καταστήματα. Ο αριθμός των κρατουμένων εκεί είχε μειωθεί αρκετά. Επίσης, το άρθρο 179 με την δημιουργία των αιθουσών όπου θα γίνονται δικονομικές πράξεις και θα αποφεύγεται η μετακίνηση κρατουμένων από και προς τα δικαστήρια και μειώνοντας έτσι και τις μεταγωγές και το ανθρώπινο δυναμικό που χρειάζεται και από την Ελληνική Αστυνομία και από την Εξωτερική Φρουρά. Επίσης, δίνεται λύση σε ένα θέμα που είχε δημιουργηθεί με προηγούμενες διατάξεις, με προηγούμενα νομοσχέδια στο θέμα των ημερομισθίων των κρατουμένων. Ρυθμίζεται ο τρόπος που θα καταβάλλονται τα ημερομίσθια σε εργαζόμενους κρατούμενους και θα

χορηγούνται αυτά, ανάλογα με τη βαρύτητα και την εργασία που θα επιτελεί ο κάθε κρατούμενος μέσα σε ένα σωφρονιστικό κατάστημα. Επίσης, για πρώτη φορά δημιουργούνται θέσεις εργασίας κρατουμένων, οι οποίοι θα είναι βοηθοί νοσοκόμων. Θα βοηθούν με λίγα λόγια άτομα τα οποία είναι ανάπηρα ή άτομα τα οποία δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν μέσα στον χώρο των φυλακών. Επίσης, το άρθρο 182, που αφορά τα πειθαρχικά παραπτώματα, μας βρίσκει επίσης σύμφωνους ότι όποιο ποινικό αδίκημα γίνεται μέσα σε ένα σωφρονιστικό κατάστημα, παράλληλα να είναι και πειθαρχικό αδίκημα. Επίσης, ρυθμίζονται θέματα μεταγωγών για λόγους υγείας και ξεκαθαρίζει κατά κάποιον τρόπο, το πώς πρέπει να γίνονται αυτές και πώς πρέπει να μεταγονται κρατούμενοι από φυλακές της περιφέρειας στο νοσοκομείο κρατουμένων ή στο ψυχιατρείο κρατουμένων. Επίσης, το άρθρο 185 σε ό,τι μας αφορά, δίνει λύσεις στο θέμα της σωστής κατανομής των θέσεων όλων των κλάδων ή τη σύσταση νέων κλάδων όπου χρειάζεται. Είναι κάτι το οποίο το ζητούσαμε από την πολιτική ηγεσία για αρκετά χρόνια. Επίσης, το Σώμα Επιθεώρησης είναι κάτι το οποίο ζητούσαμε πολλά χρόνια και μας βρίσκει απόλυτα σύμφωνους. Το άρθρο 188, ρυθμίζει το θέμα των προσλήψεων και δίνει λύσεις στο θέμα της έκδοσης των ταυτοτήτων των σωφρονιστικών υπαλλήλων. Το άρθρο 190, το οποίο τακτοποιεί οφειλές του περασμένου έτους. Σε γενικές γραμμές σε ό,τι αφορά στον κλάδο των σωφρονιστικών υπαλλήλων, σε ό,τι αφορά στην εσωτερική φύλαξη, είναι προς θετική κατεύθυνση. Δεν θα μπορούσαμε να προσθέσουμε κάτι σε αυτό.».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΦΑΛΑΣ (Πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Υπαλλήλων Υπηρεσίας Εξωτερικής Φρούρησης): «Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Καλημέρα κύριε Υπουργέ, κύριε Γενικέ, κυρίες και κύριοι. Εμείς, ως Ομοσπονδία των Εξωτερικών Φρουρών έχουμε να κάνουμε τέσσερις παρατηρήσεις όσον αφορά το άρθρο 188, «ρυθμίσεις επιλογής προσωπικού». Εδώ ζητάμε οι προσλήψεις για τα στελέχη της εξωτερικής φρουράς να είναι με τις ίδιες διαδικασίες που ακολουθούνται για τους Ειδικούς Φρουρούς της Ελληνικής Αστυνομίας. Αυτό δεν θα επιτρέψει να γίνονται προσλήψεις με γρήγορες διαδικασίες και να μην επαναληφθούν διαγωνισμοί όπως ο 6Κ/2018, ο οποίος εφτά χρόνια μετά δεν είχε ακόμα ολοκληρωθεί. Στο άρθρο 189 «ενίσχυση της Εξωτερικής Φρουράς από την Ελληνική Αστυνομία», χαιρετίζουμε την ενίσχυση της Εξωτερικής Φρουράς από την Ελληνική Αστυνομία, καθώς ρυθμίζεται το κενό νόμου που υπήρχε από το τέλος του 2019. Θεωρούμε, όμως, ότι θα έπρεπε η αρμοδιότητα πάσης φύσης μεταγωγών σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πάτρα να

διενεργείται αποκλειστικά από την Ελληνική Αστυνομία, έως ότου αναλόγως οι οργανικές θέσεις των παραπάνω τμημάτων αυξηθούν και έως ότου προσληφθεί ο αντίστοιχος αριθμός στελεχών της Εξωτερικής Φρουράς. Στο άρθρο 190, χαιρετίζουμε τη ρύθμιση των οφειλών που αφορούν τα έτη 2022, 2023 και 2024 και ευχόμαστε οι πρόσθετες αμοιβές των στελεχών μας να αποδίδονται εγκαίρως και οι αποφάσεις να βγαίνουν εντός χρονοδιαγράμματος, προκειμένου να μην έχουμε φαινόμενα απλήρωτης εργασίας των στελεχών μας. Στο άρθρο 192 «αποσπάσεις υπαλλήλων», εδώ δεν συμφωνούμε με την παράγραφο 3, καθώς το δικαίωμα της αίτησης για απόσπαση των στελεχών μας δεν θα πρέπει να γίνεται μετά από ένα έτος από την ημερομηνία απόρριψης του αιτήματος, καθώς οι προσωπικές ή οικογενειακές συνθήκες μπορεί να μεταβληθούν ακόμη και αμέσως μετά από μία αίτηση που είχε απορριφθεί. Εδώ να σημειώσουμε ότι οι συνθήκες, οι οποίες επηρεάζουν τη μοριοδότηση του αιτήματος ενός υπαλλήλου μπορεί να μεταβληθούν σε πάρα πολύ μικρό χρόνο. Πέρα από τις παρατηρήσεις μας επί των άρθρων που ανέφερα, θεωρούμε ότι το σημαντικότερο άρθρο που αφορά το Σώμα της Εξωτερικής Φρουράς των Σωφρονιστικών Καταστημάτων δεν αναφέρεται στο συγκεκριμένο νομοσχέδιο και αυτό δεν είναι άλλο από την κατά αντιστοιχία με το άρθρο 3 του συγκεκριμένου νομοσχεδίου, το οποίο αναφέρει τη θεσμική φύση της Ελληνικής Αστυνομίας. Η Ελληνική Αστυνομία αποτελεί Ένοπλο Σώμα Ασφαλείας αναφέρει. Η φύση ενός Σώματος Ασφάλειας εξαρτάται από τον ρόλο και την αποστολή του. Το Σώμα της Εξωτερικής Φρουράς παρέχει υπηρεσίες για την τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, καθώς και της φρούρησης εγκαταστάσεων και κρατουμένων. Επίσης, μας δίνεται το δικαίωμα καταδίωξης και σύλληψης κρατουμένων που έχουν αποδράσει. Ο ιδρυτικός νόμος 2721/99 αναφέρει στο άρθρο 48, ότι το προσωπικό της εξωτερικής φρούρησης έχει τις ίδιες αρμοδιότητες εξουσίας και καθήκοντα με το προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας. Επίσης, το άρθρο 50 αναφέρει ότι φέρουμε όπλα κατά την άσκηση των καθηκόντων μας και μάλιστα με ΦΕΚ μπορούμε να τα φέρουμε καθ' όλο το εικοσιτετράωρο. Ο κανονισμός λειτουργίας μας, συγκεκριμένα το ΠΔ 2015/06 στο άρθρο 1 αναφέρει ξεκάθαρα ότι η υπηρεσία αυτή αποτελεί Ένοπλο και Ένοπλο Σώμα με τους δικούς της κανονισμούς. Είμαστε το μόνο Σώμα που εν καιρώ ειρήνης έχουμε ανταλλάξει πάνω από 3000 σφαίρες και 30 χειροβομβίδες σε μία μόνο επίθεση από παραστρατιωτική ομάδα και επίσης είμαστε το μόνο Σώμα που έχει καθλώσει μετά από ανταλλαγή 500 σφαιρών ελικόπτερο κατά την απόπειρα απόδρασης γνωστού βαρυποινίτη. Θα μπορούσα να μιλάω για πολύ ώρα σχετικά με τη φύση του Σώματος της Εξωτερικής Φρουράς, η οποία ξεκάθαρα μας κρατάει

στα Σώματα Ασφαλείας. Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι θα πρέπει να προστεθεί νέο άρθρο με τίτλο «Θεσμική φύση της Εξωτερικής Φρουράς» το οποίο να αναφέρει ότι η Εξωτερική Φρουρά αποτελεί ένοπλο σώμα ασφαλείας και διέπεται από ειδικές διατάξεις. Έχουμε ξεχωριστή ιεραρχία και διατάξεις που διέπουν την υπηρεσία μας και μας διαχωρίζει πλήρως από τους λοιπούς πολιτικούς υπαλλήλους. Αυτό θα λύσει αυτόματα όλα τα κύρια θεσμικά μας θέματα, όπως η ανάδειξη ιεραρχίας, το ειδικό μισθολόγιο, το δικαίωμα στην εξαγορά της λεγόμενης «μάχιμης πενταετίας», της νοσηλείας μας σε στρατιωτικά νοσοκομεία, καθώς και της εξαίρεσής μας από τις διαδικασίες του ΑΣΕΠ. Εδώ θέλω να πω ότι θέλω να ευχαριστήσω την πολιτική ηγεσία για την διάθεση που δείχνει να λύσει τα θεσμικά μας θέματα και ευχόμαστε σύντομα να μας αναγνωρίσει και με νόμο, ο οποίος θα αναφέρει ότι είμαστε ένοπλο σώμα ασφαλείας.».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΟΤΤΑΚΗΣ (Συνήγορος του Πολίτη): «Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Με δεδομένο ότι έχει κατατεθεί, έχει ληφθεί από τη γραμματεία της Επιτροπής το υπόμνημα που συντάξαμε, θα είμαι πάρα πολύ συνοπτικός. Έρχομαι τώρα στις διατάξεις που αφορούν στην τροποποίηση του Σωφρονιστικού Κώδικα. Έγινε λόγος και προηγουμένως για το άρθρο 178, για τις προϋποθέσεις μεταγωγής σε αγροτικές φυλακές. Πράγματι, υπάρχει μια διεύρυνση των κατηγοριών των κρατουμένων οι οποίοι μπορούν να μεταχθούν στις αγροτικές φυλακές. Και αυτό, κατ' αρχήν αποτιμάται θετικά, ασφαλώς. Θα ήθελα όμως να εκφράσω έναν προβληματισμό με τον τρόπο με τον οποίο διατυπώνονται οι σχετικές ρυθμίσεις στο υπό συζήτηση σχέδιο νόμου. Η αίσθηση που δημιουργείται από την ανάγνωσή τους είναι ότι δημιουργούνται δύο διακριτές κατηγορίες κρατουμένων, όπου κάποιοι εκ των κρατουμένων θα βρίσκονται στο κλειστό τμήμα της αγροτικής φυλακής, και άρα δεν θα έχουν τη δυνατότητα να εκτελούν αγροτικές εργασίες, με ό,τι αυτό μπορεί να σημαίνει και για την επιμέτρηση της ποινής και ούτω καθεξής. Σημειώνω ότι οι κρατούμενοι, οι οποίοι κρατούνται σήμερα σε κλειστά τμήματα των αγροτικών φυλακών, αυτό γίνεται για προσωρινό χρονικό διάστημα. Από τις διατυπώσεις των προτεινόμενων ρυθμίσεων, αυτό δεν προκύπτει ότι θα συνεχιστεί. Φαίνεται λοιπόν ότι θα έχουμε δύο διαφορετικές κατηγορίες κρατουμένων μέσα στις αγροτικές φυλακές. Και αυτό φοβούμεθα ότι θα δημιουργήσει και αλλοίωση του ίδιου του χαρακτήρα των αγροτικών φυλακών. Δηλαδή, η αίσθηση που δημιουργείται από τη διάταξη είναι ότι επιχειρείται η αποσυμφόρηση των λοιπών σωφρονιστικών καταστημάτων, που υπάρχει, για τα οποία υπάρχει συμφόρηση αναμφίβολα, με μεταγωγή, με μεταφορά κρατουμένων

στις αγροτικές φυλακές, χωρίς όμως να υπάρχει σεβασμός στον ιδιαίτερο χαρακτήρα των αγροτικών φυλακών. Έρχομαι στο άρθρο 182, για τα πειθαρχικά παραπτώματα. Εδώ διαπιστώνουμε πάλι, έχουμε πάλι ένα προβληματισμό, διότι διαπιστώνουμε, μάλλον, μια αναντίστοιχη βαρύτητα η οποία αποδίδεται στο παράπτωμα της παραβίασης των όρων άδειας. Εδώ φαίνεται, ότι η παραβίαση όρων άδειας που έχουν χορηγηθεί σε κρατούμενο, εξομοιούνται με τη βαρύτερη δυνατή κύρωση, με την κατηγορία Α'. Στην οποία, για να δώσω ένα στίγμα και προς τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής, υπάγεται για παράδειγμα η ομαδική βίαιη απόδραση κρατουμένων, αυτό που θα λέγαμε ας πούμε η στάση μέσα στη φυλακή. Ενώ, η ατομική απόδραση είναι κατηγορίας Β', παράπτωμα. Μας φαίνεται, μάλλον, αναντίστοιχο η παραβίαση όρων άδειας, να εξομοιούνται με στάση εντός της φυλακής και όχι, για παράδειγμα με την απόδραση όπως ενδεχομένως και το παρελθόν αντιμετωπιζόταν. Σημειώνω δε, ότι σε σχετικά πρόσφατη έρευνα που είχε διενεργήσει ο Συνήγορος του Πολίτη και έχει δημοσιοποιήσει σε σχετική ετήσια Έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης Βασανιστηρίων, το ποσοστό παραβίασης όρων άδειας είναι εξαιρετικά χαμηλό. Η έρευνα την οποία είχαμε διεξάγει, συνέλεξε στοιχεία από τα Σωφρονιστικά Καταστήματα της χώρας και το ποσοστό ήταν μονοψήφιο. Συνεπώς, δεν ξέρω κατά πόσο, ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί αυτή η υπέρμετρη βαρύτητα με την οποία θα αντιμετωπίζεται η συγκεκριμένη, το συγκεκριμένο παράπτωμα. Κλείνω με το άρθρο 183, κ. Πρόεδρε, τα υπόλοιπα άρθρα που επεξεργαστήκαμε μνημονεύονται στο υπόμνημά μας, όπως και αναλυτικότερα φυσικά οι παρατηρήσεις μας στα άρθρα τα οποία έχω αναφέρει μέχρι στιγμής. Κλείνω με το άρθρο 183, τη μεταγωγή για λόγους υγείας και εδώ έχουμε έναν μικρό προβληματισμό με την έννοια, ότι η παρεμβολή της Κεντρικής Επιτροπής Μεταγωγών η οποία δύναται αν διαφωνεί, να ορίζει τριμελή Επιτροπή, όπως αναφέρεται από γιατρούς δημόσιου νοσοκομείου για μεταγωγή σε νοσοκομείο δείχνει να θέτει, να εισάγει ένα πρόσθετο επίπεδο γραφειοκρατίας, χωρίς ιδιαίτερη εύλογη εξήγηση. Με δεδομένο ότι, εάν αυτό γίνεται πριν τη μεταγωγή δημιουργεί πρόβλημα ως προς τη διασφάλιση ενδεχομένως, της υγείας του υπό μεταγωγή κρατουμένου προς κατάσταση υγείας, εάν γίνεται μετά τη μεταγωγή και πάλι, δεν παρίσταται λογικό με την έννοια, ότι έχει μεταχθεί σε κατάσταση υγείας και θα έχει αξιολογηθεί από ιατρούς του καταστήματος υγείας. Οπότε, θα υπάρχει ήδη γνωμάτευση ως προς τους λόγους αν πραγματικά, υπάρχουν ουσιαστικοί λόγοι για την παραμονή του κρατουμένου στο νοσοκομείο ή όχι.».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΥΤΣΙΑΝΟΣ (Γενικός Γραμματέας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία): *«Καλημέρα κύριε Πρόεδρε, αξιότιμα μέλη της Επιτροπής. Δεδομένου όπως αναφέρατε ότι αποστείλαμε αναλυτικό υπόμνημα με τις προτάσεις μας επί του σχεδίου νόμου, ωστόσο θα σταχυολογήσω ορισμένα βασικά σημεία επί του συγκεκριμένου σχεδίου νόμου. Αξίζει εδώ να αναφέρω το εξής, πριν ξεκινήσω την τοποθέτησή μου, ότι σύμφωνα με τις τελικές παρατηρήσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες στην αρχική Έκθεση της Ελλάδας, η Επιτροπή εκφράζει την ανησυχία της για την απουσία πλαισίου που να προβλέπει τα απαραίτητα ειδικά μέτρα και εξατομικευμένη στήριξη σε φυλακισμένους και κρατούμενους με αναπηρία ή και χρόνια πάθηση, προκειμένου να καλύπτουν τις καθημερινές τους ανάγκες σε συνθήκες που να διασφαλίζουν τον σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους, και συνεπώς, οι προτάσεις μας είναι οι ακόλουθες. Μέρος Α: [...] Μέρος Β: [...] Μέρος Δ: Ρύθμισης κρατούμενων στα σωφρονιστικά καταστήματα, προτείνουμε να λυθούν τα παρακάτω. Τοποθέτηση των κρατούμενων με αναπηρία και χρόνια πάθηση σε κελιά των σωφρονιστικών καταστημάτων και των καταστημάτων κράτησης με βάση τις ανάγκες τους. Σχεδιασμό ενός μηχανισμού για τον έγκαιρο εντοπισμό, αφενός των μη ορατών ανάπηρων των νεοεισερχομένων κρατούμενων, αφετέρου μιας αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης που ενδεχομένως να αναπτύξουν οι κρατούμενοι κατά τη διάρκεια της κράτησής τους στα σωφρονιστικά καταστήματα και τα καταστήματα κράτησης. Διασφάλιση της προστασίας των κρατούμενων με αναπηρία ή και χρόνιες παθήσεις λόγω του κινδύνου κακομεταχείρισης που διατρέχουν από τους/τις υπόλοιπες υπόλοιπους κρατούμενους. Παροχή ενός εισαγωγικού φυλλαδίου με πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία του εκάστοτε σωφρονιστικού καταστήματος, ή καταστήματος κράτησης σε προσβάσιμη μορφή. Επίσης, ορισμό ενός ή μίας σωφρονιστικού υπαλλήλου, ως «το άτομο με το οποίο μπορούν να επικοινωνήσουν οι κρατούμενοι/κρατούμενες με αναπηρία και χρόνια πάθηση, σε περίπτωση που χρειαστούν κάτι ή θελήσει κάποιος να τους εξηγήσει τον τρόπο λειτουργίας του σωφρονιστικού καταστήματος του καταστήματος κράτησης». Παροχή συνεχούς εκπαίδευσης των σωφρονιστικών υπαλλήλων, τόσο στα δικαιώματα των κρατούμενων με αναπηρία και χρόνια πάθηση, όσο και στις ανάγκες τους, ανά κατηγορία αναπηρίας με γνώμονα την προστασία της εγγενούς αξιοπρέπειάς τους. Επίσης, παροχή εκπαίδευσης για να αποφεύγεται οποιαδήποτε κακομεταχείριση σε βάρος τους από τους κρατούμενους χωρίς αναπηρία. Τέλος, κρίνουμε ιδιαίτερα σημαντικό να επισημάνουμε ότι, σύμφωνα με την παρατήρηση σύσταση της*

Επιτροπής Κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις συνθήκες κράτησης στα καταστήματα κράτησης, η παροχή υπηρεσιών φροντίδας και νοσηλείας στους κρατούμενους με σοβαρή αναπηρία ή και χρόνια πάθηση θα πρέπει να παρέχεται από εξειδικευμένο υγειονομικό προσωπικό και όχι από άλλους κρατούμενους, όπως, κακώς, περιγράφεται στο συγκεκριμένο σχέδιο νόμου και συγκεκριμένα στο άρθρο 180.».

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΕΒΑΣ (Ειδικός Επιστήμονας, εκπρόσωπος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου): [...] «Συνακόλουθα, η ΕΕΔΑ, υπενθυμίζοντας στην Ελληνική Βουλή τους ειδικούς κανόνες που εκφράζουν τη διεθνή συναίνεση για τη διοίκηση των φυλακών και των συνθηκών κράτησης, όπως τις βασικές αρχές για τη μεταχείριση των κρατουμένων, τους πρότυπους ελάχιστους κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τους αναθεωρημένους ευρωπαϊκούς κανόνες για τις φυλακές και τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της ΕΠΕΤΕ, συνδυαστικά με τις καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, θα κατέγραφε, υπό το φως όλων των ανωτέρω, τις διατάξεις που αφορούν ζητήματα συμμόρφωσης που οφείλουν να εξετασθούν και τα οποία παρουσιάζονται στη συνέχεια. Σχετικά με την ηλεκτρονική επιτήρηση, η ΕΕΔΑ, έχοντας επισημάνει την ανησυχητική αύξηση του υπερπληθυσμού που διαπιστώνεται στις ελληνικές φυλακές, με τα περισσότερα σωφρονιστικά καταστήματα να λειτουργούν σημαντικά πάνω από τη σχεδιαζόμενη χωρητικότητα, καλωσορίζει τη μετάβαση της ηλεκτρονικής επιτήρησης από την πιλοτική της εφαρμογή στην πλήρη επέκτασή της. Με τον ευεργετικό υπολογισμό εισάγεται διαβάθμιση με βάση τη φύση και τη δυσκολία της εργασίας. Ωστόσο, αυτή η επιβράβευση για την περίπτωση του βοηθού νοσοκόμου εγείρει σοβαρές επιφυλάξεις, αφενός λόγω της φύσης της εργασίας και αφετέρου λόγω της σύνδεσής της με την παροχή φροντίδας σε άτομα με σοβαρή αναπηρία από συγκρατούμενους. Η ΕΕΔΑ επισημαίνει ότι η φροντίδα αυτή πρέπει να παρέχεται από εξειδικευμένο προσωπικό, σύμφωνα με τη σύστασή της ΕΠΕΤΕ. Τέλος, στην κοινωνική ένταξη, πάγια είναι η σύστασή της ΕΕΔΑ για τη διασφάλιση της ομαλής κοινωνικής επανένταξης. Ωστόσο, ο πρώτος και μοναδικός επίσημος φορέας μετασωφρονιστικής μέριμνας στη χώρα, η «Επάνοδος», τελεί εν αναμονή της έκδοσης των προβλεπόμενων διατάξεων, τη στιγμή που ο έγκλειστος πληθυσμός αυξάνεται συνεχώς, επιτείνοντας τον υπερπληθυσμό των φυλακών. Είναι επιτακτική η άμεση ενίσχυση και αναδιοργάνωση του φορέα σε επίπεδο προσωπικού, οικονομικών πόρων και θεσμικών συνεργασιών.».

ΘΩΜΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ (Δικηγόρος Παιδικής Προστασίας της Κοινωνικής Οργάνωσης Υποστήριξης Νέων «ΑΡΣΙΣ»): [...] «Όσο δε αφορά το Δ' μέρος, εστιάζουμε κυρίως στα άρθρα 178 ως 182. Είμαστε θετικοί στην έκταση της ποινής στις αγροτικές φυλακές, όπως προείπαμε. Αυτό το είδαμε και σε σχέση με την εμπειρία μας με τους εξυπηρετούμενούς μας. Όμως, θα πρέπει όπως επισημάνθηκε και από τον κ. Ποττάκη, να διασφαλιστεί ο ανοιχτός χαρακτήρας τους για όλους, όσον αφορά τις αγροτικές φυλακές. Τώρα, όσον αφορά το άρθρο 180 και την τροποποίηση του άρθρου 46 του Σωφρονιστικού Κώδικα, συμφωνούμε με την εργασία κρατουμένων και τον ευεργετικό υπολογισμό. Όσον δε αφορά τη γενίκευση που με το νομοσχέδιο έρχεται, ως προς τη χρήση για το βραχιολάκι, για την ηλεκτρονική επιτήρηση, συμφωνούμε και σε αυτό, αλλά και στην ανάληψη του κόστους λειτουργίας του σχετικού εξοπλισμού, που μέχρι τώρα ήταν από πλευράς του πολίτη. Συμφωνούμε με το να αναλάβει η πολιτεία το κόστος. Όσον αφορά δε το άρθρο 182, έχουμε κι εμείς την επιφύλαξη ότι η παραβίαση των όρων της άδειας μας φαίνεται δυσανάλογο να ανήκει στην κατηγορία Α, ήτοι στην κατηγορία των βαρύτερων παραπτωμάτων που προβλέπει ο Σωφρονιστικός Κώδικας.».

ΝΙΚΟΣ ΓΑΒΑΛΑΣ (Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Νόμιμος Εκπρόσωπος της Κοινωνικής Οργάνωσης Υποστήριξης Νέων ΑΡΣΙΣ): «Εγώ δεν έχω να προσθέσω κάτι ιδιαίτερο. Όμως, από τις εμπειρίες μας, ως φορέας κι εγώ προσωπικά ως εργαζόμενος πολλά χρόνια στα σωφρονιστικά καταστήματα, αλλά και στο πεδίο της μετασωφρονιστικής πολιτικής, θέλω, απλώς, να σημειώσω, ότι θα πρέπει να δοθεί μια έμφαση - προφανώς είναι και η ύλη του συγκεκριμένου νομοσχεδίου - σε ευκαιρίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής, στις φυλακές. Παλαιότερα, είχαμε πάρα πολλά προγράμματα από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, σήμερα, όμως, δεν το βλέπουμε αυτό στον επιχειρησιακό σχεδιασμό των ΕΣΠΑ. Δεν φαίνονται πουθενά, οι κρατούμενοι ή οι αποφυλακισμένοι σαν ύλη που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν προγράμματα εκπαίδευσης, ενδυνάμωσης ή προετοιμασίας της επανένταξης. Επίσης, θα πρέπει να ενισχυθούν παρά πολύ οι προσπάθειες της μετασωφρονιστικής μέριμνας και των υπηρεσιών που, επίσης, θεωρώ ότι χρειάζονται την προσοχή μας, γιατί το πιο σημαντικό είναι όταν ένας άνθρωπος φτάσει να είναι σε συνθήκη εγκλεισμού, πρέπει παράλληλα να αρχίσει και η διαδικασία της φροντίδας για να ενταχθεί ομαλά στη συνέχεια στην κοινωνικό σύνολο. Νομίζω ότι ασθενούμε λίγο σε αυτό. Ίσως στο πλαίσιο μιας άλλης πρωτοβουλίας της αρμόδιας Επιτροπής, ή άλλης, να δοθεί μια έμφαση στα δύο

αυτά πεδία, που θεωρώ ότι είναι εξαιρετικά κρίσιμα. Εμείς πρόσφατα ξεκινήσαμε και μια συνεργασία με την ΕΠΑΝΟΔΟ, όπου θα αναπτύξουμε από κοινού δράσεις στην κατεύθυνση αυτή στη Θεσσαλονίκη και στη Βόρεια Ελλάδα. Νομίζω, όμως, ότι θα πρέπει οι πόροι για τέτοιου τύπου υπηρεσίες να ενισχυθούν και κυρίως, να γίνει ένας καλύτερος επιχειρησιακός συντονισμός ανάμεσα στο αρμόδιο Υπουργείο και στο Υπουργείο Οικονομίας και τις διαχειριστικές αρχές, προκειμένου να διασφαλιστούν πόροι που θα κατευθυνθούν στον σκοπό αυτόν, δηλαδή, είτε στην εκπαίδευση και προετοιμασία των κρατουμένων, είτε στη διευκόλυνση της ομαλής κοινωνικής τους επανένταξης.».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΡΣΑΜΗΣ (Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδας): «Να απαντήσω πρώτα στον κ. Μπάρκα, τον εκπρόσωπο του ΣΥΡΙΖΑ, που ρώτησε αν ο τρόπος που αλλάζει τις μεταγωγές στα Αγροτικά Καταστήματα εάν θα μας βοηθήσει ή θα δυσκολέψει την λειτουργία και την δική μας αλλά και των σωφρονιστικών καταστημάτων. Είναι βέβαιο ότι θα βοηθήσει, γιατί θα οδηγήσει πολύ περισσότερους κρατούμενους στα Αγροτικά Καταστήματα στα οποία υπάρχει μεγάλη δυνατότητα παραγωγής προϊόντων, και παράλληλα, θα δώσει τη δυνατότητα σε πιο πολλούς κρατούμενους για πιο γρήγορη αποφυλάκιση, γιατί ο υπολογισμός των ημερομισθίων είναι μεγαλύτερος στα Αγροτικά Καταστήματα απ' ότι στα λοιπά καταστήματα. Απαντώντας στον κ. Γραμμένο, για τις συνθήκες κράτησης τις οποίες προφανώς θα έχει επισκεφτεί - δεν ξέρω αν έχει επισκεφθεί άλλο κατάστημα κράτησης εκτός της Κασσαβέτειας- και αν επηρεάζει ο υπερπληθυσμός τις συνθήκες υγιεινής. Είναι βέβαιο ότι ο υπερπληθυσμός στις ελληνικές φυλακές και ο συγχρωτισμός πολύ περισσότερων κρατουμένων από όσους πρέπει να υφίστανται σε ένα χώρο, σίγουρα επηρεάζει τις συνθήκες υγιεινής. Το μεγάλο θέμα στον τομέα αυτόν είναι η έλλειψη γιατρών και νοσηλευτικού προσωπικού. Ήδη, εξ όσων γνωρίζω «τρέχει» ένας διαγωνισμός για προσλήψεις γιατρών, νοσηλευτών και άλλων υπαλλήλων. Δεν επηρεάζει όμως αυτό μόνο τον συγκεκριμένο κλάδο. Ο κλάδος των σωφρονιστικών υπαλλήλων έχει πάρα πάρα πολλές ελλείψεις σε όλους τους κλάδους και ευχής έργου θα ήταν η πολιτική ηγεσία να το δει με περισσότερη ζέση αυτό το θέμα. Γιατί έχουμε να κάνουμε με τη διαχείριση ανθρώπων, οι οποίοι πέραν της παραβατικότητας και της εγκληματικότητας για τις οποίες έχουν καταστεί κρατούμενοι έχουν και σοβαρά θέματα υγείας πάρα πολλοί από αυτούς. Ήδη το Νοσοκομείο Κρατουμένων και το Ψυχιατρείο Κρατουμένων έχουν υπαχθεί στο Υπουργείο Υγείας και γίνεται προσπάθεια και όλα τα περιφερειακά

καταστήματα να καταστούν περιφερειακά ιατρεία τα ιατρεία τους. Για την εκπαίδευση των σωφρονιστικών υπαλλήλων που ρώτησε πάλι ο κ. Γραμμένος. Ήδη έχει τεθεί σε λειτουργία η Σχολή των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων εδώ και μια διετία περίπου- είχε βαλτώσει αυτό το θέμα για πάνω από 15 χρόνια- ήδη έχει ξεκινήσει και λειτουργεί συνεχώς με διαδοχικές σειρές νέων υπαλλήλων, όπως επίσης, και η συνεχής επιμόρφωση που γίνεται σε πάρα πολύ μεγάλο αριθμό υπαλλήλων, είτε με επιμορφωτικά σεμινάρια, είτε από το κέντρο μελετών ασφαλείας. Για την εκπρόσωπο της Κ.Ο. “ΝΙΚΗ” πιστεύω ότι ο θεσμός της ηλεκτρονικής παρακολούθησης σίγουρα θα βοηθήσει πάρα πολλούς κρατούμενους, οι οποίοι λόγω της ποινής την οποία έχουν είναι προτιμότερο να παρακολουθούνται, είτε να είναι σε κατ’ οίκον περιορισμό, από το να είναι κρατούμενοι σε σωφρονιστικά καταστήματα.»

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΟΤΤΑΚΗΣ (Συνήγορος του Πολίτη): [...] «Έρχομαι πολύ γρήγορα στην παρατήρηση της κυρίας Προέδρου της ΠΛΕΥΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ και την ευχαριστώ για την παρατήρηση. Μου δίνει την ευκαιρία, να αναφέρω ότι, πράγματι, το τελευταίο διάστημα, ιδίως τους τελευταίους μήνες του 2024 - αλλά φαίνεται ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο, το οποίο δεν έχει πάψει να μας απασχολεί - έχουμε διαπιστώσει έναν πολύ αυξημένο, ανησυχητικά αυξημένο αριθμό θανάτων κρατουμένων, είτε αυτοί κρατούνται σε αστυνομικά κρατητήρια, είτε και σε σωφρονιστικά καταστήματα. Πολλές από αυτές τις υποθέσεις, όλες οι υποθέσεις οι οποίες, βεβαίως, έχουν τεθεί σε γνώση μας, είναι υπόψη μας, ερευνώνται αυτή τη στιγμή από τον Εθνικό Μηχανισμό Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας του Συνηγόρου του Πολίτη. Οφείλω να πω ότι, κάποια από τα πρώτα στοιχεία και τις εκτιμήσεις, στις οποίες έχουμε καταλήξει στη διερεύνηση αυτών των περιστατικών, θα συμπεριληφθούν στην επικείμενη έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας για το έτος 2024, το οποίο βρίσκεται αυτή τη στιγμή σε φάση της ολοκλήρωσης της σύνταξης. Ελπίζω, να μου δοθεί η ευκαιρία να ενημερώσω τα μέλη της αρμόδιας Επιτροπής, ενδεχομένως, όταν η έκθεση δημοσιοποιηθεί και τεθεί υπόψη και των μελών της Εθνικής Αντιπροσωπείας, είμαι στη διάθεση, φυσικά, και της αρμόδιας Επιτροπής, αλλά και μέσω της Επιτροπής του Σώματος ολόκληρου, να ενημερώσω και για επιμέρους υποθέσεις, εάν αυτό κριθεί σκόπιμο. Να αναφέρω, μόνο, ενδεικτικά, αν θέλετε να δώσω μια ποσοτική αποτίμηση της προηγούμενης χρονιάς, τουλάχιστον, σε ό,τι αφορά στην Ελληνική Αστυνομία το σύνολο των υποθέσεων, τα οποία κληθήκαμε να ερευνήσουμε, δεν διαφοροποιείται ποσοτικά, αριθμητικά,

ιδιαιτέρως, σε σχέση με προηγούμενα χρόνια. Οι υποθέσεις οι οποίες τέθηκαν υπόψη μας από τους ίδιους τους πολίτες και πάλι δε διαφοροποιούνται ουσιωδώς, κινούνται στα ίδια επίπεδα. Διαπιστώνουμε μια σημαντική μείωση του μικρού, ούτως ή άλλως, αριθμού υποθέσεων του Λιμενικού Σώματος. Η αλήθεια είναι ότι, σε ό,τι αφορά στον έλεγχο περιστατικών αυθαιρεσίας από ένστολα στελέχη του Λιμενικού Σώματος, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στη συνεργασία μας είναι αρκετά. Θα ήθελα να επισημάνω, για να το συνδέσω και με το ερώτημα που έθεσε η κυρία Πρόεδρος, ότι για πρώτη φορά το 2024 λάβαμε και δύο υποθέσεις από τη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής. Δύο δηλαδή περιπτώσεις, για τις οποίες κληθήκαμε να ερευνήσουμε ενδεχόμενη αυθαιρεσία από στελέχη των σωφρονιστικών καταστημάτων κατά κρατουμένων. Είναι, το επισημαίνω, στα επτά και πλέον χρόνια λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας, η πρώτη φορά που έχουμε τέτοιες υποθέσεις και καλούμαστε να τις ερευνήσουμε. Κλείνω, λέγοντας και επαναλαμβάνοντας ότι, πράγματι, είναι ανησυχητικός ο αριθμός των περιστατικών θανάτων προσώπων οι οποίοι βρίσκονται υπό την εξουσία, υπό τον έλεγχο αστυνομικών ή σωφρονιστικών φυλάκων. Είναι κάτι το οποίο μας απασχολεί και ελπίζω να το αποτυπώσουμε με αρκετά αναλυτικό τρόπο και στην επικείμενη έκθεση.».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΥΤΣΙΑΝΟΣ (Γενικός Γραμματέας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία): «Κύριε Πρόεδρε, ουσιαστικά, ο κ. Γεώργιος Μουλκιώτης επιβεβαίωσε την αρχική τοποθέτησή μας, πως δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που να αντιμετωπίζει με ειδικά μέτρα και εξατομικευμένη στήριξη τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι φυλακισμένοι με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, έτσι ώστε, η καθημερινή τους ζωή και οι συνθήκες κράτησης, να παρέχουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο. Επανειλημμένα, η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία έχει θέσει σε όλες τις ηγεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, την αναγκαιότητα του σχεδιασμού και εφαρμογής αυτών των ειδικών μέτρων, για να αντιμετωπιστούν τα οξύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, τα οποία κρατούνται στα σωφρονιστικά καταστήματα και στα καταστήματα κράτησης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι αν είναι εξαιρετικά δύσκολες οι συνθήκες των κρατουμένων στο σύνολο των καταστημάτων κράτησης του γενικού πληθυσμού, οι συνθήκες κράτησης εκθετικά είναι δυσμενέστερες για τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις. Συνεπώς, η αναγκαιότητα, όπως περιγράψαμε και αναλυτικά στο υπόμνημα που έχουμε καταθέσει, ενός τέτοιου πλαισίου, πολύπλευρου, πολυπαραγοντικού, γιατί

τα προβλήματα είναι ιδιαίτερα και πολλαπλά, είναι σημαντική.»

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΦΑΛΑΣ (Πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Υπαλλήλων Υπηρεσίας Εξωτερικής Φρούρησης): «Ευχαριστώ. Θέλω να απαντήσω σε κάποια θέματα που έθεσε ο κ. Βασίλειος Γραμμένος όσον αφορά την αύξηση του κρατουμένων. Οι εξωτερικοί φρουροί φρουρούμε τουλάχιστον 1.100 κρατουμένους επιπλέον από τη χωρητικότητα των σωφρονιστικών καταστημάτων. Αυτή τη στιγμή είναι περίπου 11.700 οι κρατούμενοι και τα σωφρονιστικά καταστήματα μπορούν να χωρέσουν 10.600 περίπου. Αυτό όμως έχει γίνει χωρίς την ανάλογη αύξηση και του προσωπικού μας. Ως εκ τούτου, οι μεταγωγές σε δικαστήρια και νοσοκομεία έχουν αυξηθεί κάτι που σίγουρα μειώνει ανάλογα και την περιμετρική ασφάλεια, καθώς για κάθε μία από αυτές τις μεταγωγές και τη φρούρηση ασθενών κρατουμένων σε νοσοκομεία απαιτείται και ανάλογη δύναμη στελεχών της υπηρεσίας μας. Από τα παραπάνω καταλαβαίνετε ότι, ο υπερπληθυσμός των κρατουμένων δημιουργεί και ανάλογα προβλήματα, υπηρεσιακά, αλλά και στα εργασιακά μας δικαιώματα με την υπερεργασία που καλούμαστε να παρέχουμε, προκειμένου να ανταπεξέλθουμε στο φόρτο εργασίας που προκαλείται από τον υπερπληθυσμό. Οι προσλήψεις λοιπόν και η αύξηση των οργανικών θέσεων είναι σίγουρα κάτι το οποίο θα λύσει το πρόβλημα και είναι επιβεβλημένο. Όσον αφορά την ψυχολογική υποστήριξη των συναδέλφων μας, δυστυχώς ως Ομοσπονδία παρατηρούμε πολλές περιπτώσεις αυτοχειρίας συναδέλφων. Αυτό είναι απόρροια και των εργασιακών συνθηκών, οι οποίες μεγεθύνουν τα όποια προσωπικά και οικογενειακά προβλήματα. Σε αναζήτηση ψυχολογικής υποστήριξης για τα στελέχη μας, το μόνο που βρήκαμε ήταν ένα τηλέφωνο ψυχολογικής υποστήριξης από τον Ερυθρό Σταυρό, κάτι που σίγουρα δεν λύνει το πρόβλημα, καθώς οι αυτοκτονίες στα στελέχη της εξωτερικής φρουράς είναι πολλές ανάλογα τον πληθυσμό μας. Είναι ένα σοβαρό ζήτημα που πρέπει να λυθεί με νέες ψυχοτεχνικές δοκιμασίες στα στελέχη μας και με μια πιο άμεση τηλεφωνική γραμμή ψυχολογικής υποστήριξης. Τέλος, όσον αφορά τις συνθήκες υγιεινής, θέλω να αναφέρω ότι δεν είναι λίγα τα περιστατικά που εξωτερικοί φρουροί νόσησαν βαριά κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους, τόσο κατά τη διάρκεια του covid19 όσο και μετά από αυτόν. Μάλιστα, μετά από ΕΔΕ αποδείχτηκε ότι, εξωτερικός φρουρός έχασε τη ζωή του από covid19 κατά τη διάρκεια διατεταγμένης υπηρεσίας. Συνεπώς, θα πρέπει να δοθούν τα μέσα τα οποία θα αναβαθμίσουν τις συνθήκες υγιεινής, τόσο κατά την εκτέλεση υπηρεσίας μας, όσο και μετά από αυτήν.»

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το Μέρος Δ του νομοσχεδίου αντιμετώπισε διάφορα σημαντικά ζητήματα στο πεδίο της σωφρονιστικής πολιτικής, τα οποία μάλιστα έτυχαν θετικής αξιολόγησης στην πλειονότητά τους από τους εκπροσώπους των φορέων που συμμετείχαν στην επεξεργασία τους, και ορθώς απασχόλησε τις εργασίες της οικείας επιτροπής στις τέσσερις συνεδριάσεις μέχρι την εισαγωγή του στην Ολομέλεια, όπου ψηφίστηκε κατά πλειοψηφία.

5. «Κρατούμενοι με αναπηρία και συνθήκες διαβίωσής τους στα σωφρονιστικά καταστήματα και τα καταστήματα κράτησης της χώρας»

Εισηγήτρια: Μαρία Κομνηνάκα, Μέλος της Επιτροπής

A. Οι συνθήκες κράτησης των ΑμεΑ στα «σωφρονιστικά» καταστήματα της χώρας είναι παντελώς ακατάλληλες, ακόμη πιο απάνθρωπες και εξευτελιστικές σε σχέση με τις συνολικά απαράδεκτες συνθήκες που επικρατούν στα καταστήματα κράτησης.

Αντανακλούν τη συνολικότερη πολιτική όλων των μέχρι σήμερα κυβερνήσεων, φυσικά και της κυβέρνησης της ΝΔ, του ίδιου του αστικού κράτους απέναντι στην αναπηρία. Πολιτική υποχρηματοδότησης, υποβάθμισης, έλλειψης δομών και υποδομών, μείωσης του κόστους για κοινωνικές παροχές και κοινωνική πολιτική. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι ούτε ένα ευρώ δεν έχει περιληφθεί στο “Ελλάδα 2.0” για την ενίσχυση των δομών μακροχρόνιας φροντίδας και περίθαλψης για υπερήλικες, ανάπηρους και ψυχικά ασθενείς. Ανάγκες που σταθερά βρίσκονται αντιμέτωπες με τους γνωστούς κόφτες των «δημοσιονομικών αντοχών», σε αντίθεση με τις «γαλαντόμες» παροχές προς τους μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους, που ακόμα μια χρονιά είχαν προνομιακή θέση στις εξαγγελίες του Πρωθυπουργού στη ΔΕΘ, με ιδιαίτερη έμφαση φέτος, σε αυτούς της πολεμικής οικονομίας.

Οι ανάπηροι, οι χρόνιοι πάσχοντες, οι οικογένειες των ΑμεΑ, βίωσαν την απόλυτη χειροτέρευση της θέσης τους τα τελευταία χρόνια, τις αντιαναπηρικές, αντιλαϊκές πολιτικές όλων των κυβερνήσεων και της σημερινής. Οι πολιτικές αυτές, με βάση και τη στρατηγική της ΕΕ, γενικεύουν τις περικοπές στη λογική του κόστους-οφέλους, εμπορευματοποιούν την υγεία, την πρόνοια, την Ειδική Αγωγή και την αποκατάσταση, με δραματικές συνέπειες.

Τα ΑμεΑ είναι πρώτα στους πλειστηριασμούς και στις εξώσεις. Γύρω στο 50% ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, την ώρα που και η ανεργία “σπάει κόκαλα”. Τα ειδικά σχολεία βρίσκονται σε άθλιες συνθήκες, το παραμύθι της δήθεν ένταξης, έχει καταντήσει απένταξη, περιθωριοποίηση, αποκλεισμός. Η υποθεραπεία, η υπομετάγγιση των χρονίως πασχόντων, παίρνει δραματικές διαστάσεις, με συνέπεια την αύξηση της βαριάς νοσηρότητας και τη μείωση του προσδόκιμου ζωής, αφού οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να πληρώσουν από την τσέπη τους ή με συμμετοχή, όπως τελευταία με την επιβολή 15% συμμετοχής στις θεραπείες

αποκατάστασης. Η ανεργία έχει ξεπεράσει κάθε όριο, γυρνώντας μας στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Νόμοι όπως ο πολυδιαφημισμένος 2643/98 για την αντιμετώπιση της ανεργίας των ΑμεΑ, που στήριξαν όλες οι κυβερνήσεις, όχι μόνο δεν εφαρμόζονται, αλλά την ίδια στιγμή οι εργοδότες αξιοποιώντας τους τελευταίους αντεργατικούς νόμους (Βρούτση - Αχτσιόγλου, Γεωργιάδη - Χατζηδάκη), ξεσαλώνουν κυριολεκτικά, φτάνοντας στο σημείο να απολύουν εργαζόμενους μόλις διαπιστωθεί μία σοβαρή χρόνια πάθηση ή αναπηρία, όπως έγινε πρόσφατα με την απόλυση της καρκινοπαθούς από το κατάστημα TheMart του ομίλου Σκλαβενίτη ή της τυφλής εργαζόμενης που ακρωτηριάστηκε στο Φάρο Τυφλών με ευθύνη της εργοδοσίας.

Απέναντι σε όλα τα παραπάνω, τα αρμόδια Υπουργεία καταφεύγουν στην ενεργοποίηση κάποιων επιμέρους, αποσπασματικών προγραμμάτων που έχουν ημερομηνία λήξης και αφορούν λίγους και για λίγο, χωρίς να παίρνουν ουσιαστικά μέτρα προστασίας της αναπηρίας διαμορφώνοντας δημόσιες δομές στήριξης των ΑΜΕΑ, αλλά και χωρίς να αναγνωρίζουν μόνιμα δικαιώματα.

Β. Στο ειδικά εξεταζόμενο ζήτημα των συνθηκών διαβίωσης των αναπήρων ή χρονίως πασχόντων κρατουμένων, **συναντιούνται η κρατική αναληγσία απέναντι στα ΑμεΑ με την πλήρη απαξίωση του σωφρονιστικού συστήματος** και την αδιαφορία για την ανθρώπινη και αξιοπρεπή μεταχείριση των κρατουμένων, για την κοινωνική τους επανένταξη. Χαρακτηριστικό στοιχείο της πλήρους αδιαφορίας του κράτους γι' αυτή την ευάλωτη κατηγορία κρατουμένων είναι ότι δεν υπάρχουν ούτε καν στατιστικά στοιχεία για το συνολικό αριθμό των αναπήρων και χρονίως πασχόντων κρατουμένων, το είδος της αναπηρίας και την κατανομή τους στα σωφρονιστικά καταστήματα. Δεν υπάρχουν στοιχεία ούτε για τους ανηλίκους ή νεαρούς ενήλικες ΑμεΑ κρατούμενους.

Οι ακατάλληλες, συχνά άθλιες συνθήκες διαβίωσης και προσβασιμότητας στις φυλακές για τα ΑμεΑ είναι δείγμα απουσίας της όποιας κρατικής μέριμνας για τη συγκεκριμένη ειδική κατηγορία κρατουμένων. Τα ελληνικά Καταστήματα Κράτησης πλήττονται από **υπερπληθυσμό, υποστελέχωση και από ανεπαρκέστες υποδομές** που βρίσκονται σε κακή έως κάκιστη κατάσταση λόγω παλαιότητας και ελλιπούς συντήρησης, δηλαδή συνθήκες πλήρως ακατάλληλες για άτομα με αναπηρία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, για το μήνα Σεπτέμβριο 2025, όλα σχεδόν τα Καταστήματα Κράτησης πάσχουν από ακραίο υπερπληθυσμό που, σε ορισμένα εξ αυτών, φτάνει μέχρι και 200% της χωρητικότητας, με το μεγαλύτερο Κατάστημα της χώρας, αυτό του Κορυδαλλού, να παρουσιάζει υπερπληθυσμό 150%, με κρατούμενους να κοιμούνται, κατά καιρούς, σε αυτοσχέδια στρώματα και κασόνια. Εκεί όμως που η αθλιότητα και αναλγησία του κράτους εκδηλώνεται με τον πιο ακραίο τρόπο είναι στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων, με υπερπληθυσμό που φτάνει το 226% (Κατάστημα Βόλου) ή με τον απαράδεκτο συγχρωτισμό ανηλίκων με νεαρούς ενήλικες κάτω από άθλιες συνθήκες, όπως συμβαίνει στο Ειδικό Κατάστημα της Κασσαβέτειας. Η κατάσταση αυτή οδήγησε ακόμη και την Εθνική Στρατηγική για την Παραβατικότητα Ανηλίκων να προτείνει την άμεση μετεγκατάσταση των ανηλίκων σε κατάλληλες δομές.

Οι μόνες δομές που έχουν υπο-πληθυσμό είναι αυτές του Κέντρου Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατουμένων, καθώς και το Ειδικό Κέντρο Υγείας Κρατουμένων Κορυδαλλού, όχι βέβαια γιατί μειώθηκαν τα προβλήματα υγείας και τοξικοεξάρτησης, αλλά λόγω της απαξίωσης και υποστελέχωσης των συγκεκριμένων δομών και υπηρεσιών.

Η ζοφερή αυτή κατάσταση, η εγκατάλειψη και απαξίωση συντελείται, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη οι σχεδιασμοί για ίδρυση ιδιωτικών φυλακών.

Σύμφωνα με την Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη που δημοσιεύθηκε το 2024 και αφορά αυτοψίες που έγιναν το 2022, η τοποθέτηση περισσότερων από τον προβλεπόμενο αριθμό κρατουμένων ανά κελί, η έλλειψη παροχής επαρκούς θέρμανσης εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων, οι δυσμενείς συνθήκες υγιεινής και καθαριότητας, η κακή ποιότητα και ποσότητα της παρεχόμενης σίτισης, πολύ περισσότερο η απουσία παροχής ειδικής διατροφής λόγω ειδικών προβλημάτων υγείας, είναι μερικά παραδείγματα που διαμορφώνουν το πλαίσιο των δυσμενών συνθηκών διαβίωσης.

Τα προβλήματα προσβασιμότητας των αναπήρων κρατουμένων δεν περιορίζονται μόνο στα κελιά, αλλά και στους χώρους υγιεινής, στους κοινόχρηστους και προαύλιους χώρους, στις βιβλιοθήκες, στους χώρους του επισκεπτηρίου, καθώς και στα Κέντρα Υγείας των σωφρονιστικών καταστημάτων, όπως και των κρατητηρίων των Αστυνομικών Τμημάτων της χώρας.

Το δικαίωμα και η ανάγκη όλων των κρατουμένων σε διάφορες δραστηριότητες, όπως σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, στην επαγγελματική κατάρτιση, στη σωματική άσκηση, σε πολιτιστικές δράσεις αν και προβλέπεται στο Σωφρονιστικό Κώδικα, παρόλα αυτά καταπατείται στην πράξη λόγω ανεπάρκειας κατάλληλων υποδομών και προσωπικού, πολλώ δε μάλλον για τους αναπήρους κρατουμένους.

Η πρόσβαση στο κοινωνικό αγαθό της υγείας και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης βρίσκεται ακόμα χαμηλότερα από το ήδη χαμηλό επίπεδο του γενικού πληθυσμού. Σύμφωνα με την Eurostat, η χώρα μας είναι η πρώτη σε ανικανοποίητες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης και εξετάσεων, κυρίως για τους ηλικιωμένους και τα φτωχά νοικοκυριά, ενώ οι ιδιωτικές πληρωμές για υπηρεσίες υγείας φτάνουν στο 40%.

Στην πραγματικότητα των φυλακών τώρα, το 62% των σωφρονιστικών καταστημάτων δεν διαθέτει κανένα μόνιμο γιατρό. Το 14% δεν διαθέτει καθόλου νοσηλευτικό προσωπικό και το 23% διαθέτει μόλις ένα νοσηλεύτη/νοσηλεύτρια, ενώ στο 52% των καταστημάτων χρέη νοσηλευτών εκτελούν και σωφρονιστικοί υπάλληλοι. Το 50% των καταστημάτων δεν διαθέτει κανένα μόνιμο ψυχολόγο ή ψυχίατρο, την ίδια στιγμή που το 90% των σωφρονιστικών καταστημάτων αναφέρει ότι έχει κρατούμενους που χρήζουν ψυχιατρικής ή ψυχολογικής υποστήριξης, ενώ μόλις το 47% διαθέτει ειδικό χώρο συνεδριών με ψυχίατρο ή ψυχολόγο για να διασφαλίζεται η απαιτούμενη εχεμύθεια. Κι αυτά συμβαίνουν όταν είναι γενικά παραδεκτό ότι οι ψυχικές ασθένειες και διαταραχές, τα ζητήματα εξάρτησης κλπ., που χρήζουν ψυχολογικής στήριξης, επιδεινώνονται ή και δημιουργούνται λόγω των συνθηκών εγκλεισμού.

Στην έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη επισημαίνονται ελλείψεις στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, πολύμηνες καθυστερήσεις για να κλειστεί ραντεβού με γιατρό εκτός φυλακής ή για νοσηλεία σε νοσοκομείο, καθώς και καθυστερήσεις στην έγκριση και χορήγηση φαρμάκων.

Στην πρόσφατη τροποποίηση του Σωφρονιστικού Κώδικα με τον ν. 5187/2025 προστέθηκαν ακόμη περισσότερα εμπόδια και χρονοβόρες διαδικασίες για τη μεταγωγή ενός κρατουμένου σε νοσοκομείο, παρόλη την τραγική υποστελέχωση των φυλακών και παρόλα τα κρούσματα θανάτου κρατουμένων λόγω καθυστέρησης ή και ολιγωρίας των αρμόδιων αρχών να προχωρήσουν στη μεταγωγή.

Επιπλέον, ειδικότητες που είναι απαραίτητο να υπάρχουν στα σωφρονιστικά καταστήματα για να αντιμετωπίζονται οι ανάγκες των ΑμεΑ, όπως φυσιοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, ψυχολόγοι, διερμηνείς της νοηματικής απουσιάζουν παντελώς.

Τέλος, υπάρχει απουσία κρατικής μέριμνας για την ειδική φροντίδα των κρατουμένων που παρουσιάζουν **αδυναμία αυτοεξυπηρέτησης**. Αντ' αυτού, με τις πρόσφατες αλλαγές στο Σωφρονιστικό Κώδικα, θεσμοθετήθηκε επίσημα η ανάθεση της φροντίδας αναπήρων και χρονίως πασχόντων κρατουμένων, με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, σε άλλους κρατούμενους, με την αναγνώριση, εν είδει «μπόνους», 2 επιπλέον ημερών εκτιόμενης ποινής, μέσω του μηχανισμού του ευεργετικού υπολογισμού της ποινής.

Όπως δεν υπάρχει και σχεδιασμός εκκένωσης των χώρων σε **περίπτωση ξεσπάσματος μιας κρίσης**, όπως στην περίπτωση ενός σεισμού, μιας φωτιάς κλπ., σχεδιασμός άκρως απαραίτητος σε περιπτώσεις ΑμεΑ με δυσκολίες κίνησης και μετακίνησης και ιδιαίτερα σε συνθήκες έλλειψης προσωπικού.

Σε ό,τι αφορά τις διακρίσεις για την **πιστοποίηση της αναπηρίας** των κρατουμένων, την πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτή περίθαλψη και τα **προνοιακά επιδόματα**, επισημαίνουμε ότι υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός κρατουμένων, στη συντριπτική πλειοψηφία τους μετανάστες (2.406 σύμφωνα με τα στοιχεία του Συνηγόρου του Πολίτη για το 2022), που δεν διαθέτουν ούτε ΑΜΚΑ ούτε Ειδικό Αριθμό Ασφάλισης Αλλοδαπού, με αποτέλεσμα να στερούνται ακόμη και την πιο στοιχειώδη προστασία.

Γ. Με βάση όλα τα παραπάνω με ευθύνη του κράτους και με αντίστοιχη γενναία χρηματοδότηση χρειάζεται να **παρθούν όλα εκείνα τα απαραίτητα μέτρα ώστε ο κάθε κρατούμενος με αναπηρία ή χρόνια πάθηση, χωρίς καμία διάκριση, να λαμβάνει εξατομικευμένη στήριξη**, προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες του με σεβασμό και αξιοπρέπεια, σύμφωνα με τις σημερινές δυνατότητες που προσφέρει η πρόοδος των επιστημών υγείας.

Κατ' αρχάς, θα πρέπει να γίνεται **καταγραφή** όλων των αναπήρων και χρονίως πασχόντων κρατουμένων, ως **ειδικής κατηγορίας κρατουμένων**.

Ειδικά για τους **ανήλικους και νεαρούς κρατούμενους**, οι συνθήκες κράτησης των οποίων είναι, από μόνες τους, νοσογόνες: Να ληφθούν επείγοντα μέτρα στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων, να μεταφερθούν οι ανήλικοι κρατούμενοι

από την Κασσαβέτεια σε κατάλληλη νέα δομή, να σταματήσει ο εγκληματογόνος συγχρωτισμός ανηλίκων κρατουμένων με νεαρούς ενήλικες. Να γίνει πιστοποίηση της αναπηρίας και καταγραφή των ΑμεΑ και με σοβαρά προβλήματα υγείας ανηλίκων και νεαρών κρατουμένων, των τοξικοεξαρτημένων στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων. Να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων, με τη δημιουργία υποδομών και την πρόσληψη όλου του απαραίτητου ιατρονοσηλευτικού, εκπαιδευτικού και επιστημονικού προσωπικού για την απεξάρτηση, την παροχή εκπαίδευσης, άθλησης, πολιτισμού, εξασφάλιση δημιουργικού χρόνου κατά τη διάρκεια έκτισης της ποινής.

Άμεσα, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την **ανακούφιση του υπερπληθυσμού** των καταστημάτων κράτησης, μεταξύ των οποίων είναι και η εφαρμογή μη στερητικών της ελευθερίας μέτρων, σε αντίθεση με την κατασταλτική και αντιεπιστημονική προσέγγιση των τελευταίων νομοθετημάτων της Κυβέρνησης που προκρίνουν τη γενίκευση της φυλάκισης ως κύριου μέσου άσκησης αντεγκληματικής πολιτικής.

Να χωροθετηθούν και διαμορφωθούν **κελιά ειδικά διαμορφωμένα** για κρατούμενους με αναπηρία, λαμβάνοντας υπόψη το είδος της αναπηρίας του κάθε ΑμεΑ κρατούμενου, εφαρμόζοντας τις όποιες τροποποιήσεις χρειάζονται.

Να γίνουν όλες οι αναγκαίες παρεμβάσεις, ώστε να εξασφαλισθεί η **προσβασιμότητα των ΑμεΑ κρατουμένων** σε όλους τους χώρους και τις δραστηριότητες που προβλέπονται για τους κρατούμενους.

Να εκδοθούν φυλλάδια με τις χρηστικές πληροφορίες, καθώς και τα δικαιώματα των κρατουμένων σε **προσβάσιμες γλώσσες και μεθόδους**, όπως νοηματική γλώσσα, γραφή braille.

Να εξασφαλιστούν σε κάθε κρατούμενο **εξατομικευμένες υπηρεσίες υγείας και φροντίδας** αντίστοιχα με τις ανάγκες του. Η παροχή υπηρεσιών φροντίδας και νοσηλείας στους κρατούμενους με σοβαρή αναπηρία και χρόνια πάθηση, πρέπει να παρέχεται από εξειδικευμένο υγειονομικό προσωπικό (γιατρούς, νοσηλευτές/λεύτριες, εργοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές, διερμηνείς νοηματικής κλπ.) και όχι από άλλους κρατούμενους ή σωφρονιστικούς υπαλλήλους φύλαξης. Να στελεχωθούν τα Καταστήματα Κράτησης με το απαραίτητο μόνιμο ιατρικό, νοσηλευτικό και βοηθητικό προσωπικό, με βάση τις ανάγκες που επιτάσσουν οι επιστήμες υγείας και όχι οι δημοσιονομικοί κόφτες.

Να διασφαλίζεται η έγκαιρη και πλήρης **πρόσβαση στην απαιτούμενη φαρμακευτική αγωγή, σε κλινικές και παρακλινικές εξετάσεις** στους κρατούμενους με αναπηρία, σε όλους τους κρατούμενους.

Αναφορικά με τη διαχείριση των κρατουμένων με αναπηρία σε **καταστάσεις κρίσης ή έκτακτες συνθήκες** (π.χ. σεισμός, πυρκαγιά) απαιτείται η εφαρμογή **μέσων και υπηρεσιών διαφυγής** των κρατούμενων με αναπηρία από τα καταστήματα κράτησης και τις δομές υγείας, που βρίσκονται εντός αυτών, καθώς και η παροχή σχετικής εκπαίδευσης στους σωφρονιστικούς υπαλλήλους που θα πρέπει να βρίσκονται σε επάρκεια.

Να γίνεται **πιστοποίηση της αναπηρίας**, σύμφωνα με τις ισχύουσες ρυθμίσεις, καθώς και χορήγηση των προβλεπόμενων προνοιακών επιδομάτων σε όλους τους αναπήρους κρατούμενους που τα δικαιούνται, κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, ανεξάρτητα από εθνικότητα. Να επιλυθεί το πρόβλημα της **έλλειψης ΑΜΚΑ ή Προσωρινού Αριθμού Ασφάλισης για τους αλλοδαπούς κρατούμενους**. Οι κρατούμενοι δεν συνιστούν εσωτερικούς ασθενείς ή τροφίμους σε δημόσιο νοσηλευτικό ή προνοιακό ίδρυμα και συνεπώς, δεν επιτρέπεται να αποκλείονται από τη χορήγηση του ειδικού επιδόματος.

Να γίνονται **τακτές εκπαιδεύσεις των σωφρονιστικών και αστυνομικών υπαλλήλων** για τα δικαιώματα των κρατουμένων με αναπηρία, τις ανάγκες τους ανά είδος αναπηρίας, την πρόληψη και αντιμετώπιση κρουσμάτων επιθετικής συμπεριφοράς σε βάρος αναπήρων κρατουμένων.

6. «Εξελίξεις επί θεμάτων σωφρονιστικής πολιτικής και δράσεις αντιμετώπισής τους»

Εισηγητής: Γεώργιος Μουλκιώτης, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Το σωφρονιστικό σύστημα της χώρας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές και διαχρονικές δυσλειτουργίες. Παρά τις κατά καιρούς νομοθετικές παρεμβάσεις και τις εξαγγελίες για μεταρρυθμίσεις, οι πραγματικές συνθήκες μέσα στα καταστήματα κράτησης χαρακτηρίζονται από υπερπληθυσμό, παλαιές και ανεπαρκείς υποδομές, ελλείψεις σε προσωπικό και υγειονομική κάλυψη, περιορισμένες δυνατότητες εκπαίδευσης και κοινωνικής επανένταξης, καθώς και απουσία στοχευμένων πολιτικών για τις ευάλωτες ομάδες κρατουμένων.

Αν και έχουν γίνει ορισμένες θετικές κινήσεις, όπως η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή η εισαγωγή νέων τεχνολογικών εργαλείων, οι παθογένειες παραμένουν σε μεγάλο βαθμό άλυτες. Αυτό επιβάλλει την ανάγκη για έναν συνολικό επανασχεδιασμό της σωφρονιστικής πολιτικής, με έμφαση στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη μείωση της υποτροπής και στην κοινωνική επανένταξη.

II. Υπερπληθυσμός

Ο υπερπληθυσμός των φυλακών αποτελεί την πιο πιεστική και διαρκή πρόκληση. Με περισσότερους από 12.000 κρατουμένους, το σύστημα υπερβαίνει σημαντικά τις χωρητικές του δυνατότητες. Αυτό έχει ως συνέπεια την επιβάρυνση των συνθηκών κράτησης, την αύξηση της έντασης και την αδυναμία ουσιαστικής σωφρονιστικής λειτουργίας.

Η Κυβέρνηση έχει αναφερθεί στη χρήση του ηλεκτρονικού «βραχιολιού» και στην κοινωφελή εργασία ως εναλλακτικές λύσεις. Παρά το θετικό πρόσημο αυτών των εργαλείων, η αξιοποίησή τους υπήρξε μέχρι σήμερα περιορισμένη. Το πρόγραμμα ηλεκτρονικής επιτήρησης ξεκίνησε πριν από σχεδόν δέκα χρόνια, αλλά εφαρμόστηκε ελάχιστα, ενώ η κοινωφελής εργασία δεν έχει λάβει την απαιτούμενη έκταση για να αποδώσει.

Αναδεικνύεται συνεπώς η ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αποσυμφόρησης, που θα συνδυάζει εναλλακτικές μορφές έκτισης ποινής, την

αναβάθμιση των αγροτικών φυλακών και την εξορθολογισμένη χρήση των ποινικών κυρώσεων σε ήσσοнос σημασίας αδικήματα.

III. Υποδομές

Οι εγκαταστάσεις των φυλακών παραμένουν σε μεγάλο βαθμό πεπαλαιωμένες. Αρκετά καταστήματα λειτουργούν ακόμη σε κτίρια που κατασκευάστηκαν τον 19ο αιώνα, με αποτέλεσμα να μην εξασφαλίζονται ούτε οι βασικές συνθήκες διαβίωσης και ασφάλειας.

Έχουν προχωρήσει κάποιες ανακαινίσεις σε επιμέρους τμήματα, όπως σε μαγειρεία ή βοηθητικούς χώρους, οι οποίες είναι καλοδεχούμενες αλλά δεν αρκούν. Οι νέες υποδομές, όπως το «Κρήτη II» και το συγκρότημα Ασπροπύργου, εφόσον ολοκληρωθούν, θα αντικαταστήσουν υφιστάμενα κτίρια χωρίς να αυξήσουν ουσιαστικά τη συνολική χωρητικότητα.

Απουσιάζει ένα εθνικό σχέδιο που να προβλέπει σταδιακή κατάργηση των ακατάλληλων φυλακών και δημιουργία νέων, σύγχρονων καταστημάτων, με βάση διεθνείς προδιαγραφές.

IV. Στελέχωση

Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι αποτελούν τον πυρήνα της εύρυθμης λειτουργίας των φυλακών, ωστόσο εργάζονται σε διαρκείς συνθήκες πίεσης. Οι ελλείψεις προσωπικού παραμένουν σοβαρές, ενώ οι διαδικασίες πρόσληψης καθυστερούν. Οι εξαγγελίες για επίστευση δεν έχουν αποτυπωθεί μέχρι σήμερα σε συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Είναι αναγκαίο να θεσμοθετηθεί μόνιμος μηχανισμός ενίσχυσης και επιμόρφωσης, ώστε το προσωπικό να μπορεί να ανταποκριθεί σε σύγχρονες ανάγκες, αλλά και να λάβει ψυχολογική στήριξη για τις δύσκολες συνθήκες της εργασίας του. Χωρίς τέτοιες παρεμβάσεις, η λειτουργία του συστήματος παραμένει εύθραυστη.

V. Υγειονομική φροντίδα

Η υγειονομική κάλυψη στο εσωτερικό των φυλακών εξακολουθεί να είναι ελλιπής. Σήμερα απασχολούνται περίπου 151 γιατροί, με προοπτική να αυξηθούν σε 220, αριθμός που παραμένει ανεπαρκής για τον συνολικό πληθυσμό και τις ιδιαίτερες ανάγκες του.

Παρά την εισαγωγή του προσωρινού αριθμού υγειονομικής περίθαλψης (ΠΑΥΠΕΚ) και τις συνεργασίες με φορείς όπως ΜΚΟ και ο Ερυθρός Σταυρός, η κάλυψη εξακολουθεί να βασίζεται σε αποσπασματικές ρυθμίσεις. Η τηλεϊατρική, που εφαρμόζεται πιλοτικά σε ορισμένα καταστήματα, είναι θετική πρωτοβουλία αλλά δεν μπορεί να υποκαταστήσει την ανάγκη για μόνιμη και πλήρη ένταξη των φυλακών στο ΕΣΥ.

Ιδιαίτερα προβληματική είναι η απουσία επαρκών δομών για ψυχιατρική φροντίδα και προγράμματα απεξάρτησης, τομείς που απαιτούν σταθερές λύσεις και όχι περιστασιακές παρεμβάσεις.

VI. Εκπαίδευση και επανένταξη

Η εκπαίδευση των κρατούμενων είναι κρίσιμος άξονας για τη μείωση της υποτροπής και την ομαλή επανένταξη. Αν και έχουν αναπτυχθεί επιπλέον εκπαιδευτικές δομές, η εφαρμογή τους παραμένει αποσπασματική και χωρίς επαρκή σύνδεση με την αγορά εργασίας.

Ο φορέας «Επάνοδος», που δημιουργήθηκε για την κοινωνική και επαγγελματική στήριξη των αποφυλακισμένων, εξακολουθεί να λειτουργεί με περιορισμένους πόρους και προσωπικό. Τα ελάχιστα περιφερειακά γραφεία του δεν μπορούν να καλύψουν το σύνολο των αναγκών.

Απαιτείται ενίσχυση και διεύρυνση της δράσης αυτής, ώστε οι κρατούμενοι να αποκτούν ουσιαστικές δεξιότητες και μετά την αποφυλάκισή τους να έχουν πραγματικές ευκαιρίες επανένταξης.

VII. Ευάλωτες ομάδες

Σημαντικά κενά παραμένουν στη μέριμνα για γυναίκες, ανηλίκους και εξαρτημένους κρατούμενους.

- Οι γυναίκες στερούνται επαρκών δομών ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης.
- Οι ανήλικοι κρατούνται σε καταστήματα που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός παιδαγωγικού περιβάλλοντος.
- Οι εξαρτημένοι δεν έχουν πρόσβαση σε ολοκληρωμένα θεραπευτικά προγράμματα.

Η έλλειψη στοχευμένων πολιτικών εντείνει τον κοινωνικό αποκλεισμό αυτών των κατηγοριών και οδηγεί σε φαύλο κύκλο υποτροπής.

VIII. Προτάσεις

Η υπέρβαση των παθογενειών του σωφρονιστικού συστήματος απαιτεί ένα συνεκτικό πλαίσιο στρατηγικής με σαφείς προτεραιότητες και δεσμεύσεις.

Πρώτος άξονας είναι η **αποσυμφόρηση** των καταστημάτων κράτησης. Η εμπειρία έχει δείξει ότι η συνεχής συσσώρευση κρατουμένων οδηγεί σε υποβάθμιση των συνθηκών και σε αδυναμία διαχείρισης. Είναι αναγκαία η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών έκτισης ποινής, όπως η κοινωφελής εργασία και ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση, καθώς και η ουσιαστική αναβάθμιση των αγροτικών φυλακών. Παράλληλα, πρέπει να επανεξεταστεί η ποινική πολιτική για αδικήματα μικρότερης απαξίας, ώστε να αποφεύγεται η αλόγιστη επιβάρυνση του σωφρονιστικού συστήματος.

Δεύτερος άξονας είναι οι **υποδομές**. Η ύπαρξη φυλακών που στεγάζονται σε κτίρια περασμένων αιώνων δεν μπορεί να συνάδει με ένα σύγχρονο κράτος δικαίου. Απαιτείται εθνικό σχέδιο εκσυγχρονισμού, με σταδιακή κατάργηση των ακατάλληλων καταστημάτων και δημιουργία νέων δομών που να πληρούν τα διεθνή πρότυπα ασφάλειας και αξιοπρέπειας. Η χρηματοδότηση μπορεί να εξασφαλιστεί τόσο από εθνικούς όσο και από ευρωπαϊκούς πόρους, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής.

Τρίτος άξονας αφορά τη **στελέχωση**. Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι αποτελούν βασικό στήριγμα του συστήματος, όμως εργάζονται σε συνθήκες πίεσης και με ελλιπή μέσα. Χρειάζονται άμεσες προσλήψεις και μόνιμος μηχανισμός επιμόρφωσης, ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες. Παράλληλα, είναι απαραίτητο να θεσπιστούν μέτρα ψυχολογικής στήριξης, δεδομένου ότι οι συνθήκες εργασίας στις φυλακές είναι εξαιρετικά απαιτητικές.

Σημαντικός άξονας είναι η **υγειονομική φροντίδα**. Η ένταξη των φυλακών στο Εθνικό Σύστημα Υγείας αποτελεί επιτακτική ανάγκη, προκειμένου να διασφαλιστεί ισότιμη πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες για όλους τους κρατουμένους. Απαιτείται επαρκής στελέχωση με μόνιμο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, ενίσχυση των ψυχιατρικών υπηρεσιών και ανάπτυξη ολοκληρωμένων προγραμμάτων απεξάρτησης. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα αποφευχθεί η περιθωριοποίηση και θα ενισχυθεί η προοπτική κοινωνικής επανένταξης.

Η **εκπαίδευση και η επανένταξη** των κρατουμένων πρέπει να αποκτήσουν κεντρικό ρόλο στη σωφρονιστική πολιτική. Η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση πρέπει να συνδέονται με την αγορά εργασίας, ώστε να παρέχουν πραγματικές δυνατότητες μετά την αποφυλάκιση. Ο φορέας «Επάνοδος» οφείλει να ενισχυθεί ουσιαστικά, με επαρκή χρηματοδότηση και δίκτυο γραφείων σε όλη τη χώρα, ώστε να στηρίζει συστηματικά την κοινωνική και επαγγελματική αποκατάσταση των αποφυλακισμένων.

Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται για τις **ευάλωτες ομάδες**. Οι γυναίκες κρατούμενες, οι ανήλικοι και οι εξαρτημένοι έχουν ανάγκη από εξειδικευμένα προγράμματα και κατάλληλες δομές. Νέες εγκαταστάσεις για ανήλικους, στοχευμένες παρεμβάσεις για μητέρες με παιδιά, καθώς και θεραπευτικές μονάδες για εξαρτημένους κρατουμένους συνιστούν βασικά στοιχεία μιας ανθρωποκεντρικής προσέγγισης.

ΙΧ. Συμπέρασμα

Η αντιμετώπιση των παθογενειών του σωφρονιστικού συστήματος δεν μπορεί να βασιστεί σε αποσπασματικές ρυθμίσεις. Απαιτείται ένα συνεκτικό εθνικό σχέδιο, το οποίο να περιλαμβάνει σαφή χρονοδιαγράμματα και δεσμεύσεις για την αποσυμφόρηση, τον εκσυγχρονισμό των υποδομών, την ενίσχυση του προσωπικού και την ένταξη των φυλακών στο ΕΣΥ.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στην εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση και στην κοινωνική επανένταξη, ώστε η ποινή να λειτουργεί ως εργαλείο επανόρθωσης και όχι ως μηχανισμός περιθωριοποίησης. Παράλληλα, η μέριμνα για γυναίκες, ανηλίκους και εξαρτημένους κρατούμενους οφείλει να αποτελεί προτεραιότητα, στο πλαίσιο μιας ανθρωποκεντρικής πολιτικής.

Η θεσμοθέτηση μηχανισμών διαφάνειας και λογοδοσίας θα εξασφαλίσει ότι οι παρεμβάσεις δεν θα παραμένουν θεωρητικές αλλά θα αποδίδουν μετρήσιμα αποτελέσματα. Μόνο με αυτόν τον τρόπο το σωφρονιστικό σύστημα μπορεί να ανταποκριθεί στον ρόλο του: να προστατεύει την κοινωνία, να εγγυάται τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και να προάγει την ασφάλεια με όρους δικαιοσύνης και κράτους δικαίου.

7. «Συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και θέματα ασφαλείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Συνθήκες εργασίας εξωτερικών φρουρών και θέματα ασφαλείας Σωφρονιστικών Καταστημάτων»

Εισηγήτρια: Ευαγγελία Λιακούλη, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής

Ο σωφρονισμός βρίσκεται στον πυρήνα της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής ως μέσον αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, αλλά και ως βασική έκφραση της λειτουργίας του κράτους δικαίου.

Αποδεικνύει ότι η έννομη τάξη δεν αρκείται στην καταστολή αλλά επενδύει και στην πρόληψη κι έτσι αναδεικνύεται σε ουσιώδες εργαλείο για την κοινωνική ειρήνη. Σε αντίθεση δε με παλαιότερες αντιλήψεις, οι οποίες αντιμετώπιζαν την ποινή αποκλειστικά ως τιμωρία ή εκδίκηση, ο σωφρονισμός προσεγγίζεται σήμερα ως διαδικασία επανένταξης, με στόχο τη μείωση της υποτροπής και την καλλιέργεια συνθηκών κοινωνικής αποδοχής.

Η υλοποίηση των στόχων αυτών, προϋποθέτει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο εκ μέρους της Πολιτείας για τη σωφρονιστική πολιτική, βασικός κρίκος της οποίας είναι η καλή λειτουργία των καταστημάτων κράτησης. Μια πολιτική με έμφαση στη μέριμνα για την ασφάλεια του κοινωνικού συνόλου, τον σωφρονισμό και την επανένταξη των κρατουμένων, αλλά και την παροχή κατάλληλων συνθηκών εργασίας για τους εργαζόμενους σε αυτά.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά στους εργαζόμενους στα καταστήματα κράτησης στην Ελλάδα, τα προβλήματα είναι δυστυχώς συσσωρευμένα και μάλιστα βαθαίνουν στο πέρασμα των ετών.

Κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι και οι εξωτερικοί φρουροί των καταστημάτων κράτησης είναι η σοβαρή υποστελέχωση, που με τη σειρά της πυροδοτεί αλυσιδωτές δυσκολίες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδας που παρουσιάστηκαν στην Επιτροπή, το σύνολο των σωφρονιστικών υπαλλήλων που υπηρετεί σήμερα στις φυλακές ανέρχεται σε 2852 εργαζόμενους, κάτι που σημαίνει πάνω από 1000 κενές οργανικές θέσεις. Αν μάλιστα ληφθεί υπ' όψιν ότι στον αριθμό των ήδη εργαζομένων συμπεριλαμβάνονται και υπάλληλοι που απουσιάζουν με αναρρωτικές άδειες ή με άδειες μητρότητας, ο αριθμός των κενών εκτινάσσεται έτι περαιτέρω. Παρότι δε, έχουν διενεργηθεί κάποιοι διαγωνισμοί, είναι

χαρακτηριστικό ότι ακόμα και σήμερα, 7 χρόνια μετά την προκήρυξη του 2018, οι εργαζόμενοι ακόμα αναμένονται να τοποθετηθούν.

Όσον δε αφορά στην εξωτερική φρουρά, τα κενά και εκεί είναι δραματικά, λαμβανομένου μάλιστα υπ' όψιν ότι η περικοπή πάνω από χιλίων οργανικών θέσεων λόγω μνημονιακών δεσμεύσεων ουδέποτε αποκαταστάθηκε. Επρόκειτο για θέσεις που ήταν -κακώς- κενές και εντέλει απωλέσθησαν, παγιώνοντας το πρόβλημα της υποστελέχωσης. Έτσι, παρότι σε κάποια καταστήματα κράτησης μπορεί να παρουσιάζεται δήθεν κάλυψη των οργανικών θέσεων, η εικόνα αυτή είναι επίπλαστη, αφού οι πραγματικές ανάγκες απαιτούν τις οργανικές θέσεις του αρχικού σχεδιασμού, ο αριθμός των οποίων δεν έχει επαναφερθεί.

Με την αποχώρηση δε της Ελληνικής Αστυνομίας από τις μεταγωγές σε Αττική, Θεσσαλονίκη και Πάτρα μετά την 31/12/2026, το έργο της εξωτερικής φρουράς θα επιβαρυνθεί υπέρμετρα, αφού η υποστελεχωμένη αυτή υπηρεσία δεν θα μπορεί να ανταποκριθεί στην εκτίναξη της αύξησης των απαιτούμενων μεταγωγών κρατουμένων.

Το πρόβλημα αποκτά ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις με την κατακόρυφη αύξηση του αριθμού των κρατουμένων, απόρροια της αυστηροποίησης των ποινών και του περιορισμού της δυνατότητας για αναστολή ή μετατροπή αυτών. Είναι χαρακτηριστικό ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε η Πανελλήνια Ομοσπονδία Υπαλλήλων Εξωτερικής Φρούρησης στην Επιτροπή, από 10500 κρατούμενους στα σωφρονιστικά καταστήματα το 2023, φτάσαμε στους 11500 το Δεκέμβριο του 2024 και στους 12500 τον Ιούνιο του 2025.

Οι ήδη γεμάτες φυλακές επιβαρύνονται συνεχώς και πέραν των σοβαρών συνεπειών για τις συνθήκες κράτησης των κρατουμένων, το έργο των υπαλλήλων γίνεται δυσκολότερο. Οι εργαζόμενοι αναγκάζονται να δουλεύουν παραπάνω και χωρίς αντίστοιχη αμοιβή, στερούμενοι ακόμα και ρεπό που δικαιούνται, ενώ ακόμα και η πληρωμή των “νυχτερινών” καθυστερεί.

Η σωματική και ψυχική κούραση είναι προφανής και επιβαρύνει τις ήδη δύσκολες συνθήκες εργασίας. Άλλωστε, δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι τα καταστήματα κράτησης είναι ένα περιβάλλον εργασίας εξαιρετικά στρεσογόνο, όπου οι υπάλληλοι έρχονται αντιμέτωποι με περιστατικά βίας, δύσκολες συνθήκες υγιεινής, κινδύνους για την υγεία και τη σωματική τους ακεραιότητα, καθιστώντας το αίτημα ψυχολογικής τους στήριξης ιδιαίτερα επίκαιρο. Η περαιτέρω επιβάρυνση λοιπόν της καθημερινότητάς τους με επιπλέον όγκο εργασίας λόγω

της αύξησης του αριθμού των κρατουμένων, κινδυνεύει να τους οδηγήσει πραγματικά στα όριά τους.

Οι ελλείψεις και σε επίπεδο τεχνικού εξοπλισμού είναι σοβαρές. Πέραν των υποδομών που σε παλιά καταστήματα κράτησης υπολείπονται σοβαρά των σύγχρονων απαιτήσεων, οι εργαζόμενοι έχουν ζητήσει τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού με τη θωράκιση των πυλών εισόδου με συστήματα ελέγχου και τοποθέτηση συστημάτων ανίχνευσης μέσω x-ray, τοποθέτηση jammer και συστημάτων anti-drone, ανιχνευτές κίνησης, με κάποιες από αυτές τις εγκαταστάσεις να έχουν μέχρι στιγμής πραγματοποιηθεί μόνο σε περιορισμένο αριθμό καταστημάτων κράτησης.

Είναι ακριβώς αυτές οι δυσκολίες για τους εργαζόμενους που ενισχύουν τη βαρύτητα των αιτημάτων τους για την εργασιακή τους κατάσταση και πορεία. Ήδη, οι υπάλληλοι έχουν αιτηθεί την αναγνώριση της μάχιμης πενταετίας κατ' αναλογία με όσα ισχύουν για τα σώματα ασφαλείας, τη δυνατότητα νοσηλείας τους στα στρατιωτικά νοσοκομεία, την ένταξή τους σε ειδικό μισθολόγιο, την επέκταση του επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας σε όλο το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης, αιτήματα που έως σήμερα μένουν αναπάντητα.

Όπως επίσης ακόμα βρίσκεται σήμερα σε εκκρεμότητα η χορήγηση επιδόματος 100 ευρώ μηνιαίως, ένα επίδομα που εξήγγειλε ο ίδιος ο Πρωθυπουργός τον Απρίλιο του 2025 και θα έπρεπε να έχει ξεκινήσει να καταβάλλεται από την 1η Ιουλίου 2025. Σήμερα, δεν υπάρχει καμία εξέλιξη, ούτε για την επιβεβαίωση της χορήγησης, ούτε για το χρονοδιάγραμμα της πληρωμής, με την Κυβέρνηση να δηλώνει απλά ότι επεξεργάζεται το θέμα. Η άρνηση καταβολής ακόμα και αυτής της μικρής αύξησης, σε συνδυασμό με τις χαμηλές απολαβές των σωφρονιστικών υπαλλήλων, αλλά και τις δύσκολες συνθήκες εργασίας, πιέζει περαιτέρω τους εργαζόμενους και καθιστά την εργασία στα σωφρονιστικά καταστήματα διόλου ελκυστική.

Ειδικά αναφορικά με τους εργαζόμενους στην εξωτερική φρούρηση, βασική διεκδίκησή τους παραμένει η θεσμική αναγνώρισή τους ως Σώμα Ασφαλείας. Οι ίδιοι οι εργαζόμενοι επεσήμαναν ότι, παρότι έχουν αντίστοιχες υποχρεώσεις με την Ελληνική Αστυνομία στα καταστήματα κράτησης και οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντά τους περιγράφονται ρητά στον νόμο, δεν έχουν την ίδια αναγνώριση στο έργο τους και συνεπώς δεν απολαμβάνουν και των αντίστοιχων

προστατευτικών ρυθμίσεων της νομοθεσίας.

Τα πάγια αιτήματα των σωφρονιστικών υπαλλήλων και των υπαλλήλων εξωτερικής φρούρησης δεν έχουν βρει έως σήμερα ανταπόκριση. Αντιθέτως, η εργασία τους τείνει να γίνεται διαρκώς και πιο δύσκολη, με επιβαρυντικό μάλιστα παράγοντα τον υπερπληθυσμό των φυλακών, υπερπληθυσμός που αποτυπώνεται στις σχετικές ελληνικές και διεθνείς εκθέσεις (ενδεικτικά εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT), της Διεθνούς Αμνηστίας, της Ελληνικής Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων). Ένα πρόβλημα που παρότι είναι κατά βάση διαχρονικό στις ελληνικές φυλακές, περνά πλέον σε ανεξέλεγκτα επίπεδα με αυξητικές τάσεις.

Για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι, αλλά και για την καλύτερη λειτουργία των καταστημάτων κράτησης, οι κενές οργανικές θέσεις είναι αναγκαίο να αποτελέσουν παρελθόν, ενώ ταυτόχρονα χρειάζεται αύξηση του προβλεπόμενου αριθμού τους. Ήδη, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Σωφρονιστικών Υπαλλήλων έχει προτείνει ο αριθμός των σωφρονιστικών υπαλλήλων μαζί με την εξωτερική φρουρά να ανέλθει στις 7000 θέσεις. Σε διαφορετική περίπτωση, κινδυνεύουν να ανακύψουν άμεσα θέματα ασφάλειας για κρατούμενους, εργαζομένους και την κοινωνία.

Επίσης, πέραν της στελέχωσης, η εργασιακή και οικονομική στήριξη των σωφρονιστικών υπαλλήλων και των υπαλλήλων της εξωτερικής φρουράς των καταστημάτων κράτησης είναι υποχρέωση της Πολιτείας. Οι απολαβές τους είναι χαμηλές, συγκρινόμενες ιδίως με τα καθήκοντά τους, ενώ ακόμα και εξαγγελθείσες αυξήσεις καταλήγουν προς το παρόν σε αδιέξοδο. Είναι δεδομένα που πρέπει να αλλάξουν για να καταστούν οι θέσεις αυτές ελκυστικές για είσοδο και παραμονή στην υπηρεσία αυτή.

Ταυτόχρονα, η θεσμική κατοχύρωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και η διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών απαιτείται άμεσα να τεθεί σε προτεραιότητα. Οι παθογένειες του κράτους δεν μπορούν να καταλήγουν “βάρος” στις πλάτες των εργαζομένων. Είναι ευθύνη της Πολιτείας και όχι των υπαλλήλων να εγκαθιδρύσει την ομαλή λειτουργία των φυλακών, στην οποία φυσικά θα συμβάλλουν και οι εργαζόμενοι.

Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια η Πολιτεία επενδύει μόνο στη στείρα αυστηροποίηση των ποινών, η οποία όμως χωρίς έμφαση στην πρόληψη και στη διαμόρφωση συνολικής αντεγκληματικής πολιτικής, δεν λειτουργεί αποτρεπτικά

για τους παραβάτες. Έτσι, το μόνο που επιτυγχάνει είναι η υπερφόρτωση των φυλακών, η χειροτέρευση των συνθηκών εντός αυτών, με κίνδυνο προσβολής ανθρώπινων δικαιωμάτων και η περαιτέρω επιβάρυνση των εργαζόμενων.

Συμπερασματικά, για την εύρυθμη λειτουργία των καταστημάτων κράτησης και την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, απαιτείται η διαμόρφωση μιας σοβαρής σωφρονιστικής πολιτικής για την επίλυση των προβλημάτων στα καταστήματα κράτησης, όπως άλλωστε αποτυπώνεται και στην Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης, σε συνδυασμό με την προστατευτική παρέμβαση της Πολιτείας για τη στήριξη της θέσης των εργαζομένων. Έτσι, μέσα από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης μπορεί να επιτευχθεί ο σωφρονισμός που αποτελεί δείκτη ωριμότητας και προσήλωσης της πολιτείας στις αξίες της δικαιοσύνης και της νομιμότητας, αλλά και η εγκαθίδρυση των αρχών της εργασιακής ειρήνης και ασφάλειας στα καταστήματα κράτησης.

8. «Συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και θέματα ασφαλείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους»

Εισηγήτρια: Γεωργία (Τζώρτζια) Κεφαλά, Μέλος της Επιτροπής

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων συνήλθε σε συνεδρίαση την **25^η Ιουνίου 2025**, υπό την **προεδρία** του κυρίου Ευστάθιου Κωνσταντινίδη, με θέμα ημερήσιας διάταξης: «Συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων των Σωφρονιστικών Καταστημάτων και θέματα ασφαλείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ. Κωνσταντίνος Βαρσάμης, Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδας (ΟΣΥΕ) και Πολύκαρπος Μπίλιος, Γενικός Γραμματέας της ΟΣΥΕ.

Τα κύρια ζητήματα που έθεσαν οι εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδας (ΟΣΥΕ):

➤ Κωνσταντίνος Βαρσάμης – Πρόεδρος ΟΣΥΕ

- Το επάγγελμα του σωφρονιστικού υπαλλήλου είναι εξαιρετικά δύσκολο και επικίνδυνο, με αυξημένους ψυχικούς και σωματικούς κινδύνους.
- Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι παραμένουν σε χαμηλή μισθολογική και θεσμική αναγνώριση, παρ' όλο που οι συνθήκες εργασίας τους μοιάζουν με αυτές των σωμάτων ασφαλείας.
- Υποστελέχωση: 2.852 υπάλληλοι σε σύνολο 3.735 οργανικών θέσεων (π.χ. Κορυδαλλός, Θεσσαλονίκη, Λάρισα) · μεγάλες ελλείψεις σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό.
- Μόνο μία φυλακή έχει jammer (παρωχημένο 3G), καμία δεν έχει 4G/5G.

➤ Πολύκαρπος Μπίλιος – Γενικός Γραμματέας ΟΣΥΕ

- Όλοι οι υπάλληλοι, ανεξαρτήτως ειδικότητας, εκτίθενται σε κινδύνους λόγω επαφής με κρατούμενους.
- Οι οργανικές θέσεις έχουν μείνει ίδιες από το 2012 (5.845), ενώ προτείνεται να γίνουν 7.500.

- Αναφέρθηκε στις κοινές συνθήκες για υπαλλήλους φύλαξης, διοίκησης, υγειονομικούς, κοινωνικούς λειτουργούς κ.ά.

Τοποθετήσεις - Παρεμβάσεις των παρευρισκόμενων Βουλευτών:

➤ Ο κ. Ευστάθιος Κωνσταντινίδης (Πρόεδρος της Επιτροπής - ΝΔ)

- Αναγνώρισε τη σημασία της παρουσίας των εκπροσώπων των σωφρονιστικών υπαλλήλων.
- Ζήτησε επιπλέον στοιχεία για:
 1. Τα μέτρα ασφαλείας και τον εξοπλισμό (π.χ. jammer, antidrone).
 2. Την κατάσταση των κτηριακών και ψηφιακών υποδομών.
 3. Τη φροντίδα ευάλωτων κρατουμένων.
 4. Τις εκπαιδεύσεις των παλαιότερων και νεότερων υπαλλήλων.
- Τόνισε ότι το οργανόγραμμα παραμένει από το 2012 και προγραμματίζεται αύξηση οργανικών θέσεων στις 7.500.
- Επιβεβαίωσε ότι υπάρχει Διυπουργική Επιτροπή υπό τον Πρωθυπουργό για τον νέο χάρτη των φυλακών.

➤ Ο κ. Γεώργιος Μουλκιώτης (ΠΑΣΟΚ)

- Ζήτησε ενημέρωση από τον Γενικό Γραμματέα Αντεγκληματικής Πολιτικής για πλήρη αποτύπωση της κατάστασης ανά φυλακή: οργανικές θέσεις και καλύψεις, καθώς και για την ηλικιακή σύνθεση του προσωπικού.
- Υπογράμμισε την υπερβολική πίεση στους υπαλλήλους, την έλλειψη υποστηρικτικών υπηρεσιών (π.χ. ψυχολόγων) και την επιδείνωση των συνθηκών εργασίας λόγω έλλειψης εξοπλισμού, υποδομών και εκπαίδευσης.
- Αναφέρθηκε σε αποφάσεις δικαστηρίων (όπως το Διοικητικό Εφετείο Λάρισας) που δικαιώνουν υπαλλήλους για χιλιάδες οφειλόμενα ρεπό και ηθική βλάβη.

➤ **Η κυρία Μαρία Κομνηνάκα (ΚΚΕ)**

- Ανέδειξε τον **αντίστροφο συσχετισμό**: αύξηση κρατουμένων - μείωση υπαλλήλων και την **αποτυχία της σωφρονιστικής πολιτικής** να προωθήσει την κοινωνική επανένταξη.
- Παρέθεσε αναλυτικά στοιχεία για τις φυλακές Νιγρίτας και Χανίων:
 1. Σημαντικές ελλείψεις προσωπικού.
 2. Αναγκαστικές εσωτερικές μετακινήσεις υπαλλήλων σε γραμματείες, ιατρεία κ.λπ.
 3. Έλλειψη διατροφής για προσωπικό που διαμένει εντός καταστημάτων.
- Κατήγγειλε την ανάθεση **νοσηλευτικών καθηκόντων** σε σωφρονιστικούς υπαλλήλους χωρίς επαρκή εκπαίδευση, την **άνιση μισθολογική μεταχείριση** και την αδυναμία αναγνώρισης προϋπηρεσίας και τριετιών, καθώς και την **ανεπίσημη ιδιωτικοποίηση** με την κατασκευή φυλακών μέσω ΣΔΙΤ.
- Έθεσε θέμα **επικινδυνότητας** και **απαράδεκτων συνθηκών διαβίωσης** για κρατούμενους και εργαζόμενους.

➤ **Ο κ. Θεόφιλος Ξανθόπουλος (ΣΥΡΙΖΑ)**

- Ζήτησε:
 - **Προγραμματισμό** συνεδριάσεων και παρουσία φορέων με οργάνωση.
 - Πληροφορίες για τη **φέρουσα ικανότητα** του σωφρονιστικού συστήματος.
 - Ενημέρωση για τον **σχεδιασμό 2025–2030**.
- Έθεσε το κρίσιμο ερώτημα:
 - Ποια είναι η θέση της ΟΣΥΕ για τον σχεδιασμό δημιουργίας νέων φυλακών και αν υπάρχει συνδικαλιστική συμμετοχή στον σχεδιασμό αυτό;

➤ **Ο κ. Βασίλειος Γραμμένος (Ελληνική Λύση)**

- Κατήγγειλε την **απουσία εκπροσώπου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη** στη συνεδρίαση.
- Δήλωσε ότι οι εκπρόσωποι των σωφρονιστικών υπαλλήλων είναι **αναπόσπαστο μέρος του σωφρονιστικού συστήματος** και θα πρέπει να συμμετέχουν τακτικά στις συνεδριάσεις της Επιτροπής.
- Υπέδειξε την **αναποτελεσματικότητα** του κρατικού μηχανισμού στη λήψη αποφάσεων.

➤ **Ο κ. Τάσος Οικονομόπουλος (ΝΙΚΗ)**

Παρατήρησε ότι **είναι χρήσιμη η ενημέρωση από φορείς** για να υπάρξει κοινή βάση προτάσεων από όλα τα κόμματα και αναφέρθηκε **στις εκθέσεις του CPT και του Συνηγόρου του Πολίτη (2022–2023)** που αποδεικνύουν:

- Έλλειψη μόνιμων γιατρών στο 62% των φυλακών.
- 14% χωρίς νοσηλευτές.
- Στο 52% οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι εκτελούν καθήκοντα νοσηλευτών.
- 50% δεν διαθέτει ψυχολόγο/ψυχίατρο, ενώ στο 90% των φυλακών υπάρχουν κρατούμενοι που χρειάζονται ψυχική υποστήριξη.
- Σοβαρές ελλείψεις σε προγράμματα απεξάρτησης, διερμηνείς, υλικοτεχνική υποδομή.
- Υπερπληθυσμός (150%) και **κακές συνθήκες διαβίωσης**.

Συμπλήρωσε ότι τα προβλήματα **είναι αλληλένδετα** και πρέπει να αντιμετωπιστούν **ολιστικά** με τις εξής στρατηγικές **βελτίωσης**:

1. Σωστή εσωτερική λειτουργία με τακτικές και έκτακτες επιθεωρήσεις.
2. Μέριμνα για τη βιωσιμότητα των φυλακών για εργαζόμενους και κρατούμενους, με δραστηριότητες (εργασιακές, εκπαιδευτικές, αθλητικές) εντός των φυλακών.

Τόνισε ότι το διάστημα της φυλάκισης **πρέπει να είναι δημιουργικό**, για το καλό της κοινωνίας και του κρατούμενου, συμβάλλοντας και στη **βελτίωση των συνθηκών εργασίας του προσωπικού** που πρέπει να είναι ανάλογες με τον **ευρωπαϊκό μέσο όρο**.

➤ **Η κυρία Γεωργία (Τζώρτζια) Κεφαλά (Πλεύση Ελευθερίας)**

- **Επισήμανε τη βαριά παραβίαση δικαιωμάτων όχι μόνο των κρατουμένων αλλά και των σωφρονιστικών υπαλλήλων και ότι υπάρχει φόβος για καταγγελία ανάρμοστων συμπεριφορών, λόγω έλλειψης προστασίας από την υπηρεσία.**
- **Κατέθεσε ότι το 91,4% των υπαλλήλων έχει δεχτεί επίθεση, απειλή ή έντονο φόβο στο χώρο εργασίας και ότι οι υπάλληλοι στηρίζονται στην προσωπική τους αντοχή και στις διαπροσωπικές τους δεξιότητες για να διαχειρίζονται κρίσεις.**
- Έθεσε τα παρακάτω **κρίσιμα ζητήματα** :
 1. **Υπάρχει ενδοϋπηρεσιακός μηχανισμός ελέγχου;**
 2. **Πώς μπορεί να διασφαλιστεί ανωνυμία στις καταγγελίες και προστασία των εργαζομένων; Πού καταλήγουν αυτές και πόσες καταλήγουν σε ποινές;**
- **Πρότεινε τα εξής:**
 1. **Καθιέρωση προστατευμένων καναλιών καταγγελίας.**
 2. **Υποχρεωτική εκπαίδευση σε ανθρώπινες σχέσεις και διαχείριση κρίσεων.**
 3. **Τακτικοί εξωτερικοί έλεγχοι από ανεξάρτητους φορείς.**
 4. **Υιοθέτηση καλών πρακτικών από το εξωτερικό (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο – ανεξάρτητες εκθέσεις από εθελοντές προς τα Υπουργεία).**
 5. **Στήριξη προσωπικού σε ψυχολογικό και επαγγελματικό επίπεδο.**
 6. **Αναγνώριση του προσωπικού ως Σώμα Ασφαλείας, όπως ζητείται από τους ίδιους.**

Μετά τις τοποθετήσεις των μελών της επιτροπής, **οι εκπρόσωποι της ΟΣΥΕ απάντησαν** ως εξής:

➤ **Κωνσταντίνος Βαρσάμης – Πρόεδρος ΟΣΥΕ**

- **Επιβεβαίωσε πως το προσωπικό σε πολλές φυλακές καλύπτει ταυτόχρονα πολλαπλά καθήκοντα, κυρίως λόγω ελλείψεων (Παράδειγμα: Στη Νιγρίτα, η φυλακή άνοιξε το 2014 χωρίς νέες**

προσλήψεις, λειτουργώντας με **αποσπασμένο προσωπικό** από άλλες φυλακές).

- Αναφέρθηκε στην **ανεπάρκεια των jammer**: Υπάρχει μόνο σε μία φυλακή (Θεσσαλονίκη) και με **τεχνολογία 3G**, άρα δεν μπλοκάρει σήματα 4G–5G, ενώ οι περισσότερες φυλακές **στερούνται σύγχρονου εξοπλισμού ελέγχου** (X-ray, πύλες, συστήματα επιτήρησης). Τόνισε ότι τα **αντι-drone συστήματα** έχουν τοποθετηθεί μόνο σε **10 φυλακές**.
- Αναγνώρισε ότι η **έλλειψη προσωπικού προκαλεί καταστρατήγηση βασικών εργασιακών δικαιωμάτων** (π.χ. ρεπό, άδειες) και ανέφερε ότι **δικαστικές αποφάσεις** (π.χ. Διοικητικό Εφετείο Λάρισας) **δικαιώνουν υπαλλήλους** για στέρηση ημερών ανάπαυσης και επιδικάζουν **ηθική βλάβη (30 €/μέρα)**.
- Τόνισε ότι οι **σωφρονιστικοί υπάλληλοι εκτίθενται καθημερινά σε κινδύνους**, αφού οι **επιθέσεις, απειλές και εντάσεις** είναι πλέον **καθημερινή πραγματικότητα** και δεν έχουν τα απαιτούμενα μέσα προστασίας.

➤ Πολύκαρπος Μπίλιος – Γενικός Γραμματέας ΟΣΥΕ

- Τόνισε ότι **οι οργανικές θέσεις παραμένουν ίδιες από το 2012 (5.845)** ενώ το **νέο οργανόγραμμα** (σε εξέλιξη) προβλέπει **7.500 θέσεις**, από τις οποίες είναι ασαφές πότε **θα καλυφθούν οι 1300** με νέες προσλήψεις. Ανέφερε **την μεγάλη καθυστέρηση προσλήψεων**, αφού η **προκήρυξη 6Κ** του 2018 **ολοκληρώνεται το 2025**, ύστερα από **7 χρόνια καθυστερήσεων** και η **9Κ** του 2021 βρίσκεται σε τελική φάση όπου προβλέπονται περίπου **275 προσλήψεις**.
- **Επισήμανε** ότι δεν υπάρχει **σταθερό σύστημα επιμόρφωσης και μετεκπαίδευσης**, παρότι είναι **απολύτως απαραίτητο** και οι **νεοπροσληφθέντες** συχνά **τοποθετούνται χωρίς επαρκή κατάρτιση**, ειδικά στις συνθήκες υψηλής επικινδυνότητας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. **Επικίνδυνο και υποτιμημένο επάγγελμα:** Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι εργάζονται υπό ψυχική και σωματική πίεση, χωρίς την ανάλογη μισθολογική και θεσμική αναγνώριση.
2. **Υποστελέχωση:** Σοβαρές ελλείψεις προσωπικού, με καθυστέρηση στις προσλήψεις και παρωχημένο οργανόγραμμα από το 2012.
3. **Έλλειψη εξοπλισμού και υποδομών ασφαλείας:** Ανεπαρκή συστήματα (jammer, antidrone, X-ray), απουσία βασικών μέσων προστασίας.
4. **Εκτεταμένες ελλείψεις σε ιατρικό και ψυχοκοινωνικό προσωπικό:** Το προσωπικό αναγκάζεται να αναλάβει καθήκοντα εκτός ειδικότητας.
5. **Καταστρατήγηση εργασιακών δικαιωμάτων:** Χωρίς ρεπό, άδειες και εκπαίδευση – με αποφάσεις δικαστηρίων υπέρ των υπαλλήλων.
6. **Έλλειψη μηχανισμού καταγγελιών και προστασίας:** Δεν υπάρχουν ανώνυμα και προστατευμένα κανάλια αναφοράς περιστατικών.
7. **Κύρια αιτήματα ΟΣΥΕ:**
 - ο Υπαγωγή σε ειδικό μισθολόγιο και επίδομα ανθυγιεινής εργασίας.
 - ο Αναγνώριση μάχιμης πενταετίας.
 - ο Άμεσες προσλήψεις και πρόσβαση σε στρατιωτικά νοσοκομεία.
 - ο Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και τακτική επιμόρφωση.
8. **Ανάγκη για συμμετοχή των υπαλλήλων στον σχεδιασμό πολιτικής και αναβάθμιση του ρόλου τους στο πλαίσιο της νέας σωφρονιστικής στρατηγικής 2025–2030.**

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνοψίζοντας, η συζήτηση για τη σωφρονιστική πολιτική και τον ρόλο των σωφρονιστικών υπαλλήλων κατέδειξε ότι οι προκλήσεις είναι πολυδιάστατες και απαιτούν συντονισμένη, θεσμικά κατοχυρωμένη και ανθρωποκεντρική απάντηση. Η επιτροπή, παρά τις διαφορετικές αφετηρίες και προσεγγίσεις, κατέληξε σε **κοινές θέσεις** που αναδεικνύουν την αναγκαιότητα: άμεσης ενίσχυσης του προσωπικού και των υποδομών, ουσιαστικών επισκέψεων και παρακολούθησης της κατάστασης στις φυλακές, αναβάθμισης των συνθηκών διαβίωσης των

κρατουμένων, στήριξης εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών δομών, πρόληψης της παραβατικότητας ανηλίκων, αντιμετώπισης ζητημάτων ψυχικής υγείας και εξαρτήσεων, καθώς και διαμόρφωσης ολοκληρωμένων πολιτικών επανένταξης. Η ανάγκη διαρκούς διαλόγου και εμπλουτισμού της θεματολογίας της επιτροπής αποτελεί βασική προϋπόθεση για **ένα σωφρονιστικό σύστημα που θα συνδυάζει την ασφάλεια με τον σεβασμό των δικαιωμάτων και την προοπτική επανένταξης**, υπηρετώντας ουσιαστικά τις αξίες της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου.

9. «Συνθήκες εργασίας εξωτερικών φρουρών και θέματα ασφαλείας Σωφρονιστικών Καταστημάτων»

Εισηγήτρια: Γεωργία (Τζώρτζια) Κεφαλά, Μέλος της Επιτροπής

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων συνήλθε σε συνεδρίαση τη **17^η Ιουλίου 2025**, υπό την προεδρία του κυρίου Ευστάθιου Κωνσταντινίδη, με θέμα ημερήσιας διάταξης: *«Συνθήκες εργασίας εξωτερικών φρουρών και θέματα ασφαλείας Σωφρονιστικών Καταστημάτων»*.

Τα Μέλη της επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Βασίλειος Κεφαλάς, Πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Υπαλλήλων Εξωτερικής Φρούρησης (Π.Ο.Υ.Ε.Φ.), Γεώργιος Μαλανδράκης, Γενικός Γραμματέας της Π.Ο.Υ.Ε.Φ., Γεώργιος Βάλαρης, Αντιπρόεδρος της Π.Ο.Υ.Ε.Φ. και Ιωάννης Συκιωτάκης, Ταμίας της Π.Ο.Υ.Ε.Φ.

Τα κύρια ζητήματα που έθεσαν οι εκπρόσωποι της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Υπαλλήλων Εξωτερικής Φρούρησης (Π.Ο.Υ.Ε.Φ.) ήταν:

1. Η υποστελέχωση και η έλλειψη προσωπικού

- Οι οργανικές θέσεις μειώθηκαν από 3.365 σε **2.110**.
- Οι καλυμμένες θέσεις δεν επαρκούν για **α)** Μεταγωγές (πρόβλεψη 27.000 για το 2025), **β)** Φρούρηση ασθενών (πρόβλεψη 47.000 φρουρών για 2025) και **γ)** Περιμετρική ασφάλεια (π.χ. Κορυδαλλός: μόνο 5/20 σκοπιές επανδρωμένες).

2. Η ανεφάρμοστη ιεραρχία και η εξάρτηση από την ΕΛ.ΑΣ.

- Αν και υπάρχει θεσμοθετημένη ιεραρχία (ΠΔ 215/2006), **οι μονάδες διοικούνται ακόμη από αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ.**

3. Η οικονομική απαξίωση και οι χαμηλές αποδοχές

- Νεοδιόριστοι εξωτερικοί φρουροί αμείβονται με **740 ευρώ το μήνα**, καθώς υπάγονται στο **ενιαίο μισθολόγιο** και **όχι στα ειδικά**.
- **Απλήρωτη υπερεργασία:** Π.χ. Περισσότερες από 25.000 ημερήσιες αναπαύσεις στον Κορυδαλλό (7ετία).

4. Οι αδυναμίες στις μεταγωγές και στα δικαστήρια

- Έλλειψη ειδικών χώρων κράτησης στα δικαστήρια όπου οι κρατούμενοι παραμένουν σε κλούβες επί ώρες.
- Δεν προτάσσονται στα πινάκια, με συνέπεια καθυστερήσεις, αναβολές, κίνδυνοι.

5. Η προβληματική φρούρηση ασθενών

- Απουσία **ειδικών θαλάμων** στα νοσοκομεία για τη φρούρηση με αποτέλεσμα κρατούμενοι να νοσηλεύονται δίπλα σε πολίτες, **διασπορά δυνάμεων**.

6. Η ανυπαρξία αντιβαλλιστικής προστασίας

- **Σκοπιές χωρίς αλεξίσφαιρα** τζάμια, παρά τις επιθέσεις (π.χ. Τρίκαλα 2013, 3.000 πυροβολισμοί).

7. Ο ανεπαρκής εξοπλισμός

- Χρήση **παρωχημένων όπλων** (π.χ. 38άρια περίστροφα 1911).
- Έλλειψη **σύγχρονων γιλέκων**, προβληματικά οχήματα.

8. Οι διοικητικές και θεσμικές στρεβλώσεις

- Η Υπηρεσία **δεν θεωρείται Σώμα Ασφαλείας** στην ελληνική νομοθεσία, παρά τις **αρμοδιότητες και την οπλοφορία**.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι εκπρόσωποι της **Π.Ο.Υ.Ε.Φ** κατέληξαν στα εξής **Αιτήματα**:

Θεσμικά – Διοικητικά

1. Αναγνώριση της Υπηρεσίας ως Σώμα Ασφαλείας, με βάση τον ρόλο, τον οπλισμό, τις ευρωπαϊκές οδηγίες.
2. Άμεση ενεργοποίηση της ιεραρχίας: Διοίκηση των ΤΕΦΚ από φρουρούς (όχι αξιωματικούς ΕΛ.ΑΣ.).
3. Υπαγωγή της Υπηρεσίας στη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής (και όχι στην ΕΛ.ΑΣ.).
4. Έκδοση νέου Οργανισμού της Υπηρεσίας με αναθεώρηση οργανικών θέσεων.

Προσωπικό – Στελέχωση

5. Αύξηση οργανικών θέσεων σε 3.310 (όσες προ μνημονίων).
6. Κατάργηση του ΑΣΕΠ για την πρόσληψη φρουρών (όπως στην ΕΛ.ΑΣ.).
7. Αναγνώριση της μάχιμης πενταετίας με δυνατότητα εξαγοράς για σύνταξη.

Οικονομικά – Εργασιακά

8. Ένταξη στο ειδικό μισθολόγιο ένστολων.
9. Αποζημίωση υπερεργασίας και ρεπό που δεν αποδίδονται.
10. Δωρεάν μετακινήσεις στα ΜΜΜ για τις καθημερινές μεταγωγές.
11. Δικαίωμα σε στρατιωτική νοσηλεία.

Ασφάλεια και Υποδομές

12. Αντικατάσταση των σκοπιών με αντιβαλλιστικές.
13. Προμήθεια σύγχρονου οπλισμού και γιλέκων.
14. Θεσμοθέτηση τηλεδικών για περιορισμό μεταγωγών.
15. Δημιουργία ειδικών θαλάμων στα νοσοκομεία (και εφαρμογή Υπουργικής Απόφασης του Υφυπουργού Υγείας κ. Μάριου Θεμιστοκλέους).
16. Νομοθετική ρύθμιση για βιντεοεπιτήρηση στους θαλάμους.
17. Κατασκευή χώρων κράτησης στα δικαστήρια.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι **παρεμβάσεις – τοποθετήσεις** των παρευρισκόμενων βουλευτών:

Ο κ. Θεόφιλος Ξανθόπουλος με τις ερωτήσεις του ανέδειξε κρίσιμα σημεία που:

- τεκμηριώνουν την **έλλειψη προσωπικού**,
- αποκαλύπτουν **ιστορικές παραλείψεις στην ασφάλεια (Τρίκαλα)**,
- και επιβεβαιώνουν την ανάγκη **διοικητικών παρεμβάσεων σε επίπεδο Δικαιοσύνης (πινάκια – προτεραιότητα κρατουμένων στην εκδίκαση υποθέσεων)**.

Ο κ. Γιώργος Μουλκιώτης τοποθετήθηκε με έμφαση για την ανάγκη αναγνώρισης του έργου των φρουρών, τονίζοντας τα παρακάτω:

1. Ανάγκη για σοβαρή και θεσμική αντιμετώπιση των αιτημάτων, αναφερόμενος στην υπερκόπωση και την οικονομική απαξίωση των εξωτερικών φρουρών και παρομοιάζοντας την κατάσταση με αυτή στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, όπου συσσωρεύονται επίσης ρεπό και υπερωρίες που δεν αποδίδονται.
2. Ιεράρχηση των αιτημάτων από την Π.Ο.Υ.Ε.Φ. καλώντας την Ομοσπονδία να παρουσιάσει πέντε κορυφαία – άμεσης προτεραιότητας ζητήματα, ώστε να μπορεί η Επιτροπή να ασκήσει αποτελεσματικά πίεση και να αναλάβει πρωτοβουλίες.
3. Πρόταση για κοινή συνεδρίαση με τη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής και τις δύο Ομοσπονδίες (Εξωτερικών και Εσωτερικών Φρουρών), για σφαιρική αντιμετώπιση των θεμάτων.
4. Θετική στάση για συνεργασία και για το θεσμικό – ουσιαστικό ρόλο της Επιτροπής.
5. Προβληματισμός για τη θεσμική πολυδιάσπαση (συνύπαρξη αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και Υπουργείου Δικαιοσύνης) και αίτημα για αποσαφήνιση του πλαισίου ευθύνης.

Η κυρία Γεωργία (Τζώρτζια) Κεφαλά εμβάθυνε σε τεχνικά και θεσμικά θέματα, αναδεικνύοντας προβλήματα υποδομών, εκπαίδευσης και διοικητικής αδράνειας. Επισήμανε τα παρακάτω:

1. Αναγνώριση της προσφοράς των εξωτερικών φρουρών, χαρακτηρίζοντας το έργο τους ως «**ηρωικό**», «απίστευτο κι όμως αληθινό».
2. Η απόσυρση της ΕΛ.ΑΣ. από τις μεταγωγές και κατά συνέπεια η κατάργηση της περιμετρικής φύλαξης, αντί για την ενίσχυσή της, καθιστά πολύ δύσκολη έως και ακατόρθωτη την προστασία των φυλακών. Οι ελάχιστοι εξωτερικοί φρουροί είναι αβοήθητοι στην εμπόδιση εισαγωγής ναρκωτικών ουσιών, κινητών ηλεκτρονικών συσκευών, όπλων και άλλων επικίνδυνων αντικειμένων.
3. Η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής είναι τεράστια ενώ η γραφειοκρατία εντοπίζεται ως η αιτία μη καταβολής υπερωριών .
4. Εστίαση στα ζητήματα ασφάλειας και το «**τρίπτυχο**» προβλημάτων: **Υπερπληθυσμός – Βία – Υγεία**, τονίζοντας ότι η φροντίδα της **ψυχικής και σωματικής υγείας**, τόσο των κρατουμένων όσο και των φρουρών, υπολείπεται σοβαρά.

5. Παρατήρηση για το αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πρόληψης Βασανιστηρίων για «**εκπαίδευση στη λογική χρήση βίας**» και επισήμανση της αντίφασης για το πώς μπορεί να είναι λογική η χρήση βίας!
6. **Απουσία ιεράρχησης καθηκόντων** και άμεσης αντιμετώπισης επικίνδυνων αποστολών.
7. Ερώτημα για την εκπαίδευση – επιμόρφωση και τον έλεγχο της ψυχολογικής επάρκειας των εξωτερικών φρουρών, υπογραμμίζοντας τη δυσκολία της δουλειάς και την ανάγκη να μην μεταφέρουν την πίεση στο οικογενειακό τους περιβάλλον.

Ο κ. Τάσος Οικονομόπουλος στήριξε τα αιτήματα των εξωτερικών φρουρών, αναγνωρίζοντας την ιδιαιτερότητα και τις απαιτητικές συνθήκες του έργου τους, ενώ άσκησε τεκμηριωμένη κριτική στην κυβερνητική καθυστέρηση και τάχθηκε κατά της εμπλοκής ιδιωτών στη φύλαξη. Επίσης, ζήτησε νομοθετικές πρωτοβουλίες άμεσα, με προηγούμενη συμμετοχή των συλλογικών φορέων.

Χαρακτήρισε **δίκαια και αυτονόητα** τα αιτήματα που αφορούν:

- ο Επάρκεια και ανανέωση εξοπλισμού φύλαξης αλλά και προσωπικής προστασίας.
- ο Καταβολή δεδουλευμένων υπερωριών.
- ο Ένταξη στα Σώματα Ασφαλείας

Στη συνέχεια, ζήτησε ενημέρωση για την υλοποίηση κυβερνητικών δεσμεύσεων όσο αφορά στις προσλήψεις, την προμήθεια εξοπλισμού και την κάλυψη οργανικών θέσεων, που σύμφωνα με προηγούμενη συνεδρίαση, φτάνει μόλις στο 75%. Επισήμανε προβλήματα που αναφέρθηκαν, όπως: η ηλικιακή σύνθεση, η διατροφή, η έλλειψη ψυχολογικής υποστήριξης, η υπερκόπωση και συμφώνησε ότι πρέπει να προτάσσεται η εκπαίδευση από την Υπηρεσία και στήριξε το αίτημα για διπλή πενταετία και τη θεσμική αναγνώριση της ΥΕΦ ως Σώμα Ασφαλείας, επικαλούμενος και σχετική νομολογία του ΣτΕ. Τέλος, τόνισε την ανάγκη πρόβλεψης για ενίσχυση προσωπικού στα κέντρα κράτησης και αποτροπή μεταφοράς προσωπικού από τις φυλακές, κάτι που θα δημιουργούσε μείζον πρόβλημα ασφάλειας.

Μετά τις τοποθετήσεις και τις σχετικές ερωτήσεις των παρευρισκόμενων βουλευτών , **οι εκπρόσωποι της Π.Ο.Υ.Ε.Φ απάντησαν** τα εξής:

- ο Επιβεβαίωσαν ότι το **ποσοστό κάλυψης οργανικών θέσεων είναι περίπου 75%**, τονίζοντας ότι με βάση τις ανάγκες, **απαιτείται άμεση αύξηση στις 3.310 οργανικές θέσεις.**
- ο Υπογράμμισαν πως **δεν υπάρχουν αλεξίσφαιρες σκοπιές ούτε σύγχρονος οπλισμός**, επισημαίνοντας ότι χρησιμοποιούνται **όπλα του 1911**, και μέρος του εξοπλισμού είναι **δανεικός από ΕΛ.ΑΣ.**
- ο Εστίασαν στην **τεράστια συσσώρευση αναπαύσεων** (π.χ. 25.000 στον Κορυδαλλό) και **στη μη απόδοση υπερωριών**, παρά την επίσημη αναγνώρισή τους.
- ο Επανέλαβαν το αίτημα **ένταξης της Υ.Ε.Φ. στα Σώματα Ασφαλείας**, τεκμηριώνοντας ότι πρόκειται για **ένστολο, ένοπλο, επιχειρησιακό σώμα με δικαίωμα οπλοχρησίας**, όπως η ΕΛ.ΑΣ ή η Πυροσβεστική.
- ο Συμφώνησαν με την ανάγκη **προτεραιοποίησης της εκπαίδευσης από την Υπηρεσία** και αναφέρθηκαν στην σημερινή **ασυντόνιστη ή ελλιπή εκπαίδευση.**
- ο Επισημάνθηκε η **έλλειψη επίσημων στοιχείων**, επειδή **δεν καταγράφονται επαρκώς οι λόγοι αποχώρησης**, εξηγώντας ότι οι περισσότερες **παραιτήσεις** οφείλονται στις **απαραδέκτες συνθήκες εργασίας.**
- ο Αντιτάχθηκαν ξεκάθαρα σε κάθε σενάριο **ανάθεσης υπηρεσιών φύλαξης σε ιδιώτες**, στηρίζοντας την **δημόσια λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος** και τόνισαν την αποτυχία ιδιωτικών μοντέλων στο εξωτερικό.
- ο Επανέλαβαν το αίτημα για **συνταξιοδοτική αναγνώριση μάχιμης πενταετίας**, όπως ισχύει στα άλλα Σώματα Ασφαλείας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Η Επιτροπή δεσμεύτηκε να **συγκεντρώσει και να επεξεργαστεί** τα αιτήματα των εξωτερικών φρουρών, προκειμένου να προχωρήσει σε **παρεμβάσεις προς τα αρμόδια Υπουργεία και κοινοβουλευτικές ερωτήσεις ή προτάσεις**.
2. Υπήρξε πρόταση για τη **διεξαγωγή κοινής συνεδρίασης** με τη **Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής** και τις **δύο Ομοσπονδίες εργαζομένων** (Εξωτερικών και Εσωτερικών Φρουρών) και άλλους συναρμόδιους φορείς (Υπουργείο Δικαιοσύνης – Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη).
3. Τόσο από βουλευτές όσο και με συναίνεση του Προέδρου της Επιτροπής εκφράστηκε η πρόθεση, η Επιτροπή **να επανέρχεται** στα θέματα αυτά και **να τα παρακολουθεί θεσμικά**.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η συζήτηση στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών δομών Εγκλεισμού Κρατούμενων ανέδειξε, με τρόπο σαφή και τεκμηριωμένο, μια πραγματικότητα που πλέον δεν μπορεί να αποσιωπηθεί: οι εξωτερικοί φρουροί καλούνται να ασκήσουν αποστολές ύψιστης σημασίας για τη δημόσια ασφάλεια, υπό συνθήκες που προσβάλλουν τη στοιχειώδη διοικητική λογική, αλλά και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η ελλιπής στελέχωση, η απαρχαιωμένη υλικοτεχνική υποδομή, η απουσία θεσμικής αναγνώρισης και η διαρκής καθυστέρηση στην καταβολή των δεδουλευμένων συνθέτουν ένα πλαίσιο εργασιακής εξουθένωσης και επιχειρησιακής επισφάλειας.

Η εικόνα που περιεγράφηκε –με σκοπιές χωρίς αλεξίσφαιρη προστασία, εξοπλισμό δανεικό ή περασμένων δεκαετιών, ασθενείς κρατούμενους δίπλα σε πολίτες και προσωπικό που παραμένει εγκλωβισμένο σε ένα ασαφές θεσμικό καθεστώς– δεν συνιστά μεμονωμένο διοικητικό πρόβλημα, αλλά θεσμικό έλλειμμα, με πολιτικές ρίζες. Το αίτημα για αναγνώριση της Υπηρεσίας Εξωτερικής Φρούρησης ως Σώμα Ασφαλείας με ιεραρχημένη δομή και ανάλογη εκπαίδευση, η ενίσχυση της στελέχωσης και του εξοπλισμού δεν είναι τιμητικές παραχωρήσεις: είναι προϋποθέσεις για τη στοιχειώδη εύρυθμη λειτουργία του σωφρονιστικού μας συστήματος.

Η Επιτροπή οφείλει να υπερβεί τον ρόλο του απλού παρατηρητή ή διαμεσολαβητή. Με βάση τα αιτήματα που διατυπώθηκαν –και τα οποία συνιστούν ώριμες και επείγουσες θεσμικές ανάγκες– απαιτείται η ανάληψη πρωτοβουλιών, τόσο κοινοβουλευτικών όσο και κυβερνητικών. Η ασφάλεια των φυλακών, η ποιότητα της δικαιοσύνης και ο σεβασμός των εργαζομένων στη δημόσια τάξη είναι ζητήματα που δεν μπορούν να παραμένουν θύματα αδράνειας, κατακερματισμένων αρμοδιοτήτων ή σιωπηρών υποβαθμίσεων. **Η επανεμφάνιση της πολιτείας με τρόπο ουσιαστικό, αποτελεσματικό και θεσμικά δίκαιο αποτελεί όχι επιλογή, αλλά υποχρέωση.**

10. «Επίσκεψη στο Ειδικό Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Κασσαβέτειας»

Εισηγητής: Θεόφιλος Ξανθόπουλος, Β΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής

I. Η Επιτροπή αποφάσισε να πραγματοποιήσει επιτόπια επίσκεψη στο Ειδικό Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Κασσαβέτειας. Η επίσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 2025 σύμφωνα με το άρθρ. 52 παρ. 7 του Σωφρονιστικού Κώδικα το οποίο ορίζει ότι «Τα Σωφρονιστικά καταστήματα επιτρέπεται να επισκέπτονται, μετά από προηγούμενη ενημέρωση του διευθυντή του καταστήματος κράτησης, η Διακομματική Επιτροπή της Βουλής για το σωφρονιστικό σύστημα και ο Συνήγορος του Πολίτη».

Η Επιτροπή είχε επισκεφθεί και κατά το παρελθόν (10-5-2018) το ΕΑΣΚΝ Κασσαβέτειας. Στα αιτήματα, τα οποία η Επιτροπή κατέγραψε σε εκείνη την επίσκεψή της, περιέχονται τα εξής: Διευκρίνιση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος για τη χορήγηση επιδοτήσεων, μόνωση ενός μεγάλου ψυκτικού θαλάμου, ενίσχυση του προσωπικού φύλαξης και γενικά κάλυψη κενών θέσεων, δημιουργία οικίσκων για τη στέγαση των εξωτερικών κρατουμένων, πρόσληψη ενός επαγγελματία οδηγού, αγορά ενός τρακτέρ για τη σωστή καλλιέργεια των κηπευτικών και ανακαίνιση ή και διεύρυνση, του ήδη υπάρχοντος φούρνου (βλ. Έκθεση της Επιτροπής, 2018, σελ. 29-30).

Επίσκεψη-αυτοψία είχε πραγματοποιήσει στο ίδιο Σωφρονιστικό Κατάστημα και ο «Συνήγορος του Πολίτη», ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης (OPCAT), καταγράφοντας στη συνέχεια εκτενείς παρατηρήσεις και προτάσεις (βλ. ετήσια ειδική έκθεση 2022-2023, σελ. 129-131).

Εξάλλου, μετά την επίσκεψή της η Επιτροπή έλαβε το από 20 Μαρτίου 2025 εκτενές υπόμνημα της «Ένωσης Υπαλλήλων Κασσαβέτειας» με θέμα: «Περιγραφή δομών και υφιστάμενης κατάστασης λειτουργίας του ΕΑΣΚΝ Κασσαβέτειας (ειδικότερα μετά τη μεταγωγή των ανηλίκων κρατουμένων κατηγορίας 15-18 ετών, του ΕΣΚΝ Κορίνθου)».

II. Το Ειδικό Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Νέων Κασσαβέτειας είναι Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα, διαθέτει δηλ. αγροτικές εκτάσεις και γεωργική παραγωγή. Ταυτόχρονα έχει οριστεί ως το μοναδικό Σωφρονιστικό Κατάστημα για την κράτηση των ανηλίκων (κάτω των 18 ετών), σε αντικατάσταση του Σωφρονιστικού Καταστήματος Κορίνθου, αλλά και νέων. Έχει συνεπώς, πολλά ειδικά χαρακτηριστικά. Το Κατάστημα έχει επίσημη χωρητικότητα 274 κρατουμένων. Στις 17 Φεβρουαρίου 2025 είχε συνολικά 193 κρατούμενους, εκ των οποίων 87 ήταν Ενήλικοι (25 ετών και άνω), 34 ήταν νεαροί ενήλικοι (18-25) ετών, και, τέλος, 72 ήταν ανήλικοι (15-18 ετών). Στις 18 Αυγούστου 2025 κρατούνταν συνολικά 271 άτομα, εκ των οποίων 130 ενήλικοι, 58 νεαροί ενήλικοι και 83 ανήλικοι. Συνεπώς, συνυπάρχουν στο ίδιο Σωφρονιστικό Κατάστημα πολλές κατηγορίες κρατουμένων (ενήλικοι, νεαροί ενήλικοι, ανήλικοι, εξωτερικοί – εσωτερικοί), με διαφορετικές ανάγκες, σε διαφορετική νομική και πραγματική κατάσταση, οι οποίοι χρήζουν διαφορετικής αντιμετώπισης. Αυτό το γεγονός καθιστά εξαιρετικά δυσχερή την εφαρμογή σωφρονιστικών μέτρων κατάλληλων για όλες τις διαφορετικές κατηγορίες κρατουμένων.

III. Ξεχωριστή σημασία αποδίδει η Επιτροπή στην περίπτωση των ανηλίκων (15-18 ετών) κρατουμένων οι οποίοι μεταφέρθηκαν από το Σωφρονιστικό Κατάστημα Κορίνθου πριν περίπου τρία χρόνια (Αύγ. 2022). Η μεταφορά αυτή έγινε χωρίς να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες υποδομές και η απαραίτητη προετοιμασία, με αποτέλεσμα, να υπάρχουν συχνά συμπλοκές και περιστατικά βίας μεταξύ των ανηλίκων κρατουμένων, με αποτέλεσμα να εφαρμόζεται ξεχωριστός προαυλισμός και αναγκαία, αύξηση των ωρών εγκλεισμού. Οι εργαζόμενοι αναφέρονται σε μια κατάσταση φόβου των ανηλίκων υπό τον κίνδυνο ξυλοδαρμών και κακοποίησης και επισημαίνουν την πιθανότητα «σοβαρότατου τραυματισμού ή και θανάτου ανηλίκων κρατουμένων, λόγω της υπερβολικής συμφόρησης και της παντελούς έλλειψης υποδομών και εργαλείων διαχειρίσεων της συγκεκριμένης ηλικιακής κατηγορίας».

IV. Συμπληρωματικά, για τις συνθήκες κράτησης των ανηλίκων στο Σωφρονιστικό Κατάστημα Κασσαβέτειας, αξίζει να σημειωθεί ότι ο Συνήγορος του Πολίτη στην Ετήσια έκθεση του (2024), στη σελ. 154, διατύπωσε την άποψη «περί ακαταλληλότητας των σωφρονιστικών καταστημάτων με τη μορφή που

λειτουργούν, για την εξυπηρέτηση των σκοπών του σωφρονισμού και της επανένταξης ανηλίκων, καθώς και την πρόταση για δημιουργία δομών οικογενειακού τύπου, προσανατολισμένων στην υποστήριξη παιδιών που έχουν εμπλακεί στην παραβατικότητα». Εξάλλου, στην ειδική έκθεσή της η ίδια Ανεξάρτητη Αρχή (2022-2023) είχε υποβάλλει τις ακόλουθες προτάσεις: «Επιτάχυνση διαδικασιών διαμόρφωσης σχολικών αιθουσών ώστε να συνεχιστεί η φοίτηση των παιδιών το συντομότερο δυνατόν, ενίσχυση του σχολείου με την ίδρυση τάξεων υποδοχής στο δημοτικό ή και στο γυμνάσιο, ενίσχυση δυνατοτήτων άσκησης και άθλησης στο κατάστημα με τακτική πρόσβαση στο γυμναστήριο του Καταστήματος, παροχή του αναγκαίου επιτρεπόμενου εξοπλισμού, εγκατάσταση ασφαλών οργάνων στον προαύλιο χώρο και τακτική παρουσία γυμναστή στη συχνότερη δυνατή βάση, με στόχο την εκτόνωση των ανηλίκων και την αποτροπή εντάσεων, διαμόρφωση φιλικού στα παιδιά κοινόχρηστου χώρου, που να ενθαρρύνει την ψυχαγωγία και τη μελέτη, στελέχωση του Καταστήματος με πρόσθετο φυλακτικό προσωπικό, ώστε να καλύπτονται οι αυξημένες λειτουργικές ανάγκες για συνοδεία και επίβλεψη ανηλίκων, συστηματική επιμόρφωση του προσωπικού, ιδίως του φυλακτικού, ως προς την επαφή με ανηλίκους και τους τρόπους διαχείρισης εντάσεων στη φυλακή. Προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσε να διερευνηθεί η δυνατότητα συνεργασίας με το ΚΕΘΕΑ που έχει υλοποιήσει στο παρελθόν συναφείς επιμορφώσεις ή και με το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Κάλυψη των διαπιστωμένων από το Κατάστημα αναγκών για υποστήριξη από ψυχολόγο σε συστηματική βάση και ενίσχυση με νοσηλευτικό προσωπικό. Μεταβατικά, σύνδεση με φορέα ή υπηρεσία ψυχικής υγείας ή προσωρινή έστω μερική διάθεση από άλλη υπηρεσία, προκειμένου να γίνεται σωστή αξιολόγηση και συστηματική υποστήριξη της ψυχικής υγείας των κρατουμένων. Συμπληρωματικά, υλοποίηση προγραμμάτων ή δράσεων που στοχεύουν, πέρα από την ψυχαγωγία ή την απασχόληση, στην εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ των κρατουμένων, αξιοποίηση δυνατότητας εξ αποστάσεως διερμηνείας μέσω του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού για την επικοινωνία των κοινωνικών επιστημόνων και της διοίκησης με ανήλικους κρατουμένους που δεν μιλούν την ελληνική γλώσσα, ενίσχυση και συστηματοποίηση ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, εισαγωγή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και προώθηση της συνεργασίας με την «Επάνοδο» στην κατεύθυνση της επανένταξης, διερεύνηση δυνατότητας αξιοποίησης του διαδικτύου (μέσω skype κ.λπ.) για επικοινωνία με οικεία πρόσωπα υπό

επιτήρηση, κατ' αναλογία με το δια ζώσης επισκεπτήριο.

V. Με βάση επίσημα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής, στις 18 Αυγούστου 2025 κρατούνταν, συνολικά, ογδόντα πέντε (85) ανήλικοι, δηλαδή άτομα 15 – 18 ετών, στα Σωφρονιστικά Καταστήματα της χώρας, εκ των οποίων οι ογδόντα τρεις (83) στο Σωφρονιστικό Κατάστημα Κασσαβέτειας. Στις 16 Απριλίου 2024, στα Σωφρονιστικά Καταστήματα της χώρας κρατούνταν μόλις είκοσι οκτώ (28) ανήλικοι. Προκύπτει συνεπώς μια μεγάλη αύξηση ανηλίκων κρατουμένων το τελευταίο ενάμιση έτος. Σημειώνεται ότι ο αριθμός των ανηλίκων κρατουμένων τα προηγούμενα χρόνια ήταν σταθερά κάτω από πενήντα. Η παραπάνω σημειωθείσα αύξηση του αριθμού των ανηλίκων κρατουμένων, δεν μπορεί παρά να αποδοθεί στην αυστηροποίηση των ποινικών μέτρων στο πεδίο της νεανικής παραβατικότητας.

VI. Την δύσκολη κατάσταση στο Σωφρονιστικό Κατάστημα Κασσαβέτειας διαπιστώσαμε οι βουλευτές-μέλη της Επιτροπής Σωφρονιστικού Συστήματος κατά την οργανωμένη επιτόπια επίσκεψή μας. Ειδικότερα διαπιστώσαμε την ανεπάρκεια και ακαταλληλότητα των υποδομών να στεγάσουν ανήλικους κρατουμένους, την έλλειψη κατάλληλου ειδικά εκπαιδευμένου προσωπικού και, τέλος, τους κινδύνους για την ασφάλεια των κρατουμένων, αλλά και των υπαλλήλων. Παράλληλα πληροφορηθήκαμε την έλλειψη ικανού αριθμού κατάλληλων προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, θετικών για την ανάπτυξη και διαπαιδαγώγηση των ανηλίκων. Για τον λόγο αυτόν, θεωρείται επιτακτική η άμεση μετεγκατάσταση των ανηλίκων κρατουμένων από την Κασσαβέτεια, όπως εξάλλου προτείνει και η ίδια η Εθνική Στρατηγική για την Αντιμετώπιση της Παραβατικότητας Ανηλίκων.

VII. Το μεγάλο θέμα που αναδείχθηκε από την επίσκεψη της Επιτροπής στο Σωφρονιστικό Κατάστημα Κασσαβέτειας αφορά στην κράτηση των ανηλίκων, δηλαδή μιας εξαιρετικά ευαίσθητης ηλικιακής ομάδας. Διαπιστώθηκε ότι, αφενός αυξάνονται οι ανήλικοι κρατούμενοι (πριν ένα χρόνο ήταν 25-30), αφετέρου δεν υπάρχουν κατάλληλες υποδομές και υποστήριξη από ειδικούς και προγράμματα. Υπάρχει δηλαδή υπερεγκλεισμός ανηλίκων-παιδιών, σε άθλιες συνθήκες και χωρίς υποστήριξη.

VIII. Τέλος, έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, όπως αυτές αναφέρονται ανωτέρω και έχουν σχέση με την “ενίσχυση δυνατοτήτων άσκησης και άθλησης στο κατάστημα με τακτική πρόσβαση στο γυμναστήριο του Καταστήματος, παροχή του αναγκαίου επιτρεπόμενου εξοπλισμού”, στα πλαίσια της τελευταίας επίσκεψης των Βουλευτών-μελών της Επιτροπής στο άνω Κατάστημα και μετά από συζήτηση με τη Δ/ση της Φυλακής, επεξεργασθήκαμε την ιδέα χορηγίας της Βουλής των Ελλήνων προς το Σωφρονιστικό Κατάστημα, με σκοπό, τη δημιουργία ενός γηπέδου ποδοσφαίρου. Οι σχετικές μελέτες, όπως με διαβεβαίωσε ο Δ/ντής της Φυλακής κ. Θ. Χαχάμης, έχουν ήδη αποσταλεί στην Επιτροπή μας και πρέπει, άμεσα να ενημερώσουμε τον νέο Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων κ. Νικήτα Κακλαμάνη για την πρωτοβουλία αυτή και να ενεργοποιήσουμε τις σχετικές διαδικασίες.

VI. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Σωφρονιστικού Συστήματος και λοιπών Δομών Εγκλεισμού Κρατουμένων συνήλθε σε συνεδρίαση την 26^η Σεπτεμβρίου 2025, κατά την οποία εγκρίθηκε, κατά πλειοψηφία,⁸ η παρούσα Έκθεση, για τη Β' Σύνοδο της Κ' Περιόδου, με τις εισηγήσεις που την συναπαρτίζουν, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 2025

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Η Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΛΙΑΚΟΥΛΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Ο Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΔΗΜΟΣΧΑΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (ΤΑΣΟΣ)

ΚΑΒΒΑΔΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΚΕΛΕΤΣΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΜΑΚΡΗ ΖΩΗ (ΖΕΤΤΑ)

ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΜΠΑΤΖΩΚΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΡΑΠΤΗ ΖΩΗ

ΣΚΟΝΔΡΑ ΑΣΗΜΙΝΑ

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΧΑΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ

ΚΑΖΑΝΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΜΟΥΛΚΙΩΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΚΡΙΤΑ ΕΛΕΝΑ

ΚΟΚΚΑΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΚΑΝΕΛΛΗ ΓΑΡΥΦΑΛΛΙΑ (ΛΙΑΝΑ)

ΚΟΜΝΗΝΑΚΑ ΜΑΡΙΑ

ΓΡΑΜΜΕΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ ΕΥΤΥΧΙΑ (ΕΦΗ)

ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ ΤΑΣΟΣ

ΚΕΦΑΛΑ ΓΕΩΡΓΙΑ (ΤΖΩΡΤΖΙΑ)

⁸ Δεδομένου ότι η παρούσα Έκθεση έγινε δεκτή από τα Μέλη της Επιτροπής κατά πλειοψηφία στο σύνολό της και όχι για κάθε εισηγήση ξεχωριστά, διευκρινίζεται ότι πέραν της σχετικής απόφασης της Επιτροπής, οι εισηγήσεις που συμπεριλαμβάνονται στην παρούσα Έκθεση, εκφράζουν τις απόψεις των Βουλευτών - Μελών της Επιτροπής και των Κοινοβουλευτικών Ομάδων τους και δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις θέσεις του συνόλου των Μελών της Επιτροπής.

